

Taru Aaltonen

RAHOITUSRISKIEN HALLINTA TURUN ALUEEN YRITYKSISSÄ

Liiketalouden koulutusohjelma
2017

RAHOITUSRISKIEN HALLINTA TURUN ALUEEN YRITYKSISSÄ

Aaltonen, Taru
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Tammikuu 2017
Ohjaaja: Keskinen, Arto
Sivumäärä: 85
Liitteitä: 1

Asiasanat: Riski, rahoitusriski, riskienhallinta

Opinnäytetyön aiheena oli rahoitusriskien hallinta Turun alueen yrityksissä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka hyvin Turun alueen eri alojen yritykset tunnistavat liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit ja miten niitä vastaan suojaudutaan. Tutkimus rajattiin koskemaan pelkästään rahoitusriskejä, joten muut yritystoimintaan liittyvät riskit jätettiin tutkimuksesta kokonaan pois. Myös toiminta-ala rajattiin koskemaan pelkästään Turussa toimivia yrityksiä. Aiheesta ei ole aikaisemmin tehty opinnäytetöitä, joka onkin suurin syy siihen, miksi sen valitsin.

Tutkimuksen teoriaosuus koostuu kahdesta kappaleesta. Ensimmäisessä osassa käydään läpi riskienhallintaa, jossa keskitytään erityisesti ISO 31000 -standardin mukaisen riskienhallintaprosessin eri vaiheisiin. Toinen osa keskittyy tutkimuksen pääasiiaan, rahoitusriskeihin. Rahoitusriskejä ovat maksuvalmius-, luotto-, korko- ja valuutariskit sekä osakkeiden ja hyödykkeiden hintariskit. Tutkimuksessa käydään nämä kaikki läpi sekä pohditaan keinoja, joilla kultakin rahoitusriskiltä on mahdollista suojautua. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisella menetelmällä eli empiriaosuuden pohjana toimii kyselylomakkeella kerätty aineisto. Kyselylomakkeen tein itse Google Forms -työkalun avulla ja lähetin sen 600:lle Turussa toimiville eri alojen yrityksille. Vastausprosentiksi tuli 34. Tutkimustulokset esitetään yhteenvetona graafisesti kuvien avulla, jotta suuren aineiston tulkinta olisi helpompaa.

Tutkimuksen tavoitteet saavutettiin, sillä kyselyn avulla saatiin hyvä kuva Turussa toimivien eri alojen yritysten rahoitusriskien hallinnasta. Suurin osa vastanneista on pyrkinyt tunnistamaan toimintaansa liittyvät rahoitusriskit ja moni myös suojautuu niiltä joillakin keinoilla. Tämä opinnäytetyö voi toimina apuna esimerkiksi uutta yritystä perustaville henkilöille, jotka pohtivat, millaisia rahoitusriskejä yritystoimintaan liittyy ja miten niiltä on mahdollista suojautua.

FINANCIAL RISK MANAGEMENT IN AREA OF TURKU

Aaltonen, Taru

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration

January 2017

Supervisor: Keskinen, Arto

Number of pages: 85

Appendices: 1

Keywords: Risk, financial risk, risk management

The subject of the thesis was to study financial risk management affected on companies businesses in the region of the Turku. The aim of this study was to determine how well the companies from different fields in Turku recognize the financial risks associated with their businesses and how they manage to protect against them. The study was limited to financial risks so the other risks associated with the business was left completely out of the study. The study was also scoped for only the companies that are operating in area of Turku. There are no previous studies done of financial risk management in similar region so that is the main reason why I chose this topic as my thesis.

The theoretical study consists of two pieces. The first part deals with risk management focusing particularly on the ISO 31000 risk management standard. The second part focuses on main point of the study which is financial risks. Financial risks include liquidity, credit, interest rate and currency risks and price risks of shares and utilities. The study consists all these and examines the ways in which each of the financial risks can be protected. The study is made by a quantitative method so the information for empirical part is collected by questionnaire. The questionnaire was made by myself with Google Forms tool and it was sent to 600 different field companies operating in the area of Turku. The response rate was 34 percent. The results of questionnaire are summarized by graphical statistics so that large number of data would be easier to understand.

The objectives of this research were achieved since the survey provided a good picture of financial risks management in the companies' operating in different fields in Turku. Most of respondents have attempted to identify any financial risks related to their businesses and many of them have also protected against the risks in some form. This thesis can provide crucial information for new business and which are trying to find ways to protect themselves from the financial risks.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA VIITEKEHYS	6
2.1	Tutkimuksen tarkoitus	6
2.2	Teoreettinen viitekehys.....	7
3	RISKIT JA NIIDEN HALLINTA.....	8
3.1	Riski ja riskienhallinta	8
3.2	Riskienhallintaprosessi	11
3.2.1	Toimintaympäristön määrittäminen	12
3.2.2	Riskien arviointi	13
3.2.3	Riskien käsittely	16
3.2.4	Riskien seuranta ja katselmointi.....	19
4	RAHOITUSRISKIT JA NIIDEN HALLINTA	20
4.1	Yrityksen rahoitus ja rahoitusriskit.....	20
4.2	Maksuvalmiusriski.....	22
4.3	Luottoriski.....	28
4.4	Rahoituksen markkinariskit	30
4.4.1	Korkoriski.....	31
4.4.2	Valuuttariski	35
4.4.3	Osakkeiden hintariski	42
4.4.4	Hyödykkeiden hintariski	44
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	46
5.1	Tutkimusote	46
5.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	48
5.3	Kyselylomake	49
6	TUTKIMUSAINEISTON ANALYSOINTI.....	51
6.1	Vastanneiden taustatiedot	51
6.2	Maksuvalmiusriski.....	57
6.3	Luottoriski.....	62
6.4	Rahoituksen markkinariskit	67
6.4.1	Korkoriski.....	67
6.4.2	Valuuttariski	70
6.4.3	Osakkeiden hintariski	74
6.4.4	Hyödykkeiden hintariski	76
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	79
	LÄHTEET.....	83
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Riski -termillä on usein negatiivinen sävy ja se nähdään asiana, jota on syytä välttää. Riski ei kuitenkaan ole luonnostaan paha; sitä pitää vain ymmärtää. Riskejä on monenlaisia ja ne ovat tärkeä osa yritysten jokapäiväistä toimintaa, jonka vuoksi niitä ei tulisi tarkastella yksittäin omana prosessinaan vaan tehokkaan riskienhallintaprosessin aikaansaamiseksi tulisi sen olla osa organisaation päätöksentekoprosessia. (Krentz & Miller 2011, 17–18.)

Rahoitusmarkkinat ovat muuttuneet maailmankaupan ja sijoitustoiminnan myötä kansainvälisemmiksi sekä markkinakeskeisemmiksi. Euron käyttöönoton ansiosta korkotaso on pysynyt vakaampana ja valuuttariskit vähentyneet yhteisen valuutan vuoksi, joiden myötä myös yritysten kilpailuolosuhteet ovat parantuneet. Rahoitusmarkkinoihin liittyy kuitenkin tänä päivänä paljon epävarmuutta, sillä esimerkiksi rahoitusmarkkinoille tulleiden uusien rahoitusinstrumenttien hinnat saattavat vaihdella suurestikin lyhyen aikavälin sisällä ja niiden ennustaminen on hyvin vaikeaa. (Lauriala 2008, 34–35; Niskanen & Niskanen 2007, 228–229.)

Viime aikoina rahoitusmarkkinat ovat heilahdelleet esimerkiksi Iso-Britannian Brexitin sekä Yhdysvaltojen presidentinvaalien tuloksesta. Vuoden 2016 kesällä Iso-Britannian Brexit puolsi valtion eroamista Euroopan Unionista ja äänestystulos vaikutti välittömästi rahoitusmarkkinoihin valuuttakursseja lukuun ottamatta. Myös Yhdysvaltojen presidentinvaalit saivat aikaan muun muassa valuutta- ja osakekurssien rajua laskua, joka aiheutti esimerkiksi Ruotsin kruunun heikentymistä, mutta vaikutukset molemmissa tapauksissa ovat olleet lyhytaikaisia.

Tämän opinnäytetyön aiheena on rahoitusriskien hallinta Turun alueen yrityksissä. Tarkoituksena on siis selvittää, kuinka hyvin Turun alueen eri alan yritykset tunnistavat liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit ja miten niitä vastaan suojaudutaan. Tutkimuksen ensimmäisessä kappaleessa käydään läpi tutkimuksen tavoitteet, tarkoitus ja teoreettinen viitekehys. Tämän jälkeen siirrytään tutkimuksen teoriaosuuteen, joka koostuu kahdesta kappaleesta. Ensimmäinen kappale keskittyy riskeihin ja niiden hallintaan; erityisesti ISO 31 000 -standardin luoman riskienhallintaprosessin eri

vaiheisiin. Toinen teoriakappale taas keskittyy tutkimuksen kannalta olennaiseen aiheeseen: rahoitusriskeihin ja niiden hallintaan. Kappaleessa keskitytään aluksi yrityksen rahoitustoimintoihin, joihin liittyvät myös kaikki rahoitusriskit. Tämän jälkeen kukin rahoitusriski käsitellään omassa kappaleessaan ja listataan erilaisia keinoja, miten kultakin on mahdollista suojautua sekä esimerkkejä tunnettujen yritysten rahoitusriskien hallinnasta. Opinnäytetyön tutkimusosuus puolestaan koostuu kolmesta kappaleesta. Ensimmäisessä kerrotaan tutkimusmenetelmästä, tutkimuksen luotettavuudesta sekä kyselylomakkeen rakenteesta. Toisessa kappaleessa käydään läpi Google Forms:lla keräämäni aineiston tulokset. Tutkimustulokset on koottu erilaisiin graafisiin kuvioihin, jotta suuren aineiston tulkinta olisi helpompaa ja kokonaisuus hahmottuisi paremmin. Lopuksi tehdään aineistosta johtopäätöksiä sekä pohditaan yleisesti ottaen tutkimuksen onnistumista.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA VIITEKEHYS

2.1 Tutkimuksen tarkoitus

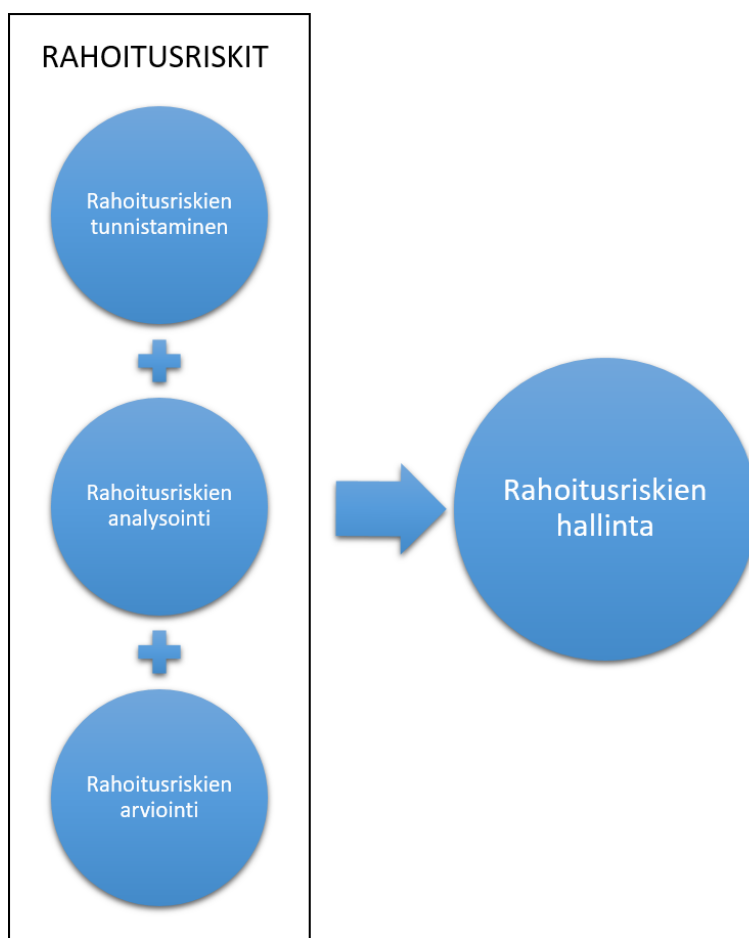
Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kuinka hyvin Turun alueen eri alojen yritykset tunnistavat liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit ja miten niitä vastaan suojaututaan. Aihe on rajattu koskemaan pelkästään yritystoiminnan rahoitusriskejä, jotta tutkimuksesta saadaan syvällisempi. Jos mukaan olisi otettu kaikki yritystoiminnan riskit, olisi tutkimuksesta tullut liian laaja ja pinnallinen. Yritysten toiminta-ala on myös rajattu koskemaan pelkästään Turun alueella toimivia yrityksiä. Aihe valikoitui sen tärkeyden ja kiinnostavuuden vuoksi. Rahoitus ja rahoitukseen liittyvät riskit ovat perusasioita yritystoiminnassa ja yrityksen menestymisen kannalta on tärkeää, että niiden hallintaan myös paneudutaan.

Tutkimukseni pääongelmat ovat:

- Mitä rahoitusriskejä liiketoimintaan liittyy?
- Tunnistavatko yritykset liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit?
- Miten yritykset suojautuvat rahoitusriskeiltä?

2.2 Teoreettinen viitekehys

Alla olevassa kuviossa (Kuvio 1) esitetään tutkimuksen teoreettinen viitekehys, joka kuvaa opinnäytetyön teoria- ja empiriaosioita. Tutkimuksen punaisena lankana on siis rahoitusriskien hallinta. Se koostuu kolmesta eri vaiheesta, jotka ovat rahoitusriskien tunnistaminen, analysointi ja arviointi. Tutkimuksessa käydään läpi nämä kaikki vaiheet ensin teoriassa ja tämän jälkeen käytännössä kyselylomakkeella saatu- jen vastausten pohjalta.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys. (Itse laadittu 2015.)

3 RISKIT JA NIIDEN HALLINTA

3.1 Riski ja riskienhallinta

Yleisesti sanalla riski tarkoitetaan vaaraa ja epätietoisuutta, joka voi koskea henkilöä itseään, jotakin toista henkilöä tai jonkun omaisuutta. Riski kuvastaa vahingollisen, haitallisen, vaarallisen tai epämiellyttävän tapahtuman mahdollisuutta. Se, miten riskin koemme, määrittelevät tapahtumaan liittyvä epävarmuus, odotukset, tapahtuman laajuus ja vakavuus. Epävarmuutta tunnemme esimerkiksi silloin, kun emme voi ennalta tietää, miten jokin tapahtuma tai toimenpide tulee päättymään. Odotukset puolestaan vaikuttavat siihen, minkälaisena riskin ja sen mahdollisen toteutumisen koemme. Riskin laajuus ja vakavuus itselle sekä muille ihmisille riippuvat sille asetetuista panoksista. Mitä suuremmat panokset ovat, sitä vakavampana riski koetaan. On muistettava, että vaikka riskiin liittyy aina menetyksen uhka, saattaa uhka sisältää myös mahdollisuuden, joka parhaimmillaan tarkoittaa taloudellista menestystä yritykselle. (Juvonen, Koskensyrjä, Kuhanen, Ojala, Pentti, Porvari & Talala 2014, 8–10.)

Riskiä voidaan arvioida matemaattisesti alla olevan laskukaavan (Kuvio 2) avulla. Kaavassa todennäköisyydellä tarkoitetaan riskin sattumistiheyttä eli todennäköisyyden ollessa suuri toteutuu riski lähes varmuudella lähiaikoina. Riskin todennäköisyyttä voidaan arvioida todennäköisyysjakauman avulla. Riskin vakavuus puolestaan kuvastaa riskin todennäköisen menetyksen suuruutta. Jos riskin vakavuus on esimerkiksi katastrofaalinen, tarkoittaa se pahimmillaan liiketoiminnan loppumista, mikäli riski osuu kohdalle. Matemaattisessa määritelmässä riskiin kohdistuvia odotuksia ei huomioida ollenkaan. (Juvonen ym. 2014, 9–10.)

Riskin laskukaava:

$$\text{Riski} = \text{Todennäköisyys} \times \text{Riskin vakavuus}$$

Kuvio 2. Riskin kaava. (Juvonen ym. 2014, 9.)

Riskit voidaan jakaa kolmeen luokkaan: operationaalisiin riskeihin, vahinkoriskeihin sekä taloudellisiin riskeihin. Operationaaliset riskit johtuvat yrityksen järjestelmissä, toimintatavoissa tai valvonnassa havaituista puutteista ja niiden aiheuttamasta vaarasta. Jos yrityksellä on esimerkiksi ulkomaisia tytäryhtiöitä ja yhtiöiden tuloksista raportoidaan virheellisesti, saattavat ne tulla yritykselle kalliiksi. Vahinkoriskit puolestaan ovat yksipuolisia riskejä, joilta voidaan yleensä suojautua vakuutuksilla. Vahinkoriskejä ovat esimerkiksi tulipalo tai murto. (Kasanen, Lundström, Puttonen & Veijola 1997, 24.) Taloudelliset riskit taas ovat kaksipuolisia riskejä, jotka eroavat aiemmista niin, että näihin riskeihin liittyy tappion lisäksi myös voiton mahdollisuus. Kun esimerkiksi korkotaso ja valuuttakurssi saattavat vaihdella paljonkin ja liikkua joko yritykselle haitalliseen tai edulliseen suuntaan, on yrityksen toiminnassa koko ajan läsnä sekä voiton että tappion mahdollisuus. Taloudelliset riskit jaetaan vielä perusliiketoiminnan riskeihin ja rahoitusriskeihin. Rahoitusriskit pitävät sisällään maksuvalmius- ja luottoriskin sekä markkinariskeiksi luokitellun korkoriskin, valuutariskin ja osakkeiden ja hyödykkeiden hintariskit. (Knüpfen & Puttonen 2014, 216–217.) Tämä tutkimus käsittelee pelkästään yrityksen rahoitusriskejä, jotka ovat korostettu alla olevassa kuviossa (Kuvio 3).

Kuvio 3. Yritystoiminnan riskit. (Knüpfen & Puttonen 2014, 216.)

Riskienhallinta rantautui Suomeen 1970 -luvulla vakuutusyhtiöiden toimesta, kun vakuutuksia myytiin osana vahingontorjuntaa (Flink, Reiman & Hiltunen 2007, 125). Tekniikan nopea kehitys 1990 -luvun loppupuolella edellytti myös riskienhallinnan kehittämistä, sillä vanha tapa seurata yrityksen toimintaa pelkästään johdon toimesta

ei enää toiminut. Yritysten olikin otettava huomioon kaikki mahdolliset yrityksen toimintaa ja tilannetta koskevat osatekijät, sillä nopea tekniikan kehitys vaikutti ja vaikuttaa edelleen johdon informaatiovirtojen laajenemisesta aina automatisoituihin toimintoihin asti. Riskienhallintaprosessin avulla yrityksen johdon tulisi saada kaikki tarpeellinen tieto organisaation eri toiminnoista päätöksenteon tueksi ja sen tulisi olla keskeinen osa yrityksen strategista ja operatiivista suunnittelua. (Erola & Louto 2000, 54; Suomen Riskienhallintayhdistys ry:n www-sivut 2016.)

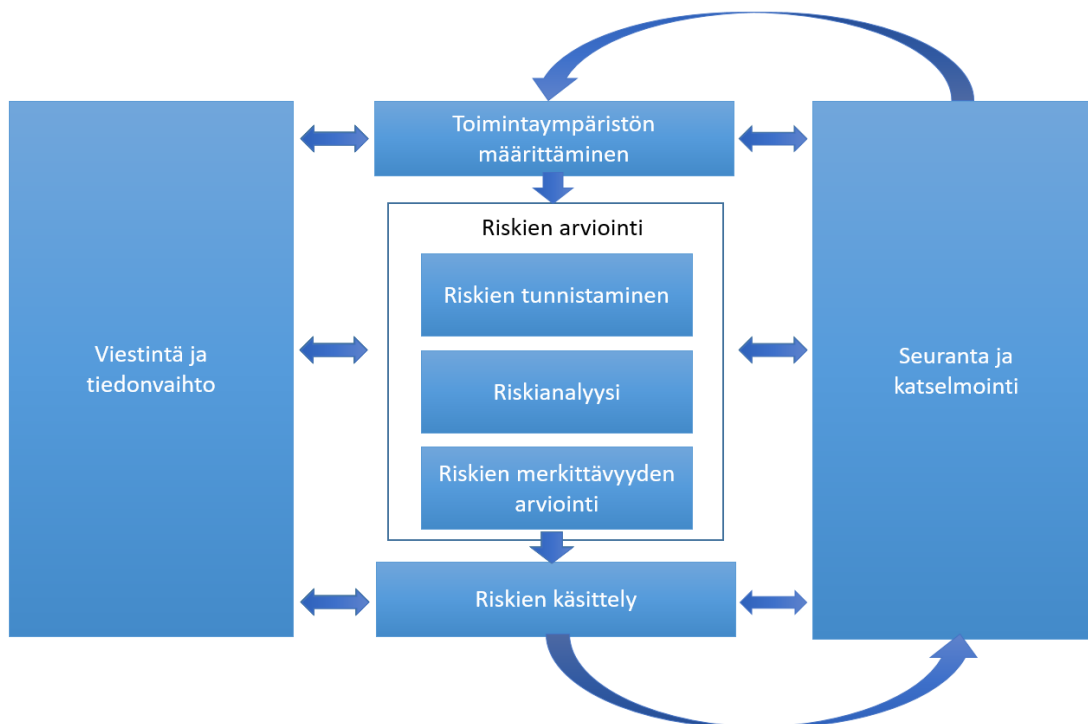
Riskienhallinta on prosessi, joka koskee yrityksen jokapäiväistä toimintaa. Riskienhallinnan tavoitteena on torjua yritystä uhkaavia vaaroja sekä minimoida niistä aiheutuvia menetyksiä. Sen tarkoituksena ei siis ole kokonaan poistaa riskejä, vaan riskienhallinnalla pyritään muuttamaan riskitasoa sekä sen suuntaa yrityksen sietokyvyn mukaiseksi. Riskienhallintaa voidaan tarkastella perinteisestä (suppeasta) tai modernista (laajasta) näkökulmasta. Perinteinen riskienhallinta keskittyy pelkästään vahinkoriskien hallintaan, kun taas moderni riskienhallinta hallitsee kokonaisvaltaisesti kaikkia yritystoimintaan liittyviä riskejä. (Flink ym. 2007, 125; Kasanen ym. 1997, 81; Suominen 2003, 27.)

Jos yrityksen riskejä hallitaan hyvin, on siitä myös paljon hyötyä. Riskienhallinnan avulla yritys pystyy parantamaan tuotantonsa tehokkuutta sekä laatua ja vähentämään turhia kustannuksia. Lisäksi yritys oppii tuntemaan omaa toimintaansa paremmin pohtiessaan yrityksensä riskejä kokonaisvaltaisesti. Riskienhallinnalla voidaan vaikuttaa myös muun muassa yrityksen imagoon, asiakastyytyväisyyteen sekä työntekijöiden työturvallisuuteen ja -hyvinvointiin. (Suomen Riskienhallintayhdistys ry:n www-sivut 2016.) Vaikka riskienhallinta tuo mukanaan monia hyötyjä, ei kaikki yritykset siihen kuitenkaan ryhdy. Tyypillisimmät esteet riskienhallinnalle onkin ajan tai halun puuttuminen. Usein riskienhallinnan laiminlyöminen johtuu johdon väärästä asenteesta. Jos johto ei pidä riskien kartoitusta ja varasuunnitelmien tekoa tarpeeksi tärkeänä asiana, ei siihen haluta tuhlata jo valmiiksi rajallista aikaa. Lisätyö, joka riskienhallintaprosessin luomisesta tulee, saatetaan kokea liian aikaa vieväksi, jolloin siihen ei välttämättä jakseta ryhtyä lainkaan. (Erola & Louto 2000, 61–62.)

3.2 Riskienhallintaprosessi

Yrityksen riskienhallinnan kehittäminen alkaa yleensä halusta parantaa raportointia tai ulkoisten suositusten paineesta. Myös erilaiset kansainväliset riskienhallinnan standardit luovat paineita kehittää yrityksen hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiä jatkuvasti laajemmaksi. Monet yritykset yrittävät hallita riskejään, mutta eivät tee sitä tarpeeksi laajasti, jolloin toiminnot eivät ole standardoituja koko yrityksessä. (Kuusela & Ollikainen 2005, 127, 135.) Riskienhallintamenetelmiä on myös paljon erilaisia, sillä yritysten tarpeet vaihtelevat yrityksen toimialasta ja koosta riippuen. Esimerkiksi suuri yritys tarvitsee paljon laajemman suojausjärjestelmän verrattuna pieneen yritykseen, jolla saattaa olla vain yksi tuote markkinoilla. (Kuusela & Ollikainen 1998, 135.)

Riskienhallintaan on kehitetty paljon erilaisia standardeja, joiden avulla yritys voi parantaa riskienhallintaprosessiaan. Tässä tutkimuksessa käyn läpi vuonna 2009 kehitettyä, kansainvälisen ISO organisaation (International Organization for Standardization) tuottamaa ISO 31000 -standardia, jota esimerkiksi suomalainen teknologia-alan yritys Wärtsilä Oyj käyttää riskienhallintaansa. ISO organisaation tarjoamaa ohjeistusta voidaan käyttää yrityksen elinkaaren vaiheista riippumatta kaikkiin mahdollisiin riskeihin ja se on tarkoitettu mille organisaatiolle tahansa, riippumatta yrityksen koosta, toiminnasta tai toiminta-alasta. (International Organization for Standardization www-sivut 2016; Riskikompassin www-sivut 2016; Wärtsilä Oyj:n www-sivut 2016.) Seuraavasta kuvioista (Kuvio 4) nähdään ISO 31000 -standardin sisältämät riskienhallinnan vaiheet, jonka jälkeen käydään jokainen vaihe tarkemmin läpi.

Kuvio 4. ISO 31000 -standardin mukainen riskienhallintaprosessi. (Purdy 2010, 883.)

3.2.1 Toimintaympäristön määrittäminen

ISO 31000 -standardissa riskienhallintaprosessin ensimmäisenä vaiheena on *toimintaympäristön määrittäminen*. Kyseisessä vaiheessa määritetään riskienhallinnan sisäiset ja ulkoiset muuttujat, jäljellä olevan riskienhallintaprosessin laajuus sekä riskikriteerit. Sisäisiä ja ulkoisia muuttujia tarkastellaan liiketoimintaympäristön sekä organisaation näkökulmista. Liiketoimintaympäristön näkökulmassa huomioidaan muun muassa taloudelliset, sosiaaliset, teknologiset, lainsäädännölliset sekä poliittiset seikat, kuin myös suhteet sidosryhmiin ja trendeihin. Organisaation näkökulma puolestaan tuo esille kaikki eri toiminnot ja ulottuvuudet, joiden avulla yritys voi johtaa ja hallita riskejään. Organisaatiota tutkitaan siis kulttuurin, prosessin, hierarkian ja strategian näkökulmista. Riskienhallintaprosessin osalta taas on selvitettävä muun muassa yrityksen tavoitteet ja päämäärä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Lisäksi on huomioitava kaikki ne yrityksen toiminnot, jotka voivat vaikuttaa yrityksen riskeihin. Riskienhallintaprosessin toimintaympäristö vaihtelee sen mukaan, mitkä yrityksen tarpeet ovat. ISO 31000 -standardi ottaa huomioon myös riskikriteerit, jotka auttavat riskien arvioinnissa ja niiden olisi tarkoitus kuvata niitä tavoitteita, arvoja ja resursse-

ja, joita yritys haluaisi saavuttaa. Riskikriteerien määrittämisessä pohditaan, millaista riskitasoa yritys tavoittelee, minkälaisia ja kuinka suuria vahinkoja ylipäättänsä voi tapahtua, kuinka laajaa tapahtumaa yritys voi sietää, minkä suuruiset riskit ovat siedettäviä ja millainen osakkeenomistajien tahtotila on. Riskikriteerit kannattaa määrittää heti riskienhallintaprosessin alussa ja seurata niiden toteutumista pitkin prosessia. (Juvonen ym. 2014, 18; Purdy 2010, 884; Suomen Standardisoimisliitto SFS 2012, 248, 250, 252.)

3.2.2 Riskien arviointi

Toimintaympäristön määrittämisen jälkeen siirrytään riskien arviointi -vaiheeseen, joka pitää sisällään kolme eri vaihetta: riskien tunnistamisen, riskianalyysin sekä riskien merkittävyyden arvioimisen. *Riskien tunnistaminen* on riskienhallinnan tärkein ja kriittisin vaihe, jossa kartoitetaan yrityksen toimintaa uhkaavat riskit ja niiden alkulähteet. Tunnistamisvaiheessa selvitetään, mitä voi tapahtua ja mitä sellaisia tilanteita voi tulla vastaan, joilla saattaa olla negatiivinen vaikutus yrityksen tavoitteiden saavuttamiseen. Tunnistamiseen on kehitetty erilaisia riskien tunnistamismenetelmiä, kuten esimerkiksi haavoittuvuusanalyysi (PK-HAAVA), poikkeamatarkastelu (HAZOP) sekä vikapuuanalyysi. Haavoittuvuusanalyysi on pk-yrityksille riskien tunnistamiseen, arviointiin ja kehittämiseen suunniteltu apuväline, jolla saadaan karkea kokonaiskuva yrityksen toiminnan jatkuvuuteen liittyvistä riskeistä eli yrityksen haavoittuvuudesta. Alla olevasta kuvioista (Kuvio 5) nähdään, että haavoittuvuusanalyysissä tutkitaan riskejä, jotka liittyvät yrityksen henkilöstöön, omaisuuteen, sidosryhmiin, talouteen, toiminnan organisointiin sekä toimintaedellytyksiin. (Ilmonen, Kallio, Koskinen & Rajamäki 2013, 82; Juvonen ym. 2014, 19; Suomen Riskienhallintayhdistys ry:n www-sivut 2016.)

Kuvio 5. Pk-yritysten haavoittuvuusanalyysi eli PK-HAAVA. (Suominen 2003, 39.)

Poikkeamatarkastelussa tutkitaan riskejä ja niiden syitä seuraamalla havaittujen arvojen poikkeamista normaaliarvoista. Arvon ollessa epänormaali tutkitaan poikkeaman mahdollista syytä sekä seurauksia. Vikapuuanalyysillä puolestaan tarkoitetaan erilaisten laitevikojen syiden ja seurauksien kartoitusta. Vikapuuanalyysi tarkastelee esimerkiksi koneen osia tai komponentteja yksittäin selvittääkseen mahdollisten vikojen syyt, seurannaisvaikutukset, vikojen esilletulotavan sekä niiden aiheuttamat mahdolliset haittavaikutukset. (Juvonen ym. 2014, 19.)

Riskin tunnistamisvaiheen lopputuloksena pitäisi olla riskihavainto eli tunnistettu riski. Tunnistamisen jälkeen keskitytään *riskianalyysiin*. Riskien tarkka analysointi auttaa yritystä ennusteiden tekemisessä, toiminnan suunnittelussa ja epätietoisuuden käsittelyssä ja sen avulla huomataan jo hyvissä ajoin esimerkiksi mahdolliset turvallisuuteen ja tuotantoon liittyvät ongelmat. Riskianalyysi on tärkeä riskienhallintaprosessin vaihe, mutta sen tarkoituksena ei ole poistaa riskejä kokonaan, vaan varautua niihin mahdollisimman hyvin. Analysointivaiheen päätarkoituksena on arvioida riskien suuruutta, sattumisen todennäköisyyttä ja seurauksia. Aluksi on tunnistettava riskien seurauksiin ja tapahtumistodennäköisyyteen vaikuttavat tekijät ja määritettävä seuraukset ja todennäköisyydet niin, että kaikki mahdolliset seuraukset tulevat esille. Tämän jälkeen määritetään riskitaso sen perusteella, minkälainen riski on kyseessä,

mitä tietoja on saatavilla sekä mihin tarkoitukseen tietoja on tarkoitus käyttää. Tässä on myös huomioitava riskitason määrittämisen luotettavuus sekä riskitason herkkyys ja ilmoitettava niistä johdolle. Vahinkotapahtumia voidaan määrittää esimerkiksi mallintamalla käytettävissä olevan aineiston tietoja. Toisinaan voidaan tarvita enemmän kuin yksi lukuarvo riskin vahinkojen määrittämiseksi ja todennäköisyyksien kuvaamiselle. Vahinkoja voidaan tarkastella esimerkiksi alla olevan taulukon (Taulukko 1) avulla, sillä on todettu, että riskin todennäköisyys on kääntäen verrannollinen riskin vakavuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että riskin todennäköisyys laskee sitä mukaan, kun riskin vakavuus nousee. Taulukosta myös huomataan, että pieniä vahinkoja on suhteellisen helppo ennustaa, niitä sattuu usein ja vahingot jäävät pieniksi, kun taas suuria riskejä ei satu usein, mutta saattavat olla vakavuudeltaan merkittäviä yrityksen toiminnalle. (Juvonen ym. 2014, 20–21; Purdy 2010, 884; Suomen Standardisoimisliitto SFS 2012, 252–254.)

Taulukko 1. Riskianalyysitaulukko riskityypin ja lukumäärän käänteisestä verrannollisuudesta. (Juvonen ym. 2014, 21.)

Riskityyppi (Vakavuus)	Lukumäärä (Todennäköisyys)	Odotettavissa olevan tappion suuruus	Ennustettavuus
Pieni	Suuri	Pieni	Todennäköinen yhden vuoden aikana
Keskinkertainen	Pieni	Keskinkertainen	Todennäköinen kymmenen vuoden aikana
Suuri	Erittäin pieni	Suuri	Ennustettavuus heikko

Seuraavassa taulukossa (Taulukko 2) puolestaan riskien todennäköisyyden ja vakavuuden mukaan määräytyy todennäköisyyskerroin, joka kertoo sen, kuinka todennäköinen ja mikä todennäköisyyskerroin on riskillä, joka toteutuu esimerkiksi kerran sadassa vuodessa. Taulukosta nähdään, että 1/100 eli kerran sadassa vuodessa tapahtuvan vahingon todennäköisyyskerroin on 2 ja riski luokitellaan epätodennäköiseksi. (Juvonen ym. 2014, 21.)

Taulukko 2. Vahingon sattumistodennäköisyyden osoittama todennäköisyyskerroin. (Juvonen ym. 2014, 21.)

Vahingon sattumistiheys	Todennäköisyyskerroin	Riskin todennäköisyys
1/1000 (kerran tuhannessa vuodessa)	1	Erittäin epätodennäköinen
1/100 (kerran sadassa vuodessa)	2	Epätodennäköinen
1/10 (kerran kymmenessä vuodessa)	3	Mahdollinen
1/1 (kerran vuodessa)	4	Todennäköinen
10/1 (kymmenen kertaa vuodessa)	5	”Jokapäiväinen”

Jokaisen yrityksen ollessa erilainen tulee riskienhallintakin tehdä yrityskohtaisesti. Usein päätöksenteko tuottaa kuitenkin ongelmia, sillä on vaikea tietää, mitkä arvot ovat uhattuna ja miten niitä voidaan verrata keskenään. Tästä syystä yrityksen on huomioitava *riskien merkittävyys*. Merkittävyyden ollessa suuri kannattaa siltä suojautua esimerkiksi vakuuttamalla. Yritysten on siis määritettävä, mitä riskejä yrityksen tulee käsitellä sekä laittaa nämä riskit tärkeysjärjestykseen. (Juvonen ym. 2014, 20; Purdy 2010, 884.) Riskien merkittävyyden arviointiin kuuluu myös verrata riskienhallintaprosessin alussa tekemiä riskikriteereitä analysointivaiheesta havaittuun riskitasoon, jonka perusteella päätetään riskien käsittelyn tarpeesta (Suomen Standardisoimisliitto SFS 2012, 254).

3.2.3 Riskien käsittely

Riskienhallintaprosessin seuraavana vaiheena on *riskien käsittely*, jossa valitaan käytettävät riskienhallintamenetelmät. Jokaiselle tunnistetulle riskille tulee valita yksi tai useampi riskienhallintamenetelmä. Erilaisia riskienhallintamenetelmiä ovat riskien välttäminen, pienentäminen, jakaminen, siirtäminen sekä kantaminen. (Juvonen 2014, 23; Suomen Standardisoimisliitto SFS 2012, 254.)

Kaikki lähtee liikkeelle riskin *välttämisestä*, jota pidetäänkin riskienhallintamenetelmien ”äitinä”. Riskin välttämistä käytetään menetelmänä silloin, kun riskin vakavuus on merkittävä. Yritys voi välttää riskejä muun muassa kouluttamalla henkilöstöään sekä ennaltaehkäisemällä mahdollisia rakenteellisia ongelmia, esimerkiksi asentamalla suoja-altaan estääkseen kemikaalien pääsemistä ympäristöön. Riskien välttä-

minen saattaa kuitenkin vaikuttaa yritykseen epäedullisella tavalla heikentäen sen tulosta. Syvällisempi riskin välttämisen muoto on riskin poistaminen eli yrityksen on löydettävä riskin perimmäinen syy ja eliminointava se toiminnastaan kokonaan. Yritys voi esimerkiksi välttyä kokonaan viennin aiheuttamista riskeistä toimimalla vain kotimaassaan tai vaihtaa toiminnassaan käytetyn riskialttiin materiaalin turvallisempaan vaihtoehtoon. Riskien poistaminen vaatii yritykseltä yleensä kuitenkin ylimääräisiä resursseja, sillä se saattaa aiheuttaa paljon kustannuksia ja muiden riskien kasvua sekä viedä aikaa, mutta loppujen lopuksi se voi olla kannattavaa. Yrityksen on siis mietittävä tarkkaan, mitä riskejä kannattaa poistaa ja onko poistaminen toiminnalle hyödyllistä. On myös muistettava, että kaikkia riskejä ei edes ole mahdollista poistaa kokonaan, mutta yleensä aina riskin laajuus tai todennäköisyys silti pienenevät, kun riskiä koitetaan hallita erilaisilla menetelmillä. (Juvonen ym. 2014, 25–26; Suomen Riskienhallintayhdistys ry:n www-sivut 2016; Suominen 2003, 101.)

Riskien *pienentäminen* on ajankohtainen silloin, kun riskiä ei voida kokonaan eliminoida yrityksen toiminnasta. Riskejä voidaan pienentää ennaltaehkäisevin toimenpitein, esimerkiksi tekemällä varasuunnitelmia, parantamalla työsuojelua sekä lisäämällä henkilöstön osaamista erilaisilla koulutuksilla. Riskien pienentämistä pidetään usein merkittävimpänä keinona suojautua erilaisilta riskeiltä. Kun riskienhallintakeinoksi valitaan pienentäminen, pyrkii yritys pienentämään vahingon todennäköisyyttä tai siitä aiheutuvia seurauksia. (Juvonen ym. 2014, 24.)

Riskejä voidaan hallita myös *jakamalla*. Kyseisessä menetelmässä riski jaetaan eri riskikohteisiin, jotta vahingon sattuessa toiminta ei pysähtyisi kokonaan ja edes osa riskikohteista säilyisi vahingoittumattomana. Yritys voi ennaltaehkäistä riskejä esimerkiksi tekemällä palo-osastoja rakennuksiin, jotta tulipalo ei pääse leviämään tai laivayhtiö voi jakaa laivansa vesitiiviisiin osastoihin. Riskin jakaminen voi tapahtua eräänlaisen poolin avulla, mutta se ei ole välttämätöntä. Poolin avulla riski jaetaan sopimuskumppaneiden kanssa ennalta sovitulla tavalla. Kyseessä on jakosopimus, jolla voidaan jakaa tiettyjä vakuutuksia sekä vastuuta. Riskin jakaminen ei myöskään ole täysin kustannukseton riskienhallintamenetelmä kuten eivät monet muutkaan, mutta siitä on yleensä hyötyä yritykselle. Jakamisen tavoitteena on torjua yksipuolisuudesta johtuvia riskejä eli pyritään esimerkiksi kehittämään vaihtoehtoisia toimintatapoja, jakamaan markkinat uudella tavalla, kehittämään kilpailukykyisempiä tuot-

teita sekä hankkimaan vaihtoehtoisia tavarantoimittajia. (Juvonen ym. 2014, 26; Suominen 2003, 103–104.)

Riskin *siirtämistä* pidetään ajankohtaisena silloin, kun yritys ei pystyisi selviämään mahdollisen riskin aiheuttamista vahingoista itse. Riskin siirtämisellä tarkoitetaan siis sitä, että riski siirretään toisen osapuolen hoidettavaksi ja se voi tapahtua vakuutusopimuksella, kauppasopimuksella, vuokrasopimuksella, jollakin muulla sopimuksella tai rahoitusratkaisulla. Sopimuksille on määritettävä tarkat ehdot, jotta erimielisyyksiltä vältyttäisiin. Rahoitusratkaisulla tarkoitetaan erilaisten rahoitusinstrumenttien käyttöä riskienhallinnan apuna. Kun riskiä siirretään sopimuksella, voi se tarkoittaa esimerkiksi toimintojen ulkoistamista, mutta usein kyse on kuitenkin riskin siirtämistä vakuutusyhtiölle. Useimmat yritykset suojaavatkin toimintaansa vakuuttamalla, jolloin vastuu riskistä siirtyy kokonaan tai osittain vakuutusyhtiön hoidettavaksi. Osittain se siirtyy silloin, kun omavastuuosuus riskistä on suuri. Vakuutus ei kuitenkaan poista tai pienennä riskiä ollenkaan eli riskillä on sama todennäköisyys tapahtua kuin ennen riskin siirtämistä vakuutusyhtiölle. Vakuutusyhtiöt toimivat ainoastaan vahingon rahoittajina muun juridisen vastuun säilyessä yrityksellä itsellään. Yritys on siis vakuuttamisen jälkeenkin itse vastuussa toimintansa aiheuttamasta riskistä henkilöstölleen, asiakkailleen, sidosryhmilleen sekä ympäristölleen. Vakuutusyhtiöillä on omat vaatimuksensa riskeille, jotka voidaan vakuuttaa. Tämä johtuu siitä, että tällöin vakuutusyhtiöiden toiminta on kannattavaa ja vakuutusmaksuilla kustannetaan sattuvat vahingot. Perusvaatimuksena on, että monen on oltava alttiina samalle riskille. Riskin toteutumisesta tulee myös voida laskea todennäköisyys ja vahinkolaajuus ja vahingon suuruus on pystyttävä arvioimaan rahassa. Vakuutettaviin riskeihin ei myöskään kuulu kohteet, joiden vahingot ovat aiheutuneet normaalista ajan tuomista kulumisista. (Ilmonen ym. 2013, 99–100; Juvonen ym. 2014, 27; Kinkki & Lehtisalo 1997, 185; Santanen, Laitinen & Kekäle 2002, 27.)

Riskin *kantamisella* tarkoitetaan sitä, että riski pidetään omalla vastuulla joko tietoisesti tai tiedostamatta. Tietoiseen riskin kantamiseen päädytään yleensä taloudellisista syistä, silloin kun riskit ovat toistuvia ja vahingot vähäisiä, esimerkiksi ilkivallanteoissa ja kuljetusvaurioissa. Kun yritys on päättänyt pitää riskit omalla vastuullaan, on sillä silti oltava suunnitelma tulevien riskien rahoituksen hoitamiseen. Yritys voi

esimerkiksi rahoittaa pienvahingot suoraan käyttöbudjetista tai kerätä rahaa yrityksen omaan korvausrahastoon, josta vahingot maksetaan. Korvausrahastoa kannattaa käyttää silloin, kun riski on toistuva muttei vakava, jolloin vahingon vuosittainen suuruus on helppo laskea. Yritys voi myös sopia pankin kanssa ottavansa lainaa riskin toteutuessa, mutta tämä tulee yleensä turhan kalliiksi yritykselle. Suuryrityksillä yksi vaihtoehto on captive-yhtiön käyttö rahastoina. (Juvonen ym. 2014, 28.) Captive-yhtiö on yhtiömuoto, jonka yritys omistaa itse. Se on kehitetty yli miljardien eurojen liikevaihdon omaavien yritysten suuriin vakuutusmaksuihin. Captive-yhtiö keskittyy pääsääntöisesti pelkästään yrityksen omien riskien hoitoon ja niitä perustetaan yleensä maihin, joissa hallinnointikulut ovat edullisia. (Ilmonen ym. 2013, 100.) Monet suomalaiset ovat perustaneet captive-yhtiön Englannin kanaalissa sijaitsevalle Guernseyn saarelle, sillä siellä on paljon löyhempi vakuutustoiminnan sääntely kuin Suomessa (Jaakkola 2013). Muun muassa Fortum Oyj:llä, joka on suomalainen energiayhtiö, on captive-yhtiö kyseisellä saarella, jossa vakuutetaan sen liiketoimintarisikiä sekä 20 miljardin arvoista omaisuutta (Fortum Oyj:n www-sivut 2014).

3.2.4 Riskien seuranta ja katselmointi

Riskien seurannan ja katselmoinnin tarkoituksena on tarkistaa, toteutuivatko yrityksen antamat tavoitteet riskienhallinnalle. Toiminnan seuranta ja valvonta ovat yrityksen johdon vastuulla ja sen tulisi säännöllisesti kartoittaa yrityksen riskit, jotta yrityksen riskienhallintaa pystytään jatkuvasti kehittämään. Riskien seuranta ja katselmointivaiheen tavoitteena on varmistaa riskienhallintamenetelmien tehokkuus, parantaa riskien arviointia, tunnistaa uusia riskejä, havaita muutoksia esimerkiksi toimintaympäristössä sekä oppia mahdollisista läheltä piti -tilanteista. Toimivaa riskienhallintasuunnitelmaa voidaan käyttää myös eräänlaisena suorituskyvyn mittarina ja apuna vaikkapa yrityksen ulkoisessa ja sisäisessä raportoinnissa. (Juvonen ym. 2014, 19; Suomen Standardisoimisliitto SFS 2012, 258.)

4 RAHOITUSRISKIT JA NIIDEN HALLINTA

4.1 Yrityksen rahoitus ja rahoitusriskit

Rahoitusmarkkinat ovat muuttuneet maailmankaupan ja sijoitustoiminnan myötä kansainvälisemmiksi sekä markkinakeskeisemmiksi. Euron käyttöönoton ansiosta korkotaso on pysynyt vakaampana ja valuuttariskit vähentyneet yhteisen valuutan vuoksi, joiden myötä myös yritysten kilpailuolosuhteet ovat parantuneet. Lisäksi pääomamarkkinat ovat viime vuosien aikana kehittyneet ja laajentuneet saaden pääomakustannuksiakin alhaisemmiksi. Rahoitusmarkkinoihin liittyy kuitenkin tänä päivänä paljon epävarmuutta, sillä esimerkiksi rahoitusmarkkinoille tulleiden uusien rahoitusinstrumenttien hinnat saattavat vaihdella suurestikin lyhyen aikavälin sisällä ja niiden ennustaminen on hyvin vaikeaa. (Lauriala 2008, 34–35; Niskanen & Niskanen 2007, 228–229.)

Rahan tehtävänä on toimia vaihdon välineenä, arvon mittana sekä arvon säilyttäjänä. Näistä jokaiseen liittyy riskejä, joista yrityksen on selvittävä. (Kuusela & Ollikainen 1998, 201.) Riskit koskevat yrityksen taloutta ja rahavirtoja ja niiden avulla yritys määrittää riskinkanto- ja riskinotto kykynsä sekä sen taloudellisen aseman, jonka mukaan yrityksen tulisi toimia. Uudistumisen ja toiminnan kasvattamisen aikaansaamiseksi tulee yrityksen riskinkantokyvyn olla hyvällä pohjalla. Rahoitusriskien hallinta luo myös tukevan perustan yrityksen muulle riskienhallinnalle ja hallitsemalla nämä hyvin, yrityksellä on enemmän mahdollisuuksia tehdä voittoa yritystoiminnassaan. (Juvonen ym. 2014, 30–31.)

Yrityksen rahoituksen hankkiminen (funding) sekä sen riittävyyden varmistaminen on rahoitustoiminnon tärkein tehtävä. Rahoitustoiminnolla tarkoitetaan yrityksen rahavirtojen tehokasta hallintaa, jonka yhtenä osana on myös rahoitusriskien hallinta. Yrityksen on tarkkailtava riskejä yhtenäisenä prosessina eli otettava huomioon rahoitusriskien välinen vuorovaikutus, sillä esimerkiksi maksuvalmiusriskiin liittyy myös yrityksen sijoitusten luottoriski ja jälkimarkkinoiden likvidiys sekä valuutta- ja korakoriskit. Riskin kokonaisvaltainen hallinta vaatii siis sitä, ettei riskiä tarkastella pelkästään yksittäisenä riskinä, vaan kokonaisuutena, jolloin koko riski on yrityksen

hallinnassa. Alla olevasta kuvioista (Kuvio 6) nähdään rahoitustoiminnon eri tehtävät. (Kasanen ym. 1997, 29–31.)

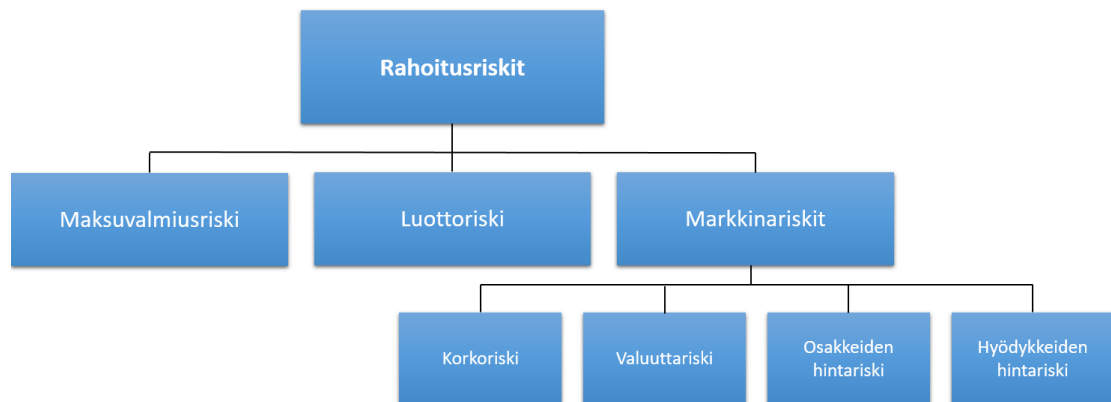

Kuvio 6. Rahoitustoiminnot. (Kasanen ym. 1997, 31.)

Rahoitusriskit johtuvat pääsääntöisesti siitä, että menot syntyvät yleensä aina ennen suoritteiden myynnistä saatavia tuloja. Suurissa investoinneissa saattaa kestää vuosia, ennen kuin siihen käytetyt menot ovat tuottaneet itsensä takaisin. Tästä syystä yritysten onkin varmistettava rahojensa riittävyys pitkälle ajanjaksolle ja pidettävä huoli, etteivät rahat loppu kesken, vaikka tulorahoituksen saaminen kestäisikin odotettua kauemmin. Tämän mahdollistavat rahoitusmarkkinat, joiden antaman lainan avulla yritys voi jatkaa toimintaansa ja odottaa tulojen kertymistä. Jotta yritys selviytyisi tulevista sitoumuksistaan, kannattaa sen ennakoida tulevaa myyntiään sekä analysoida kustannuksiaan erilaisten laskelmien perusteella varmistaakseen rahavirtojensa riittävyyden. Tämäkään ei aina kuitenkaan riitä, sillä verotus ja rahoittajat saattavat vaikuttaa negatiivisesti suunniteltuihin rahoitusjärjestelyihin. (Kinkki & Lehtisalo 1997, 182; Kuusela & Ollikainen 1998, 202.)

Rahoitusriskejä on mahdollista luokitella monin eri tavoin. Santanen ym. (2002, 184) määrittelevät rahoitusriski -termin koskemaan korkoriskiä sekä takaisinmaksuun ja saatavuuteen liittyviä riskejä. Kasanen ym. (1997, 27) puolestaan jaottelevat rahoitusriskit maksuvalmiusriskiin, luottoriskiin sekä markkinoiden hintariskeihin. Tässä jaottelussa markkinoiden hintariskit pitävät sisällään korkoriskin, valuuttariskin sekä

osakkeiden ja hyödykkeiden hintariskit. Itse käytän tutkimuksessani jälkimmäistä jaottelua. Alla näkyy kuvio (Kuvio 7) kyseisestä luokittelusta.

Kuvio 7. Yrityksen rahoitusriskit. (Knüpfner & Puttonen 2014, 217.)

4.2 Maksuvalmiusriski

Yrityksen maksuvalmius saadaan selville vertaamalla yrityksen likvidien varojen suhdetta maksettavaksi erääntyviin sitoumuksiin. Maksuvalmius on aina parempi, mitä enemmän yrityksellä on tällaisia rahavaroja verrattuna erääntyviin sitoumuksiin. (Juvonen ym. 2014, 32.) Maksuvalmiusriskillä eli likviditeettiriskillä puolestaan tarkoitetaan sitä, että yrityksen käytössä oleva rahoitus ei riitä kattamaan yrityksen kuluja ja tarpeita, esimerkiksi laskujen maksuja ja lainan lyhennyksiä. Tällöin rahoitus ei kata tarvetta, joka saattaa johtaa yrityksen maksukyvyttömyyteen. (Niskanen & Niskanen 2007, 230.)

Maksuvalmiusriskiltä suojautuminen

Maksuvalmiusriskin hyvä hallinta vaatii jatkuvaa tietojärjestelmien, henkilöstön sekä riskienhallintajärjestelmien kehitystä ja sen on seurattava toimintaympäristön jatkuvaa muutosta (Hild, Luttenton & Stalcup 2014, 11). Maksuvalmiusriskiltä voidaan suojautua monin tavoin. Yritys voi mitata toimintaansa erilaisten tunnuslukujen avulla, joita ovat esimerkiksi Quick Ratio ja Current Ratio. Tunnuslukujen vertailussa on kuitenkin muistettava, että eri toimialoilla tulokset ovat erilaiset, joten vertailua voidaan tehdä vain toimialoittain. Yritys voi parantaa maksuvalmiuttaan myös ennusta-

malla tulevia kassavirtoja sekä hallitsemalla pankkisuhteitaan, myyntisaamisiaan ja ostovelkojaan mahdollisimman hyvin.

Maksuvalmiuden mittaus tapahtuu erilaisten tunnuslukujen avulla, joilla yritys pystyy mittaamaan yrityksensä kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Yksi tärkeimmistä kannattavuuden mittareista on sijoitetun pääoman tuotto prosentti (ROI), joka mittaa yritykseen sijoitetun pääoman tuottavuutta. Se koostuu yrityksen omasta pääomasta sekä korkoa maksettavasta vieraasta pääomasta ja erinomaisena sijoitetun pääoman tuotto prosenttina pidetään yli 15 prosenttia. (Balance Consulting www-sivut 2016; Juvonen ym. 2014, 32.) Kuvio 8) nähdään sijoitetun pääoman tuotto prosenttien laskukaava.

$100 \times \frac{(\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot})}{\text{Sijoitettu pääoma}}$	<p>Erinomainen = Yli 15 %</p> <p>Hyvä = 10–15 %</p> <p>Tyydyttävä = 6–10 %</p> <p>Välttävä = 3–6 %</p> <p>Heikko = Alle 3 %</p>
---	---

Kuvio 8. Sijoitetun pääoman tuotto prosenttien laskukaava. (Leppiniemi 2009, 258; Balance Consulting www-sivut 2016.)

Vakavaraisuuden mittareina käytetään muun muassa omavaraisuus- ja nettovelkaantumisaste prosentteja. Vakavaraisuudessa on kyse rahoitusriskien mittaamisesta ja siitä, miten yritys mahdollisista vieraan pääoman rasitteista selviytyy. Vakavaraisuutta selvittäessä verrataan yleensä yrityksen oman ja vieraan pääoman suhdetta, mutta vakavaraisuutta voi myös tarkastella vertaamalla velan määrää liikevaihtoon. (Leppiniemi 2009, 259.) Omavaraisuusaste- %:lla saadaan selville, kuinka suuri osuus yrityksen koko varallisuudesta rahoitetaan omalla pääomalla ja yritys on sitä vakaampi, mitä suurempi luku on. Erinomaisena tuloksena pidetään yli 50 prosenttia. Mitä pienempi saatu tulos on, sitä helpommin yritys ajautuu konkurssiin. Tällaisten yritysten kannattaa tehdä yhteistyötä hyvän omavaraisuusaste prosenttien omaavien yritysten kanssa, jolloin oma konkurssiriski pienenee. (Balance Consulting www-sivut 2016; Juvonen ym. 2014, 32.) Kuvio 9) nähdään omavaraisuusaste- %:n laskukaava.

$$100 \times \frac{\text{Oikaistu pääoma}}{\text{(Oikaistu taseen loppusumma - Saadut ennakot)}}$$

Erinomainen = Yli 50 %
 Hyvä = Yli 35–50 %
 Tyydyttävä = 25–35 %
 Välttävä = 15–25 %
 Heikko = Alle 15 %

Kuvio 9. Omavaraisuusaste- %:n laskukaava. (Leppiniemi 2009, 259; Balance Consulting www-sivut 2016.)

Nettovelkaantumisaste- % eli gearing puolestaan kertoo, kuinka velkaantunut yritys on. Sillä mitataan yrityksen korollisen nettovelan suhdetta omaan pääomaan ja erinomaisena tuloksena pidetään alle kymmentä prosenttia. Mitä suurempi luku on, sitä velkaantuneempi on yritys ja heikkona tuloksena pidetäänkin yli 200 prosenttia. Tällöin velkaantuneisuus rajoittaa yrityksen kasvumahdollisuuksia esimerkiksi niin, ettei sille myönnetä lisälainaa vaikkapa juuri kasvun rahoittamiseksi. (Balance Consulting www-sivut 2016.) Kuvio 10) nähdään nettovelkaantumisaste- %:n laskukaava.

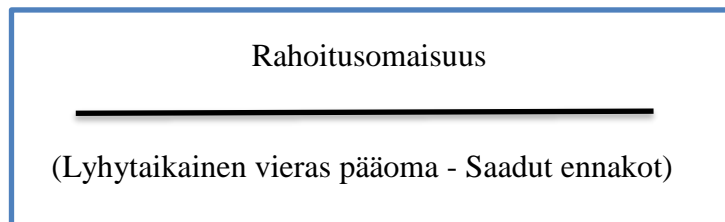
$$100 \times \frac{\text{(Korolliset velat - Likvidit rahavarat)}}{\text{Oikaistu oma pääoma}}$$

Erinomainen = Alle 10 %
 Hyvä = 10–60 %
 Tyydyttävä = 60–120 %
 Välttävä = 120–200 %
 Heikko = Yli 200 %

Kuvio 10. Nettovelkaantumisaste- %:n laskukaava. (Balance Consulting www-sivut 2016.)

Quick ratio ja Current ratio ovat yleisimpiä maksuvalmiuden mittaamiseen käytettyjä tunnuslukuja. Näillä mittareilla voidaan selvittää yrityksen nopeasti rahaksi muutettavien varojen suhdetta lyhytaikaisiin velkoihin. Quick ratioissa likvideiksi varoiksi katsotaan vain raha- ja pankkisaamiset sekä myyntisaamiset, kun taas Current ratiosissa mukaan otetaan edellä mainittujen lisäksi vaihto-omaisuus. Kyseisiä mittareita käytettäessä on muistettava, että mittarit näyttävät maksuvalmiuden tilanteen vain yhden päivän ajalta. Tilanne voi siis vaihdella hyvinkin paljon tilikauden aikana. (Balance Consulting www-sivut 2016; Juvonen ym. 2014, 32.)

Quick ratiossa erinomaisen tuloksen saaminen vaatii vastaukseksi yli 1,5, jolloin yritys on siinä tilanteessa, että rahoitusomaisuutta on juuri riittävästi kattamaan lyhytaikaisten velkojen määrän. Luvun kehitystä on kuitenkin seurattava jatkuvasti. (Balance Consulting www-sivut 2016.) Alla olevasta kuvioista (Kuvio 11) nähdään Quick ration laskukaava.

Erinomainen = Yli 1,5

Hyvä = 1–1,5

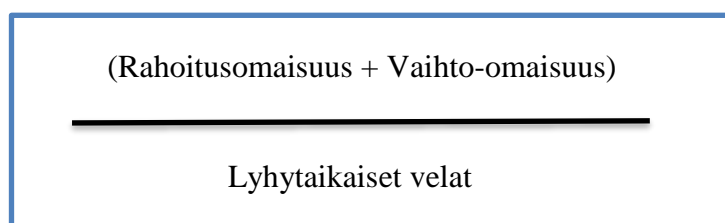
Tyydyttävä = 0,5–1

Välttävä = 0,3–0,5

Heikko = Alle 0,3

Kuvio 11. Quick ration laskukaava. (Leppiniemi 2009, 260; Balance Consulting www-sivut 2016.)

Current ratio on erinomainen, kun tulokseksi saadaan yli 2,5. Tämän luvun kehitystä yrityksen kannattaa myös seurata tarkasti, sillä se soveltuu Quick ratiota paremmin toimialojen välisiä tuloksia vertailtaessa sen laajemman tarkasteluperspektiivin ansiosta (Balance Consulting www-sivut 2016). Toimialavertailussa kannattaa ottaa huomioon vaihto-omaisuuden määrä eri toimialojen yrityksissä, sillä esimerkiksi ravintola-alan yritysten vaihto-omaisuus on yleensä huomattavasti pienempi kuin teollisuuden alan yrityksissä. Alla olevasta kuvioista (Kuvio 12) nähdään Current ration laskukaava.

Erinomainen = Yli 2,5

Hyvä = 2–2,5

Tyydyttävä = 1,5–2

Välttävä = 1–1,5

Heikko = Alle 1

Kuvio 12. Current Ration laskukaava. (Leppiniemi 2009, 261; Balance Consulting www-sivut 2016.)

Tunnuslukujen lisäksi maksuvalmiutta voidaan parantaa *ennakoitujen kassavirtojen* pohjalta luodun maksuvalmiusvarannon avulla. Yrityksen on määritettävä tarpeellisen maksuvalmiusvarannon koko, joka ei saa olla liian pieni, muttei myöskään liian suuri, sillä sekin aiheuttaa turhia kustannuksia yritykselle. Maksuvalmiustarpeen ennakointi tulee tehdä tarpeeksi pitkältä aikaväliltä, jotta yrityksen ylläpidettävä maksuvalmius riittää kattamaan mahdollisen riskin aiheuttamat vahingot. (Kasanen ym. 1997, 27.)

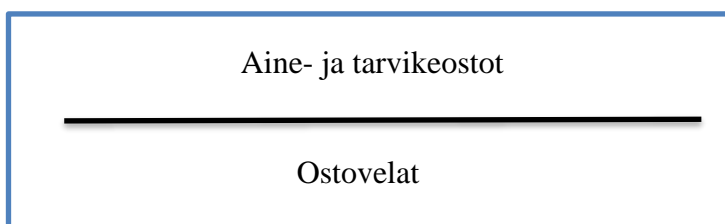
Pankkisuhteiden hallinta on myös tärkeä osa maksuvalmiuden hallintaa, sillä pankin maksuliikennejärjestelmien ja -yhteyksien avulla yrityksen oma kassanhallinta onnistuu sekä kotimaassa että ulkomailla ja yrityksen on mahdollista integroitua pankin järjestelmiin helpommin. Lisäksi hyvät pankkisuhteet edesauttavat rahoituspäätösten tekoa ja mahdollisten kassaylijäämien ja -alijäämien joustokohtien luomista. (Leppiniemi 2009, 178–179.)

Maksuvalmiusriskiä voidaan ennakoida myös tehokkaalla myyntisaamisten ja ostovelkojen hallinnalla. *Myyntisaamisten* hallinnassa on tärkeää huolehtia siitä, että maksuajan eli luoton myöntämiselle ei anneta turhan tiukkoja tai löyhiä ehtoja. Liian tiukkojen ehtojen seurauksena saattaa olla myynnin väheneminen, kun taas löyhät ehdot voivat johtaa luottotappioihin. Yrityksen on otettava selvää myös kilpailijoidensa maksuehdoista ja ennen kaikkea huolehtia tuotteiden kannattavuudesta maksuajan ja mahdollisten alennusten jälkeenkin. Myyntisaamisia tulisi tarkkailla päivittäin, eikä niitä saisi kertyä liikaa, sillä yleensä ne rahoitetaan lyhytaikaisella velalla ja saattavat sen vuoksi tulla yritykselle kalliiksi. Yritys voi käyttää myyntisaamisten seurantaan apunaan erilaisia tunnuslukuja, esimerkiksi myyntisaamisten kiertoaikaa, jonka avulla yritys saa tietää sen ajan, kuinka kauan myyntituotoilla keskimäärin menee kertyä kassaan. (Niskanen & Niskanen 2007, 379–381.) Alla olevasta kuvioista (Kuvio 13) nähdään myyntisaamisten kiertoajan laskukaava.

Kuvio 13. Myyntisaamisten kiertoajan laskukaava. (Niskanen & Niskanen 2007, 381.)

Ostovelat tarjoavat yrityksille maksuttoman rahoitusmuodon ja ovatkin monesti yritysten merkittävin lyhyen aikavälin rahoituslähde. Yritys voi hallita ostovelkojaan esimerkiksi laskemalla ostovelkojensa kiertonopeuksia. Saatu kiertonopeus kertoo sen, kuinka pitkälle yritys on siirtänyt ostovelkojensa maksua. Mitä hitaampaa kierto on, sitä heikompaa on yrityksen maksuvalmius. Ostovelkojen hidaskierto ei kuitenkaan aina ole merkki yrityksen huonosta maksuvalmiudesta tai muusta negatiivisesta asiasta, sillä tilanteissa, jossa yleinen korkotasoo esimerkiksi nousee merkittävästi tai rahoituslaitosten lainananto tyrehtyy väliaikaisesti, käyttävät yritykset enemmän ostovelkoja rahoituslähteenään. (Balance Consulting www-sivut 2016; Niskanen & Niskanen 2007, 385, 390.) Alla olevasta kuvioista (Kuvio 14) nähdään ostovelkojen kiertonopeuden laskukaava.

Kuvio 14. Ostovelkojen kiertonopeuden laskukaava. (Niskanen & Niskanen 2007, 390.)

Esimerkkinä maksuvalmiusriskin hallinnasta tarkastellaan maailmanlaajuisen kemian alan yhtiön, Kemira Oyj:n, suojaantumista riskiä vastaan. Yhtiö muun muassa laskee vakavaraisuuttaan nettovelkaantumis- ja omavaraisuusaste prosenttien avulla, joille se on luonut keskipitkät tavoitteet. Nettovelkaantumisaste- %:n tavoitteena on alle 60 ja

omavaraisuusaste- %:n tulee olla aina vähintään 25 prosenttia koko konsernin taseen loppusummasta. Vuonna 2015 yhtiön nettovelkaantumisaste- % oli 54 ja omavaraisuusaste- % 46, jotka molemmat ovat viitteellisten ohjearvojen mukaan hyviä tuloksia. Yhtiö myös turvaa maksuvalmiuttaan esimerkiksi tililimiiteillä ja rahamarkkinasijoituksilla sekä hajauttaa riskiä hankkimalla rahoitusta eri lähteistä. (Kemira Oyj:n vuosikertomus 2015, 59–60.)

4.3 Luottoriski

Luottokaupan perusedellytyksenä on tarkastella ja seurata luotettavan asiakkaan maksukykyä. Luottokaupan myötä yritys pystyy lisäämään myyntiään sekä hinnoittelemaan tuotteitaan ja palvelujaan vapaammin. Luottosuhde alkaa yleensä kirjallisen sopimuksen teolla, jossa sovitaan ohjeista, joita luottokaupassa on noudatettava. Ennen sopimuksen tekoa yrityksen kannattaa selvittää tulevan asiakkaansa luotto- ja maksuhäiriötiedot niitä myyville yrityksiltä, jotta se välttyisi mahdollisilta luottotappioilta. (Leppiniemi 2009, 184; Martikainen & Martikainen 2009, 125.)

Luottoriski syntyy, kun yritys myy velaksi asiakkailleen tuotteita tai palveluja. Kyseessä on toimituksen jälkeinen riski ja koskee lähes jokaista yritystä. Luottoriski liittyy siis yleensä myyntisaamisiin, mutta voi syntyä myös vastapuoliriskinä sijoittamisessa ja johdannaisinstrumenteissa. Vastapuoliriskillä tarkoitetaan liiketoimen vastapuolen kykyä suoriutua sopimusvelvoitteistaan. Luottoriski johtuu yleensä ostajan maksukyvyttömyydestä, maksuhaluttomuudesta tai sekä kyvyttömyydestä että haluttomuudesta toimia sopimuksessa sovitulla tavalla. Toisin sanoen ostaja ei pysty suoriutumaan velvoitteistaan, joita ovat muun muassa lainoistaan maksettavat korot ja vähennykset. Eräs kassahallinnan yleisperiaate on saada liiketapahtumista johtuva rahojen siirtyminen sekä rahan siirtymiseen liittyvän tiedon saaminen (float time) mahdollisimman viiveettömäksi. Tällä minimoidaan maksuliikenteen riskit ja häiriöt, jonka avulla pystytään välttämään yrityksen pääoman kustannuksia ja riskejä mahdollisimman pitkälle. (Finanssivalvonnan www-sivut 2016; Helppi & Paloheimo 2005, 45; Kuusela & Ollikainen 1998, 209; Niskanen & Niskanen 2007, 113, 230.)

Luottoriskiltä suojautuminen

Luottoriskejä, kuten muitakin rahoitusriskejä, voidaan hallita monin eri tavoin. Luottoriskiltä suojautumiskeinoja ovat muun muassa asiakkaiden seuranta, saatavien myyminen rahoitusyhtiölle tai pankille, asiakaskunnan rajaaminen, luottoriskin vakuuttaminen, tehokas perintätoimi, ennakkomaksun vastaanotto ja pankkitakaukset.

Kun luottoriski johtuu myyntisaamisista, voidaan sitä hallita esimerkiksi *asiakkaiden tarkalla seurannalla* eli otetaan selvää asiakkaiden maksukäyttäytymisestä sekä talouden tilasta. Asiakkaita tulee seurata jatkuvasti, sillä asiakaskäyttäytyminen saattaa muuttua ajan kuluessa. Yritys voi myös *rajata asiakaskuntansa* niin, että vain tietyt asiakkaat saavat ostaa luotolla, jos joiltakin asiakkailta on vaikea saada saatavia. Yritys voi hallita luottoriskiään myös *myymällä saataviaan rahoitusyhtiölle tai pankille (factoring)*, joka tarkoittaa sitä, että yritys myy osan myyntisaatavistaan rahoitusyhtiölle tai pankille, joka maksaa yritykselle heti 80 prosenttia saatavasta. Loput 20 prosenttia yritys saa, kun ostaja on maksanut laskunsa. Tällä tavoin yrityksen käyttöpääoma kasvaa, kun se saa myyntisaamisiinsa sitoutuneita varoja käyttöönsä. Luottoriski voidaan myös *vakuuttaa*, jolloin kaikki myyntisaatavat siirtyvät vakuutusyhtiön vastuulle. (Helppi & Paloheimo 2005, 160; Juvonen ym. 2014, 33; Osuuspankin www-sivut 2016.)

Jos kuitenkin käy niin, että luottoriski toteutuu eikä yritys saa saataviaan eräpäivään mennessä, voi yritys ryhtyä *tehokkaisiin perintätoimiin* pienentääkseen menetyksiä. Perinnällä pyritään saamaan velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan se velka, joka on erääntynyt. Perintää voidaan tehostaa muun muassa viivästyskoron avulla, joka peritään asiakkailta, mikäli maksua ei suoriteta eräpäivään mennessä. Luottoriskiltä voidaan suojautua myös *vastaanottamalla ennakkomaksu* myymistään tuotteista tai palveluista, jolloin luottoriskiltä vältyttäisiin kokonaan. Suurimmassa osassa kauppoja koko kauppasumman saaminen ennakkona kuitenkin harvoin onnistuu, mutta yritys voi silti saada edes osan summasta ennakkomaksuna ja täten pienentää luottoriskiään. Yhtenä suojautumiskeinona on *pankin myöntämät takaukset*. Kyseessä on sellainen rahamääräinen sitoumus, jossa pankki sitoutuu maksamaan tietyn summan takauksen edunsaajalle takauksessa olevien ehtojen mukaisesti. Yrityksen ja asiakkaan välillä on oltava sopimussuhde, jonka vakuudeksi pankki myöntää takauksen.

Pankkitakaus ei ole ilmainen, vaan yritys maksaa sovitun summan pankille ja summan määrä kasvaa sitä mukaan, mitä pidempään takaus on voimassa. (Helppi & Paloheimo 2005, 45, 57, 60; Juvonen ym. 2014, 33; Martikainen & Martikainen 2009, 125–126.)

Luottoriskejä kannattaa hallita edes joillain edellä mainituista keinoista, sillä ne parantavat yrityksen kannattavuutta. Myös tulevan ennakointi on tärkeää, sillä sen avulla saatetaan selvittää pienemmillä menetyksillä. Yritys voi myös siirtyä kokonaan käteiskauppaan, jolloin luottoa ei enää myönnetä kellekään ja luottoriskiltä vältytään kokonaan. (Juvonen ym. 2014, 33.)

Esimerkkinä luottoriskin hallinnasta tarkastellaan Valmet Oyj:n suojautumista riskiä vastaan. Valmet on maailman johtava teknologian, automaation ja palveluiden toimittaja ja kehittäjä sellu-, paperi- ja energiateollisuudelle. Yhtiö suojautuu luottoriskiltä muun muassa asiakkaiden seurannalla eli se tarkistaa asiakkaidensa luottokelpoisuuden selvittämällä näiden talouden tilan ja muut luottokelpoisuuteen vaikuttavat asiat. Lisäksi luottoriskiltä suojautumiseen käytetään apuna ennakkomaksuja ja pankkitakauksia. Vastapuoliriskiltä yhtiö pyrkii suojautumaan niin, että se valitsee huolellisesti ne pankit ja muut vastapuolet, joiden kanssa sopimuksia tekee sekä käyttämällä apunaan nettoutussopimuksia. (Valmet Oyj:n www-sivut 2016.)

4.4 Rahoituksen markkinariskit

Rahoituksen markkinariskit koskevat niiden hyödykkeiden hinnanmuutoksia, jotka hinnoitellaan markkinoilla. Tällaisia ovat korkoinstrumentit, valuutat, osakkeet sekä muut hyödykkeet, joihin hintariski liittyy. (Niskanen & Niskanen 2007, 230.) Näillä kaikilla on hyvin samanlaiset suojausinstrumentit ja -strategiat, joka onkin syy sille, miksi juuri nämä neljä riskiä luokitellaan markkinariskeihin (Kasanen ym. 1997, 29). Tällaisia suojausinstrumentteja eli johdannaisia, joilla käydään kauppaa pörssissä, ovat esimerkiksi optiot, termiinit ja swapit. Optio on sopimus, jossa sovitaan tietyn hyödykkeen ostosta (osto-optio) tai myynnistä (myyntioptio) tiettyyn hintaan tiettyinä ajankohtana. Optiosopimuksessa option haltijalla on oikeus, muttei velvollisuutta sovittuun kauppaan. (Lauriala 2008, 339, 341.) Option kauppahintaa kutsutaan pree-

mioksi ja se onkin option ostajan suurin mahdollinen riski, joka optiokaupassa voi syntyä. Option myyjällä riski kuitenkin on rajoittamaton, jonka vuoksi johdannaispörsseissä myyjän on maksettava tietyn suuruinen vakuus johdannaispörsseille. (Tuhkanen 2006, 300.) Alla olevasta taulukosta (Taulukko 3) nähdään optioiden perusominaisuuksia.

Taulukko 3. Optioiden perusominaisuuksia. (Knüpfer & Puttonen 2014, 225.)

	Ostaja	Myyjä
Osto-optio	Oikeus ostaa	Velvollisuus myydä
Myynti-optio	Oikeus myydä	Velvollisuus ostaa

Terminillä tarkoitetaan sopimusta, jossa sovitaan jonkin kohde-etuuden kaupankäynnistä tietyssä hetkenä tulevaisuudessa sovittuun hintaan. Kohde-etuutena voi olla esimerkiksi korko, valuutta, osake tai raaka-aine. Termiinit eroavat optioista siten, että ne velvoittavat kumpaakin osapuolta toteuttamaan sovitun kaupan ja ehdoista voivat osapuolet päättää itse, paitsi julkisessa kaupankäynnissä, jossa ehdot ovat standardoituja. (Lauriala 2008, 339.) Termiineissä ei myöskään makseta lainkaan preemioita, vaan molemmat osapuolet suorittavat eräpäivänä mahdolliset maksut, kun taas optioissa maksun suorittaa pelkästään option myyjä (Martikainen & Martikainen 2009, 71–72). Swapeilla puolestaan tarkoitetaan yleensä koron- tai valuuttavaihtosopimusta, jolla voidaan vaihtaa joko korkomaksuja tai valuuttavirtoja toisen osapuolen kanssa (Niskanen & Niskanen 2007, 251). Seuraavaksi tutkimuksessa käydään jokainen markkinariski tarkemmin läpi.

4.4.1 Korkoriski

Korko tarkoittaa sitä korvausta, jonka velallinen maksaa saamastaan vieraasta pääomasta, esimerkiksi lainasta. Koron määrään vaikuttaa pääoma, korkokanta sekä korkoaika. (Tuhkanen 2006, 9.) Suomessa keskeisimpiä rahoitusmarkkinoiden kehittämisprosessin tavoitteita ovat olleet toimivien korkomarkkinoiden syntyminen, jossa ollaan onnistuttu suhteellisen hyvin, sillä lähes koko 2000 -luvun korkotaso on pysynyt ennätyskellisen vakaana ja alhaisena. Tilanne ei kuitenkaan välttämättä jatku lo-

puttomasti samanlaisena, joten yritysten on valmistauduttava myös korkeampien korkojen maksuun. Yrityksen riskienhallinnassa erittäin tärkeää on mitoitaa laina oikein ja ottaa sitä kohtuudella, sillä korkotaso voi olla aivan eri tulevaisuudessa. (Juvonen ym. 2014, 34; Kasanen ym. 1997, 192.)

Korkoriski on eräs markkinariskien pääryhmistä. Sillä tarkoitetaan korkomuutosten aiheuttamaa epävarmuutta yrityksen tuotoista ja kustannuksista eli toisin sanoen yrityksen vieraan pääoman arvo nousee odottamattomalla tavalla aiheuttaen yritykselle taloudellista tappiota. Korkoriski siis kasvaa, kun yrityksen taseessa oleva vieras pääoma kasvaa, sillä korot maksetaan nimenomaan tästä vieraasta pääomasta. 1990-luvun laman aikaan markkinakorot nousivat nopeasti aiheuttaen vaikeuksia velkaisille yrityksille. Yritysten tulorahoitus heikkeni kysynnän laskettua ja etenkin velkaisilla yrityksillä oli suuria vaikeuksia selviytyä suurten korkojen aiheuttamasta ahdingosta. Tästä syystä monet yritykset ovatkin tänä päivänä parantaneet rahoitusrakennettaan vastaavien tilanteiden varalle. (Santanen ym. 2002, 185; Tuhkanen 2006, 312.)

Korkoriskejä pohdittaessa on kiinnitettävä huomiota korkosidonnaisuusaikaan ja korkoperusteeseen. Korkosidonnaisuusajalla määritetään se aika, jonka korko on voimassa, esimerkiksi kolmen kuukauden Euribor-korko. (Kasanen ym. 1997, 195.) Korkoperusteeksi taas sovitaan joko kiinteä tai vaihtuva korko. Kiinteä korko pysyy aina samana sovittuun ajan. Tällöin korko ei nouse yleisen korkotason muutosten myötä, muttei myöskään laske. Lainaan on myös mahdollista ottaa sekä kiinteää että vaihtuvaa korkoa, jolloin vaihtuvakorkoista osaa lainasta voi maksaa pois samalla kun toinen osa lainasta suojataan kiinteällä korolla, jolloin se pysyy varmasti muuttumattomana. (Osuuspankin www-sivut 2016.)

Vaihtuva korko sidotaan etukäteen sovittuun viitekorkoon, joka määräytyy joko rahan kysynnän ja tarjonnan tai muun hallinnollisen päätöksen perusteella. Viitekorko on useita, mutta ylivoimaisesti käytetyin niistä on Euribor-korko (Euro interbank offered rate). Se on euroalueen viitekorko, joka noteerataan joka päivä klo 12 Suomen aikaa erimittaisille ajanjaksoille (esim. 12 kk:n, 6 kk:n, 3 kk:n, 1 kk:n euribor-korko). Ajanjakso määrittää sen, kuinka kauan lainan korko pysyy muuttumattomana. Kokonaiskorko muodostuu viitekorosta sekä pankin lisäämästä marginaalista.

EKP eli Euroopan keskuspankki on määrittänyt korkopäiväkäytännökseen todelliset päivät/360 ja sitä suositellaan käyttämään. Pankeilla on myös oma viitekorkonsa, Prime-korko, jota pankki saa muuttaa vapaasti. Prime-koron suuruuteen vaikuttavat markkinakorkojen ja inflaation muutokset sekä talouden kehitysnäkymät. (Danske Bankin www-sivut 2016; Kuusela & Ollikainen 1998, 211–212; Lauriala 2008, 191.)

Korkoriskit voidaan jakaa kahteen ryhmään: hintariskiin ja korkovirtariskiin. Hintariskissä saatavan tai velan nykyarvo muuttuu korkotason mukaan. Markkinakorkojen noustessa esimerkiksi kiinteäkorkoisen sijoituksen arvo laskee. Hintariski kuitenkin suurenee sitä mukaan, kun lainan korkosidonnaisuusaikakin. Toisin sanoen velallinen altistuu suurelle hintariskille silloin, kun koronmaksusidonnaisuusaika on pitkä, sillä markkinoilla vallitseva korkotaso saattaa olla pienempi, kuin velallisen maksama korko. Korkovirtariskissä yrityksen saatavien sekä velkojen korkoja tarkastellaan tietyn ajanjakson ajan. Yritys hyötyy korkojen laskusta, jos se on sopinut korkosidonnaisuusajan lyhyeksi tai jos yrityksen lainojen korko on valittu vaihtuva korko. Jos taas velkaan tai saatavaan on valittu kiinteä korko, ei korkovirtariskiä ole lainkaan. Korkomaksut saattavat vaihdella paljonkin lyhyessä ajassa, joten jos yritys on sitonut korkonsa esimerkiksi kolmen kuukauden Euribor-korkoon, on korkovirtariski suuri. (Kasanen ym. 1997, 197; Knüpfer & Puttonen 2014, 221.)

Korkoriskiltä suojautuminen

Korkoriskiltä voidaan suojautua korkojen ennustamisen lisäksi erilaisten korkojohdannaisten avulla. Korkojohdannaisilla kaupankäynti tapahtuu kahden osapuolen välillä yksityisesti tai johdannaispörsseissä julkisesti. Korkojohdannaisia ovat korko-otiot, korkotermiinit sekä koronvaihtosopimukset eli korkoswapit. Korkokatto- ja korkolattiasopimukset ovat eräänlaisia *korko-optiosopimuksia*. Korkokattosopimuksessa vaihtuvakorkoista lainaa suojataan korkotason nousuilta esimerkiksi kiinteällä korolla, jossa korko pysyy koko ajan samana. Tällä on kuitenkin riskinsä, sillä korkotaso voi laskea alle kiinteän koron, jolloin velallisen korkokustannukset nousevat. Korkolattiasopimuksella puolestaan voidaan varmistaa vähimmäiskorko vaihtuvakorkoiselle sijoitukselle. Sopimuksen avulla suojaudutaan korkotason laskulta ja samalla hyödytään sen mahdollisesta noususta preemion hinnalla. (Tuhkanen 2006, 281, 301–302.)

Korkotermiini on sopimus, jossa sovitaan tulevaisuudessa tapahtuvan lainan tai sijoituksen korosta. Korkoterminisopimusta voidaan hyödyntää esimerkiksi tilanteessa, jossa yritys haluaisi jo ennalta varmistaa muutaman kuukauden päästä tarvitsemansa lainan koron. Tällöin se voi ostaa lainaansa korkotermiinin. Yritys voi myös myydä korkotermiinejä, jos sillä on tulossa ylimääräisiä rahavirtoja. Korkotermiineillä käydään kauppaa sekä pankkien kanssa, että johdannaispörssiissä. Pankkien kanssa korkoterminikauppa tapahtuu ostajan ja myyjän välillä keskenään sopimin ehdoin, kun taas johdannaispörssissä kaupankäynti tapahtuu julkisesti niin, että pörssi määrittää korkotermiinien sisällön. (Kasanen ym. 1997, 221; Tuhkanen 2006, 294–295.)

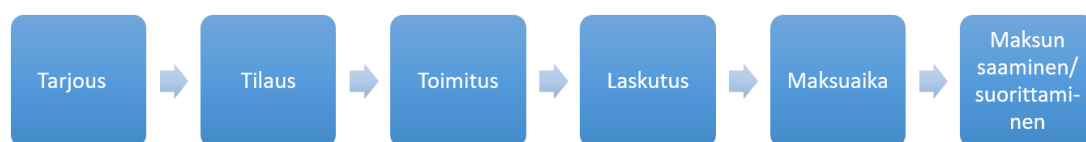
Korkoriskiltä voidaan suojautua myös *koronvaihtosopimuksen* eli *korkoswapin* avulla. Koronvaihtosopimusten markkinat ovat yksi suurimmista rahoitusmarkkinoista ja sopimuksia käytetäänkin korkoriskin hallinnan lisäksi myös lainanottoon, sijoittamiseen ja korkonäkemyksen toteuttamiseen. Peruskoronvaihtosopimuksella vaihdetaan tulevia korkomaksuja esimerkiksi niin, että vaihtuvakorkoinen laina muutetaan kiinteäkorkoiseksi. Kiinteäkorkoisessa koronvaihtosopimuksessa puolestaan lainanottaja maksaa kiinteään korkoon sidottua korkoa pankille, kun taas pankki maksaa lainanottajalle vaihtuvaan korkoon sidottua korkoa. Koronvaihtosopimuksen avulla lainanottaja tietää ennalta tulevien vuosien korkokustannukset, joka helpottaa korkoriskiltä suojautumista. (Nordean www-sivut 2016; Tuhkanen 2006, 282.)

Esimerkkinä korkoriskin hallinnasta tarkastellaan kansainvälisen tekniikan alan yrityksen, Wärtsilä Oyj:n, suojautumista riskiä vastaan. Konserni suojautuu korkoriskiltä muun muassa optioilla ja koronvaihtosopimuksilla. Korkoriskiä sillä pääosin muodostuu lainasalkun arvon muutoksista sekä vaihtuvakorkoisten lainojen korkomuutoksista. Riskiä seurataan myös herkkyysanalyysien avulla sekä mitataan johdannais-ten markkina-arvoja, jotka kirjataan suoraan tuloslaskelmaan. Konserni myös hajuttaa korkoriskiään niin, että lainalla on sekä kiinteä että vaihtuva korko, joka täten pienentää korkotason muutosten aiheuttamaa riskiä. (Wärtsilä Oyj:n vuosikertomus 2015, 241.)

4.4.2 Valuuttariski

Valuutan tärkein tehtävä on toimia vaihdon välineenä niin ulkomaankaupassa kuin rahoituksessakin, mutta sitä voidaan käyttää myös rahoitusinstrumenttina (Niskanen & Niskanen 2007, 411). Pitkän aikavälin valuuttakurssien kehitykseen vaikuttavat monet seikat, esimerkiksi maan inflaatio ja erot muiden maiden inflaatioihin, raha- ja korkopolitiikka, talouden kehitys, vaihtotase sekä taloudellisten ja poliittisten olojen vakaus. Lyhyellä aikavälillä kurssiin vaikuttavat edellä mainittujen lisäksi myös keskuspankkien toimenpiteet, psykologiset tekijät, odotukset, spekulatio, sijoittajien tekemät toimenpiteet sekä poliittiset muutokset, joita voivat olla esimerkiksi vallankumoukset, lakot ja sodat. (Ulkomaankaupan pankkipalvelut 2002, 43.)

Suomalaisten yritysten rahoitusriskeistä merkittävimmän osan muodostavat valuuttariskit, jotka ovat euron käyttöönotosta huolimatta suuret. Valuuttakursseja on hyvin vaikea ennustaa, sillä niiden vaihtelu markkinoilla on suurta. Valuuttariski syntyy siitä, kun yritys hinnoittelee tuotteen muussa kuin kotimaan valuutassa ja valuuttakurssien suhde muuttuukin tuotteen myymisen ja maksupäivän aikana. Jos yritys siis saa velkoja tai saatavia muussa kuin kotimaan valuutassa, on sillä aina toiminnassaan valuuttariski. Kuitenkin myös silloin, kun yritys toimii pelkästään kotimaassaan, voi se altistua valuuttariskille kansainvälisen kilpailun vuoksi. Esimerkiksi taksiautoilija, joka toimii pelkästään Suomessa ja saa tulonsa kotimaan valuuttana, altistuu valuuttakursseille bensiinin vuoksi, sillä bensiinin hinta riippuu dollarin ja euron välisen valuuttakurssin kehityksestä. (Helppi & Paloheimo 2005, 47; Knüpfer & Puttonen 2014, 217; Niskanen & Niskanen 2007, 410, 419.)

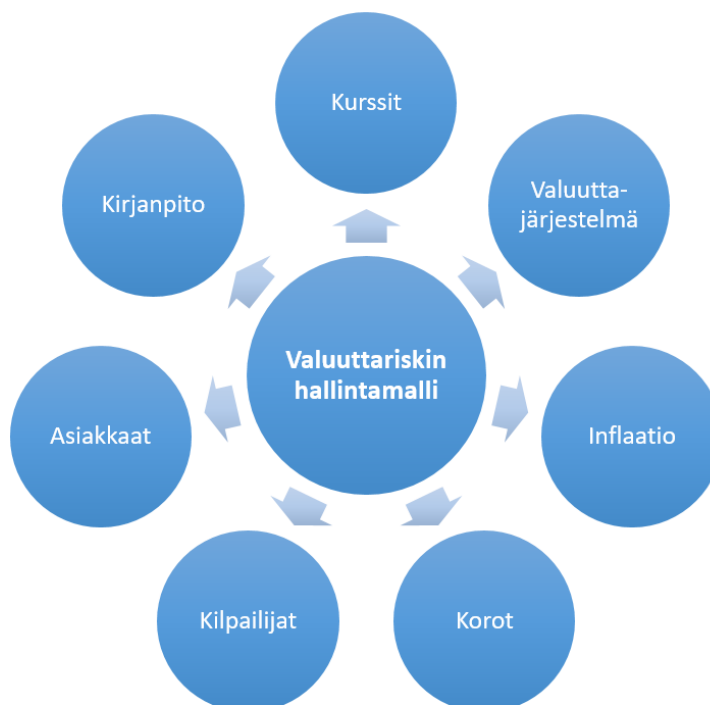

Kuvio 15. Ulkomaanrahan määräisen liiketoimen riskiperiodi. (Kuusela & Ollikainen 1998, 216.)

Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 15) nähdään, että valuuttariski koskee yrityksen rahoituksesta vastaavien lisäksi myös muita toimintoja ja vastuualueita. Käytännössä valuuttariski syntyy jo ennen tarjousvaihetta silloin, kun päätetään ryhtyä vientiin tai

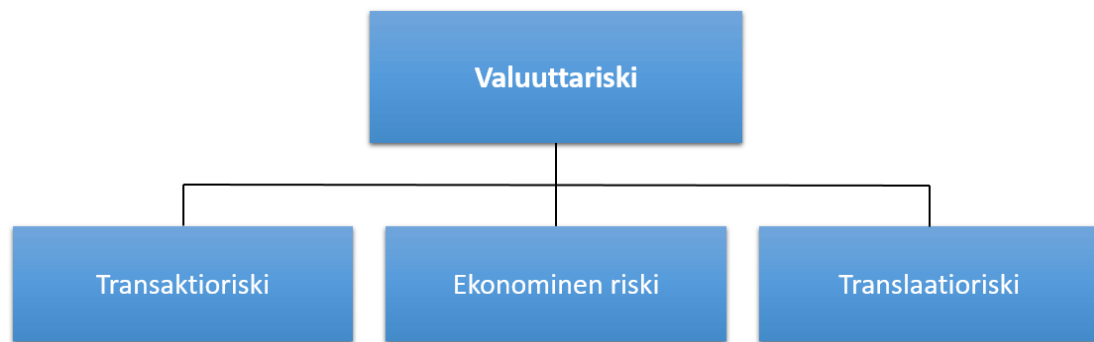
tuontiin ja päättyy yrityksen saadessa suorituksen kassaan mahdollisten pankkiviivien jälkeen. (Kuusela & Ollikainen 1998, 217.)

Yrityksen tulisi siis pohtia valuuttariskin mahdollisuutta muissakin tilanteissa, kuin pelkästään rahoituksessa, kuten suunnitellessaan investointeja, laatiessaan budjettia, tehdessään hinnoitteluun liittyviä päätöksiä sekä silloin, kun yritys kohdentaa ostoja ja myyntejä eri maihin. Tämä ei ole yrityksille itsestäänselvyys, sillä vain harvat onnistuvat tunnistamaan sekä hallitsemaan valuuttariskejään kattavasti. (Knüpfer & Puttonen 2014, 217–218.) Alla olevasta kuviosta (Kuvio 16) nähdään kaikki valuuttariskeihin vaikuttavat osatekijät, jotka ovat huomioitava valuuttariskien hallinnassa.

Kuvio 16. Valuuttariskin osatekijöitä. (Kasanen ym. 1997, 101.)

Valuuttariski on hyvin moniulotteinen riski, joka yleensä jaetaan eri komponentteihin, jotta valuuttariskin hallinta olisi helpompaa. Alla olevasta kuviosta (Kuvio 17) nähdään yrityksen valuuttariskin eri komponentit, jotka ovat: transaktioriski, translaatoriski ja ekonomisen riski. (Knüpfer & Puttonen 2014, 218.)

Kuvio 17. Yrityksen valuuttariskin komponentit. (Kasanen ym. 1997, 126.)

Transaktioriski syntyy, kun valuuttakurssit vaihtelevat maksutapahtuman ja sopimuksen teon välisenä aikana. Transaktioriski aiheutuu yksittäisistä maksutapahtumista, kuten esimerkiksi ostoveloista, myyntisaamisista, lainanlyhennyksistä tai korkomaksuista. Transaktiopositiossa on siis mukana kaikki melko varmasti toteutuvat valuuttamääräiset kassavirrat. Valuuttakurssit saattavat vaihdella paljonkin sopimuksen syntyhetken ja maksutapahtuman välillä, joten riskiltä kannattaa myös suojautua muuttamalla saatavasta (esim. myyntisaamisesta) tai velasta (esim. ostovelasta) syntyneitä positiota. Tämä voi tapahtua saatavien kohdalla niin, että luodaan samassa valuutassa oleva, saman kokoinen ja samankaltainen velkapositio esimerkiksi myymällä valuuttatermiini. Vastaavasti velkojen kohdalla valuuttatermiini voidaan ostaa, sillä se on saatavapuolen positio ja sillä pystytään neutraloimaan valuuttamääräinen velkapositio. (Knüpfer & Puttonen 2014, 218; Niskanen & Niskanen 2007, 419–420.)

Translaatoriski puolestaan syntyy, kun yrityksen valuuttamääräiset erät, esimerkiksi ulkomaisen tytäryhtiön tilinpäätöstiedot, muutetaan tilinpäätöshetkellä kotimaan valuutaksi. Tällä voi olla vaikutuksia yrityksen tilikauden tulokseen tai osinkojen maksumuutoksiin, sillä yritykselle voi tulla huomattavia valuuttakurssivoittoja tai -tappioita muuttaessaan tilinpäätöseriä kotimaan valuutoiksi. Translaatoriskiltä voi myös suojautua, mutta se ei välttämättä ole kaikissa tilanteissa kannattavaa. Yhden näkökulman mukaan silloin, kun valuuttamarkkinat ovat erityisen tehokkaat ja yrityksen toiveena on voiton sijaan kasvattaa omistajien varallisuutta, ei translaatoriskiltä välttämättä kannata suojautua. Toinen näkökulma on sitä mieltä, että riskiltä kannattaa suojautua,

sillä yrityksen osingonmaksukykyyn sekä ulkomaisen tytäryhtiön arvoon vaikuttavat maiden valuuttojen kurssimuutokset. (Knüpfer & Puttonen 2014, 218; Niskanen & Niskanen 2007, 420.)

Ekonominen eli taloudellinen riski on riski, joka syntyy valuuttakurssien vaikuttaessa yrityksen kilpailukykyyn. Valuuttakurssien muutoksilla on siis vaikutuksia niin yrityksen yksittäisiin maksutapahtumiin kuin yrityksen kilpailukykyyn markkinoilla. Ekonomista riskiä on vaikea mitata sen strategisen luonteen vuoksi, mutta suojautuminen on silti tärkeää, sillä riskillä on suora vaikutus yrityksen arvoon. (Knüpfer & Puttonen 2014, 219; Niskanen & Niskanen 2007, 420–421.)

Valuuttariskiltä suojautuminen

Valuuttariskeiltä on mahdollista suojautua monin eri tavoin. Yritys voi käyttää operatiivisia eli yrityksen sisäisiä suojautumiskeinoja, esimerkiksi valuuttavirtojen tasapainottamista, maksurytmin säätelyä, hajauttamista ja valuuttaklausuuleja. Ulkoiset suojautumiskeinot eli finanssisuojaukset puolestaan koostuvat pankkien tarjoamista johdannaisista, kuten valuuttatermiineistä, -optioista, -swapeista ja -lainoista. (Kasanen ym. 1997, 152–155.)

Käytetyin valuuttariskin sisäinen suojautumiskeino on *valuuttavirtojen tasapainottaminen (matching)*, jolla tarkoitetaan valuuttatulojen ja menojen yhteensovittamista. Se on edullinen suojautumiskeino, jota voidaan käyttää, mikäli se yritykselle on mahdollista tai edes järkevää. Yritys voi tasapainottaa valuuttavirtojaan esimerkiksi niin, että sovitaan dollarimääräisten vientien ostovaluutaksi dollari, sillä viennin rahoitus on järkevää hoitaa vientivaluutalla. Lisäksi yritys voi keskittää tuotantonsa pelkästään maihin, joissa tuotteita myydään. Kun käytetään valuuttavirtojen tasapainottamista suojauskeinona valuuttariskiä vastaan, tulee huomioida erimerkkisten toisiaan vastaan netotettavien valuuttavirtojen toteutumisajankohta, sillä esimerkiksi ensi kuussa dollareissa maksettava raaka-aineostosis ei suojaa täysin tänään sovittua dollarimääräistä myyntiä, jolla on kolme kuukauden maksuaika. (Kasanen ym. 1997, 153; Ulkomaankaupan pankkipalvelut 2002, 45.)

Maksurytmin muuttamisessa (leading ja lagging) valuuttamaksuja aikaistetaan tai viivästytetään, jotta voidaan muuttaa positiota tai mahdollistaa valuuttavirtojen nettottaminen. Sitä voidaan käyttää myös suojauskeinona ilman luvanvaraista valuuttatransaktiota valuuttasäännöstelytilanteissa sekä apuna valuuttakassan hallinnassa. Maksurytmiä voidaan muuttaa valuuttakassan hallinnassa esimerkiksi niin, että siirretään kassastamaksuja myöhempään ajankohtaan, jolloin tulot saadaan samassa valuutassa ja näin valuutanvaihdon kustannukset pienenevät. Kun maksurytmiä muutetaan, on siitä aiheutuvia hyötyjä verrattava mahdollisiin haittoihin, joita se aiheuttaa maksuliikenteeseen ja rahoitukseen. Jos yritys haluaa käyttää maksurytmin muuttamista sisäisenä suojauskeinona valuuttariskiä, pitää sillä olla hyvä maksuvalmius sekä riittävästi rahoitusmahdollisuuksia. (Kasanen ym. 1997, 153–154; Ulkomaankaupan pankkipalvelut 2002, 45.)

Netotuksella eli nettingillä tarkoitetaan tilannetta, jossa yrityksen kaikkien eri maissa sijaitsevien yksiköiden valuuttamääräiset velat ja saatavat nettoutetaan keskenään tietyin aikavälein. Netotus suojautumiskeinona sopii yrityksille, jotka toimivat monessa eri maassa, sillä sen avulla valuuttatransaktioita saadaan merkittävästi pienennettyä. (Niskanen & Niskanen 2007, 421.)

Myös *valuuttavirtojen hajauttamista* voidaan käyttää sisäisenä suojauskeinona. Yritys siis suojautuu niin, että se ostaa tai myy monessa eri valuutassa pienentääkseen valuuttariskiään. Mitä useampaa valuuttaa yritys käyttää, sitä pienempi on todennäköisyys sille, että kaikki valuutat muuttuisivat samalla kertaa yritykselle epäedulliseen suuntaan. Hyvänä tilanteena pidetäänkin sitä, että valuuttojen kurssit liikkuvat vastakkaisiin suuntiin, jolloin toisen kurssin heikentyessä toinen vahvistuu, joka kompensoi riskin aiheuttamia menetyksiä. (Kasanen ym. 1997, 153; Ulkomaankaupan pankkipalvelut 2002, 45.)

Viimeisimpinä valuuttariskien sisäisenä suojausmenetelmänä käsitellään *valuuttaklausuulia*, joka onkin suosittu suojautumiskeino tarjousvaiheessa. Valuuttaklausuulin avulla yritys voi siirtää valuuttariskiä asiakkaalle tai toimittajalle niin, että kaupan arvo sidotaan johonkin tiettyyn valuuttakurssiin. Valuuttaklausuuli ei kuitenkaan suojaa pieniä valuuttakurssivaihteluja, sillä yleensä kurssin annetaan liikkua tietyn vaihtelualan välillä. Valuuttaklausuulin avulla voidaan esimerkiksi määritellä

kauppahinta myyjän kotimaan valuutan mukaan tai myyjä ja ostaja voivat sopia, että valuuttakurssin muuttuessa yli sovitun rajan, saa se henkilö erotuksen toiselta, jonka hyväksi muutos on tapahtunut. Voidaan myös sopia esimerkiksi tietty prosenttimuutos, vaikkapa 5 prosenttia, jonka rajoissa valuuttakurssi saa heilahdella ylös- tai alaspäin vaikuttamatta kauppahintaan. (Helppi & Paloheimo 2005, 48–49; Kasanen ym. 1997, 153.)

Ulkoisiin suojautumiskeinoihin kuuluu muun muassa *valuuttatermiini*, joka on käytettyin ulkoinen johdannaisinstrumentti valuuttariskien hallintaan. Valuuttatermiini on hyvä suojautumiskeino sellaisille yrityksille, jotka tietävät tulevan valuuttamääräisen maksun määrän sekä maksupäivän. Suuriakin valuuttaeriä voidaan suojata valuuttatermiineillä termiinimarkkinoiden hyvän likviditeetin ansiosta ja termiinisopimuksia voidaan tehdä jopa viiden vuoden päähän. Valuuttatermiinisopimuksessa sovitaan ostettava ja myytävä valuutta ja niiden määrät, kaupan arvopäivä sekä kaupassa käytettävä valuuttakurssi. Valuuttatermiinin avulla yritys välttää valuuttariskin kokonaan, sillä valuuttakurssi määritetään jo etukäteen sopimuksen avulla. (Helppi & Paloheimo 2005, 49–50; Knüpfer & Puttonen 2014, 220.)

Valuuttariskiltä voidaan suojautua myös *valuuttaoption* avulla. Valuuttaoptio kannattaa tehdä, jos tulevaisuudessa tapahtuvan valuuttakaupan toteutuminen on epävarmaa. Valuuttaoptiosopimuksessa option ostaja saa oikeuden kohde-etuutena olevan valuutan ostoon tai myyntiin maksaessaan siitä preemion. Preemio määräytyy lunastushinnasta, sopimuksen pituudesta, valuuttojen välisestä korkoerosta sekä odotettavissa olevasta kurssien vaihteluherkkyydestä. Option haltijalla on oikeus, muttei velvollisuutta sovittuun kauppaan, jos esimerkiksi option eräpäivänä käykin niin, että silloinen valuuttakurssi on yritykselle edullisempi kuin optiosopimuksessa etukäteen päätetty kurssi. (Helppi & Paloheimo 2005, 50; Kasanen ym. 1997, 157.)

Valuuttatermiinejä voidaan käyttää alle vuoden mittaisiin rahamarkkinoihin, mutta kun suojaustarpeen aika on pidempi, on *valuutanvaihtosopimus* eli *swap* hyvä keino suojautua valuuttariskiltä. Valuutanvaihtosopimuksen avulla voidaan muuttaa valuuttamääräisiin lainoihin tai sijoituksiin liittyviä maksuja kahden osapuolen välillä ja sopimus kestää sovitun periodin ajan. Sillä on mahdollista sopia myös koronvaihdosta, jonka seurauksena syntyykin yhdistetty korko- ja valuuttaswap. Korko- ja valuut-

taswappien keskeisimpänä erona pidetään sitä, että sopimuksessa, joka koskee valuuttoja, vaihdetaan myös pääomat osapuolten kesken. (Kasanen ym. 1997, 156–157; Ulkomaankaupan pankkipalvelut 2002, 46.)

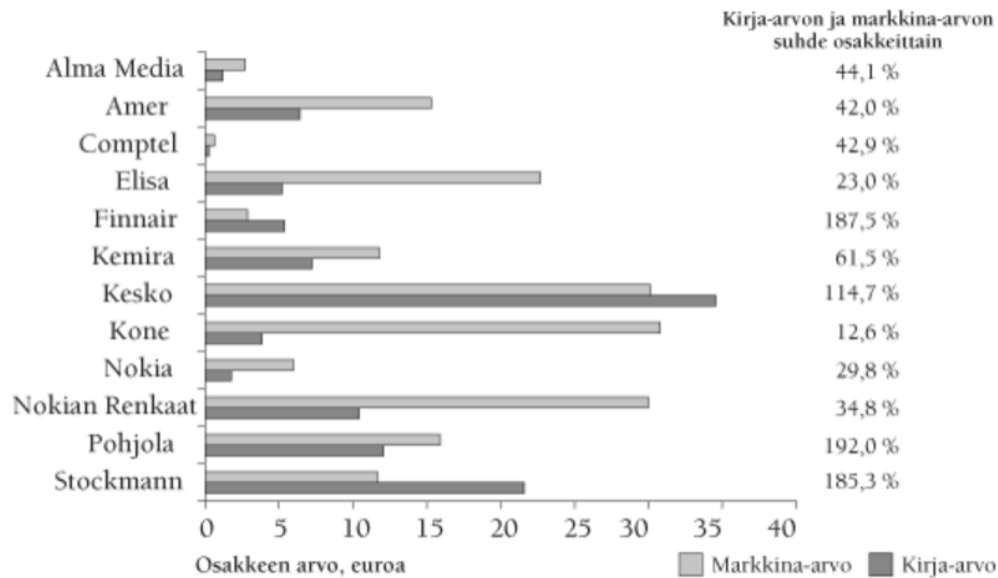
Valuuttalaina tai -sijoitus on ulkoisista suojausmenetelmistä yksinkertaisin ja halvin. Sellaiselle yritykselle, jolla on kansainvälistä toimintaa ja maksuliikennettä muussa kuin kotimaan valuutassa sekä lainantarve tai ylimääräisiä likvidejä varoja sijoitettavaksi, sopii valuuttalaina tai -sijoitus hyvin keinoksi suojautua valuuttariskiltä. Valuuttalainaa on mahdollista saada kaikissa yleisimmissä valuutoissa ja sitä voidaan myöntää sekä lyhyt- että pitkäaikaisena luottona. (Handelsbankenin www-sivut 2016; Kasanen ym. 1997, 155.)

Esimerkkinä valuuttariskin hallinnasta tarkastellaan suomalaisen monikanavaisen mediayhtiön, Sanoma Oyj:n, suojautumista riskiä vastaan. Konserni altistuu valuuttariskille esimerkiksi Venäjällä, Puolassa ja Ruotsissa sijaitsevien tytäryhtiöiden vuoksi. Kyseiset maat eivät kuulu euroalueeseen, jolloin eri valuuttojen tulojen ja menojen rahavirroista syntyy transaktioriskiä. Vuonna 2016 merkittävimmän transaktioriskin yritykselle aiheuttaa dollareissa maksetut ohjelmaoikeuksien ostot. Valuuttariskin suojautumismenetelmänä yhtiö käyttää muun muassa valuutanvaihtosopimuksia. Jos esimerkiksi Venäjän rupla tai Ruotsin kruunu heikentyisi kymmenen prosenttia euroon nähden, olisi valuutanvaihtosopimusten arvonmuutoksen vaikutus rahoituskuluihin -9,8 miljoonaa euroa. Jos taas kyseiset valuutat vahvistuisivat euroon nähden kymmenen prosenttia, olisi vaikutus rahoitustuottoihin 9,8 miljoonaa euroa. Kyseisillä sopimuksilla voidaan suojata tulevaisuuden kassavirtoja, joten sopimusten arvonmuutokset kumoutuvat kassavirran arvonmuutoksilla. Yhtiö altistuu myös translaatoriskille, joka syntyy, kun ulkomaisten tytäryhtiöiden tuloslaskelma- ja tase-erät muunnetaan euromääräisiksi. Jos tytäryhtiöiden valuutat heikentyisivät euroon nähden kymmenen prosenttia, vaikuttaisi se liikevaihtoon 10,5 miljoonaa euroa, kun taas valuuttojen vahvistuessa kymmenen prosenttia, olisi vaikutukset liikevaihtoon 12,9 miljoonaa euroa. Yhtiö ei suojautunut translaatoriskiltä millään tavoilla tilikaudella 2015. (Sanoma Oyj:n www-sivut 2015.)

4.4.3 Osakkeiden hintariski

Osakkeella tarkoitetaan tiettyä laskennallista osaa osakeyhtiöstä. Vuoden 2006 osakeyhtiölain mukaan vähimmäisosakemäärä on 2500 euroa, joka on määrätty yhtiöjärjestyksessä. Osakkeiden kaupankäynti on lisääntynyt huomattavasti kansainvälistymisen myötä sekä EU:n laajennettua.

Osakemarkkinat voidaan jakaa sekä ensi- että jälkimarkkinoihin. Ensimmäisillä osakeyhtiöllä on mahdollisuus hankkia lisää oman pääoman ehtoista rahoitusta osakkeiden avulla listamalla osakkeita pörssiin. Jälkimarkkinoilla puolestaan käydään kauppaa pörssiin listautuneiden yhtiöiden osakkeilla. Helsingin Pörssiä käytetään julkisesti noteerattujen osakkeiden markkinapaikkana. 1990 -luvulla Pörssiin listautui monia yrityksiä, mutta vuoden 2000 jälkeen listautuminen väheni merkittävästi. Syynä tähän olivat markkinoiden romahtaminen. Helsingin Pörssiin on listautunut noin sata yritystä, muun muassa Kone Oyj, Finnair Oyj sekä Kesko Oyj, joiden osakkeilla voidaan käydä kauppaa julkisesti. Helsingin Pörssin osakekaupoista ei tarvitse maksaa lainkaan veroa, toisin kuin muiden yritysten osakekaupoista, joista on maksettava varainsiirtovero 1,6 prosenttia. (Lauriala 2008, 60; Martikainen & Martikainen 2009, 43–44, 51; NASDAQ OMX Helsinki Oy:n www-sivut 2016; Yrittäjien www-sivut 2014.) Alla olevasta kuvioista (Kuvio 18) nähdään suomalaisten osakkeiden kirja- ja markkina-arvojen suhde toisiinsa vuoden 2014 kesäkuussa.

Kuvio 18. Suomalaisen osakkeen kirja- ja markkina-arvojen suhde toisiinsa 12.6.2014. (Knüpfer & Puttonen 2014, 93.)

Osakesijoitus on tyypillinen riskisijoitus, sillä osakkeen kurssi voi laskea nopeasti aiheuttaen sijoituksen arvon laskun, jolloin sijoituksen tuotto-odotus ei toteudu. Sijoitus voi myös tuottaa vähemmän kuin riskitön korko. Toisaalta riskittömän sijoituksen vuoksi voi myös jäädä paitsi mahdollisesta tuotosta, jota osakekurssien nousu aikaansaisi. Sijoittajan tyypillisin ongelma onkin juuri riskin ja tuoton välinen yhteys. (Kuusela & Ollikainen 1998, 221; Martikainen & Martikainen 2009, 180.)

Osakkeiden hintariskiltä suojautuminen

Osakkeiden hintariskiltä voidaan suojaautua esimerkiksi hajauttamalla riskiä tai käyttämällä apunaan jotakin rahoitusinstrumenttia, kuten osaketermiiniä tai -optiota. *Hajauttaminen* eli diversifiointi on sijoittamisessa käytettävä termi, jolla tarkoitetaan sitä, että sijoituksia hajautetaan useisiin eri riskikohteisiin. Tällöin sijoitusten kokonaisriski pienenee, sillä sijoituskohteiden tuotot eivät muutu samanaikaisesti samaan suuntaan. Hajauttamisesta on hyötyä, sillä näin sijoituskohteille on mahdollista saada parempaa tuottoa, vaikka riskitaso olisikin sama. Epäsystemaattinen riski, joka liittyy yksittäisen yhtiön arvopapereiden arvoon, on mahdollista välttää kokonaan hajauttamisen avulla. Markkinariski jää kuitenkin aina sijoittajan harteille, sillä sitä ei ole

mahdollista hajauttaa taloudellisten tekijöiden vaikuttaessa kaikkiin sijoituskohteiden tuottoasteisiin samansuuntaisesti. (Lauriala 2008, 102.)

Osaketermiini on hyvin samankaltainen kuin muutkin aikaisemmin läpikäytyt termiinit. Osaketermiinisopimuksessa sekä ostaja että myyjä ovat molemmat velvollisia toteuttamaan sovitun kaupan sovittuun hintaan termiinin päättymispäivänä. Yleisimmät termiinien päättymiskuukaudet ovat maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuu. (Niskanen & Niskanen 2007, 238.) *Osakeoptioilla* on myös mahdollista suojautua osakkeiden hintariskiltä ja se toimii samalla periaatteella kuin muutkin optiot eli sen avulla sovitaan tietyn osakkeen ostosta tai myynnistä tiettyyn hintaan tiettyä ajankohtana (Lauriala 2008, 341).

Esimerkkinä osakkeiden hintariskin hallinnasta tarkastellaan Suomen arvostetuimpiin finanssiyhtiöihin kuuluvan Mandatum Lifen suojautumista riskiä vastaan. Yhtiö altistuu osakkeiden hintariskille sijoitussalkun osakkeiden arvonmuutoksista. Sijoituksia pyritään hajauttamaan mahdollisimman paljon sekä maantieteellisesti että omaisuusluokkien kesken, jotta saadaan riski minimoitua sekä tuotto maksimoitua. Osakesalkkua hoidetaan aktiivisesti eikä sen tai siihen liittyvien johdannaisten aiheuttamat riskit saa ylittää niitä rajoja, joita konserni on määrittänyt sijoituspolitiikassa. Pohjoismaisista osakkeista koostuvaa salkkua hoitaa Sampo-konsernin sijoitusyksikkö, kun taas muita osakkeita hoidetaan suurimmaksi osaksi kolmansien osapuolien hallinnoimien sijoitusten kautta. (Mandatum Lifen vuosikertomus 2015, 4, 29.)

4.4.4 Hyödykkeiden hintariski

Hyödykkeellä tarkoitetaan kaikkia välineitä tai palveluja, joilla pyritään tyydyttämään asiakkaan tarpeita (Taloussanomien www-sivut 2016). Hyödykeriski eli raaka-aineriski syntyy, kun yrityksellä on tuotannossaan käytössä suuria määriä jotakin raaka-ainetta, esimerkiksi öljytuotteita, metallia, sellua tai sähköä. Raaka-aineiden maailman markkinahinnat hinnoitellaan dollareissa ja niiden vaihteluja on vaikea enustaa, sillä hinnat saattavat muuttua jopa päivittäin. Muuttuneet raaka-ainekustannukset eivät kuitenkaan aina heti siirry tuotteiden hintoihin, sillä monet

yrietykset sopivat omien tuotteidensa myyntihinnat kiinteiksi. Tällöin riski aiheutuu euron ja dollarin välisen kurssin sekä maailmanmarkkinahintojen heilahteluista. (Helppi & Paloheimo 2005, 53; Danske Bankin www-sivut 2016.)

Lähes jokainen yritys altistuu toiminnassaan hyödykkeiden hintariskille, joka aiheutuu juurikin niistä hyödykkeistä, joita yritys toimiakseen tarvitsee. Hyödykkeiden hinnanmuutokset voivat vaikuttaa haitallisesti niin yrityksen kannattavuuteen, budjetointiin, kassavirtaan kuin yleiseen suorituskykyynkin. Esimerkiksi Corn Flakes -aamiaismuroja valmistavalla Kellogg Companylla hyödykkeiden hintariskiä syntyy murojen valmistukseen käytettävästä maissista, sokerista, soijasta ja kaakaosta sekä paperista ja muovista, joita käytetään pakkausmateriaaleina. Murojen valmistusenergiaa taas käytetään maakaasua ja kuljetukseen kuluu dieseliä, jotka aiheuttavat myös hyödykkeiden hintariskiä yritykselle. Kun organisaation toimitusketjun hallinnoijat ymmärtävät hyödykkeiden hintariskiä, saa yritys siitä huomattavaa kilpailuetua, sillä silloin pystytään tekemään parempia päätöksiä esimerkiksi tilauksen koon suhteen. (Zsidisin & Hartley 2012, 46–47.)

Hyödykkeiden hintariskiltä suojautuminen

Hyödykemarkkinoiden hinnat vaihtelevat voimakkaasti globalisaation, väestönkasvun sekä taloudellisen kehityksen vuoksi, joten suojautuminen hyödykeriskiltä on tärkeää. Hyödykkeiden hintariskiltä voidaan suojautua monilla eri tavoilla. Yritys voi esimerkiksi *ennakoida pitkän ja lyhyen aikavälin hyödykkeiden hintoja*, joka helpottaa budjetointia. Lisäksi yritys voi *kehittää tarkan hallintastrategian* hyödykkeiden hintariskille, jolloin yrityksen on helpompi arvioida vielä paremmin niiden hyödykkeiden kustannuksia, joista riskiä suurimmaksi osaksi syntyy ja näin suojautua riskiltä paremmin. (Zsidisin & Hartley 2012, 47, 53.)

Hyödykkeiden hintariskiltä voidaan suojautua myös erilaisten hyödykejohdannaisten avulla, joilla voidaan erottaa raaka-aineen fyysinen toimitus ja sen hankintaan liittyvä hintariski toisistaan. Tällaisia johdannaisia ovat hyödyketermiini, -swap ja -optio. *Hyödyketermiini* toimii muiden termiinien tavoin. Sillä suojaudutaan hyödykkeiden hintamuutoksilta sopimalla ostettavan tai myytävän hyödykkeen hinta ja kaupan ajankohta etukäteen. *Hyödykeswapissa* puolestaan hyödykkeen hinta sidotaan tiet-

tyyn ajanjaksoon tietyllä hinnalla. Sopimuksen avulla yritys voi esimerkiksi sitoa puolet toiminnassaan tarvitsemansa selluloosan hinnasta viideksi vuodeksi tietylle tasolle, vaikkapa 600 dollariin tonnilta. Tällöin, jos selluloosan markkinahinta ylittää kyseisen summan, maksaa pankki erotuksen yritykselle. Jos taas hinta on kyseistä summaa alhaisempi, maksaa yritys erotuksen pankille. Tällä varmistetaan se, että puolet toiminnassa välttämättömän selluloosan hinnasta pysyy muuttumattomana, eikä hyödykeriskiä tältä osin ole lainkaan. *Hyödykeoptiolla* puolestaan hyödykeostoille asetetaan minimi- tai maksimihinta, jolloin yritys hyöttyy hyödykemarkkinoiden hintojen suotuisista muutoksista sekä välttyy epäedullisilta. Esimerkiksi tilanteessa, jossa yritys on tehnyt optiosopimuksen pankin kanssa tietyn hyödykkeen, vaikkapa paperin, maksimihinnasta, eikä markkinahinta nouse yli sovitun maksimihinnan, on optio tarpeeton. Jos hinta kuitenkin nousee maksimihintaa korkeammalle, pankki maksaa yritykselle näiden erotuksen. Tällä varmistetaan se, ettei paperin suuret hinnanmuutokset aiheuta yrityksen kannattavuuden heikentymistä. (Helppi & Paloheimo 2005, 53–55; Handelsbankenin www-sivut 2016.)

Esimerkkinä hyödykkeiden hintariskin hallinnasta tarkastellaan suomalaisen lääketeknologisuusyhtiön, Orion Oyj:n, suojautumista riskiä vastaan. Konserni altistuu hyödykkeiden hintariskille sähkön vuoksi. Sähkön markkinahintaan vaikuttavat muun muassa sääolosuhteet, vesitilanne sekä päästökauppa, jonka vuoksi sen markkinahinta vaihtelee runsaasti. Tästä syystä yhtiö suojautuu sähkön hintariskiltä esimerkiksi niin, että sovitaan sähköenergian hankintasopimus osittain kiinteähintaiseksi, jolloin riski pienenee. Sähkösalkkua puolestaan pyritään hallitsemaan suojausinstrumenttien avulla, jotka ovat noteerattu Nord Pool -nimisessä sähköpörssissä. (Orion Oyj:n vuosikertomus 2012, 87.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimusote

Tämä tutkimus toteutettiin kvantitatiivisella menetelmällä. Kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella pyritään selvittämään tutkittavaa asiaa sekä numeerisesti, tek-

nisesti että kausaalisesti. Tutkimusmenetelmällä halutaan saada vastauksia kysymyksiin: kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. Sen tarkoituksena on selittää, vertailla, kuvata, kartoittaa tai ennustaa joko asioita ja ominaisuuksia, jotka koskevat ihmistä tai ilmiötä, jotka koskevat luontoa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tietoa tarkastellaan numeerisesti eli tutkija joko saa tiedon numeroina tai ryhmittelee aineistonsa numeeriseen muotoon. Tutkijan tulee selittää ja tulkita saatua numerotietoa sanallisesti sekä kuvata, miten eri asiat liittyvät toisiinsa tai eroavat toisistaan. Määrällisessä tutkimuksessa vastaajien määrä on yleensä suuri ja vähimmäismääränä pidetäänkin sataa havaintoyksikköä, jos aineistoa esitetään tilastollisessa muodossa. Tyyppillisiä virheitä, joita määrällisessä tutkimuksessa voi kohdata, ovat epäselvyys tutkimusongelmasta tai tavoitteesta, tutkimuskohteen riittämätön tunteminen, tiedon puute sekä tutkimuksen huolimaton teko. (Vilka 2007, 14, 17, 19, 100–101, 175.)

Määrällinen tutkimus koostuu muuttujista, jotka ovat usein käsitteellisiä asioita ja näiden rakennetta tulee muuttaa pienempiin osa-alueisiin ennen niillä mittaamista. Tällaisia ovat esimerkiksi kysymykset sekä vastausvaihtoehdot. Tutkija ei voi lennosta tekaista kysymyslomakkeen kysymyksiä, vaan hänen tulee ensin määrittää käsitteet, joita tutkimuksessaan tarvitsee ja niiden avulla selvittää, mitä tutkimuksessa oikein tutkitaan. Ilman käsitteiden selvittämistä niillä mittaaminen on hankalaa ja tutkimuksen luotettavuus kärsii, sillä tällöin jokainen vastaaja ei välttämättä ymmärrä kysymyksiä samalla tavalla eikä tuloksia näin voida yleistää. Tätä tutkimusprosessin vaihetta kutsutaan operationalisoinniksi. (Vilka 2007, 36–37.)

Käytin tutkimuksessani kvantitatiivista menetelmää, sillä halusin saada paljon vertailukelpoista aineistoa monelta eri yritykseltä. Päätinkin toteuttaa tutkimuksen kyselyn avulla, sillä se sopii menetelmäksi silloin, kun tutkittavana on suuri kohderyhmä ja tutkittavat ovat hajallaan. Kyselyä pidetään standardoituna aineistonkeruumenetelmänä, sillä kaikilta kyselyyn vastanneilta kysytään täysin samat tiedot samassa järjestyksessä. Tärkeintä kyselyn teossa on ajoittaa se oikein etenkin silloin, jos kyselyn lähettää postitse. Itse kuitenkin käytin sähköisesti toimitettua kyselylomaketta, jonka pystyi helposti lähettämään uudelleen yrityksille lisävastausten toivossa. (Vilka 2007, 28.)

Kyselylomakkeessa voi olla kolmenlaisia kysymystyyppisiä: monivalintakysymykset, avoimet kysymykset sekä sekamuotoiset kysymykset. Monivalintakysymykset koostuvat valmiiksi annetuista vastausvaihtoehdoista, jotka ovat luotu teorian pohjalta. Vaihtoehdot ovat strukturoitu ja vakioitu ja niiden avulla kysymykset ja vastaukset pyritään saamaan vertailukelpoisiksi. Avoimilla kysymyksillä taas pyritään saamaan vastaajilta spontaaneja vastauksia, sillä vastaamista ei rajata valmiiksi annetuilla vastausvaihtoehdoilla. Tällaista kysymystyyppiä käyttäessä tutkijan on itse ryhmiteltävä vastaukset omiin kategorioihinsa, joka saattaa olla työlästä. Sekamuotoisissa kysymyksissä puolestaan yhdistetään molemmat edellä mainitut kysymystyyppit eli kysymyksen vastausvaihtoehdoista löytyy niin valmiiksi annettuja vastauksia kuin avoin kohta, johon vastaaja saa omin sanoin kertoa mielipiteensä. (Vilka 2007, 67–69.) Kyselylomakkeessani oli näitä kaikkia kysymystyyppisiä. Parhaimmaksi kysymystyyppiksi vastausten analysointivaiheessa koin monivalintakysymykset, sillä aineistoa ei tarvinnut alkaa erikseen ryhmitellä. Avointen kysymysten vastaukset taas osoittautuivat vaikeaksi analysoidavaksi, kun moni oli vastannut saman asian hieman eri tavalla ja aineistoa piti ryhmitellä. Sekamuotoisissa kysymyksissä puolestaan moni valitsi valmiita vastausvaihtoehtoja, eikä montaa avointa vastausta kertynyt. Tästä päätelin sen, että valmiit vaihtoehdot olivat luultavasti tarpeeksi hyviä.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luonnissa on tärkeää pyrkiä välttämään virheitä, mutta niitä kuitenkin syntyy, jonka vuoksi tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Tästä syystä tutkimusten luotettavuutta ja pätevyyttä pyritään arvioimaan erilaisten mittaus- ja tutkimustapojen avulla. Tutkimuksen reliabelius eli toistettavuus tarkoittaa sitä, että uusittaessa tutkimus, tulokset pysyvät samana tutkijasta riippumatta. Vastaukset eivät siis ole sattumanvaraisia ja tutkimusta voidaan pitää luotettavana. Reliabiliteettia tulee tutkia niin tutkimuksen aikana kuin sen jälkeenkin. Reliabelius voidaan todeta esimerkiksi niin, että tutkitaan samaa henkilöä eri kerroilla ja saadaan täysin samat tulokset kaikista tutkimuskerroista. Tällöin tutkimus on osoittautunut luotettavaksi eli reliabeliksi. Toinen asia, jolla tutkimusta voidaan arvioida, on tutkimuksen validius eli pätevyys. Se kertoo, miten hyvin tutkimuksessa on mitattu sitä, mitä pitikin mitata. Kuitenkaan aina mittarit ja menetelmät eivät anna todenmukaisia vastauksia, sillä

esimerkiksi kyselylomakkeessa vastaajat voivat ymmärtää kysymykset aivan eri tavalla, mitä tutkija on kysymyksillä halunnut mitata. Tutkijan tulisi ottaa tämä huomioon vastauksia käsitellessään, jotta tutkimustuloksista saataisiin mahdollisimman pätevät. Validiutta pidetään hyvänä silloin, kun tutkija ei ole tulkinnut käsitteitä väärin eikä tutkimuksesta myöskään löydy systemaattisia virheitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231–232; Vilkkä 2007, 149–150.)

5.3 Kyselylomake

Tutkimusaineiston kerääminen tapahtui kyselylomakkeen (Liite 1) avulla, jonka tein itse tätä tutkimusta varten Google Forms:n avulla. Kyselylomakkeen lähetin sähköpostin välityksellä 600:lle Turussa toimiville eri alojen yrityksille. Yritysten sähköpostiosoitteita löysin Suomen Yrittäjien sekä YTJ:n yrityshakukoneiden avulla. Lähetin kyselyn kullekin yritykselle kolme kertaa, jotta vastauksia saataisiin mahdollisimman paljon ja tutkimuksesta tulisi kattavampi. Yhteensä vastauksia tulikin 203 kpl eli vastausprosentiksi muovautui 34. Tutkimusaineiston analysointi etenee hie- man eri järjestyksessä kuin kyselylomakkeen kysymykset, sillä on selkeämpää, että kukin rahoitusriski käydään kokonaisuudessaan läpi sille varatun otsikon alla.

Kyselylomakkeen pyrin tekemään niin selkeäksi, kuin mahdollista. Aluksi sillä pyrittiin selvittämään taustatiedot yrityksistä, kuten toimiala, henkilöstön suuruus, liikevaihto, toiminta-aika sekä yrityksen toimiminen ulkomailla. Yritykset saivat valita sopivan kohdan valmiiksi annetuista vaihtoehtoista ja yksi vastaus per kohta oli pakollinen. Toimialavaihtoehtoja olivat palvelut, kauppa, teollisuus, rakentaminen ja muu. Henkilöstön suuruusluokkavaihtoehtot olivat 1–5 henkilöä, 6–10 henkilöä, 11–30 henkilöä, 31–80 henkilöä ja yli 80 henkilöä. Yrityksen liikevaihdon vaihtoehtoiksi luokittelin alle 100 000 euroa, 100 000–499 999 euroa, 500 000–999 999 euroa, 1 milj.–4,9 milj. euroa sekä yli 5 milj. euroa. Yrityksen toiminta-ajaksi saivat vastanneet valita alle vuoden, 1–5 vuotta, 6–10 vuotta, 11–20 vuotta tai yli 20 vuotta. Henkilöstön suuruusluokkaa, yrityksen liikevaihtoa sekä yrityksen toiminta-aikaa koskevissa kysymyksissä listoista löytyi myös kohta ”ei tiedossa/ei halua vastata”, mutta kukaan vastanneista ei kyseistä vaihtoehtoa valinnut. Viimeinen kysymys taustatietojen selvittämiseksi koski yrityksen toimintaa ulkomailla, johon he saivat valita vas-

taukseksi joko ”kyllä” tai ”ei”. Taustatietojen jälkeen kyselylomakkeella pyrittiin kultakin yritykseltä selvittämään, onko yritys pyrkinyt tunnistamaan ja kokeeko se myös tunnistaneensa kaikki liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit. Kyseisiin kohtiin yritykset saivat valita joko ”kyllä” tai ”ei” ja vastaukset olivat pakollisia kyselyssä etenemisen kannalta.

Seuraavaksi kyselylomakkeella pyrittiin selvittämään, miten todennäköisenä ja uhkaavana kukin yrityksistä kokevat kunkin rahoitusriskin. Vastausvaihtoehtoina olivat ei lainkaan todennäköinen/uhkaava, hieman todennäköinen/uhkaava, melko todennäköinen/uhkaava, todennäköinen/uhkaava sekä erittäin todennäköinen/uhkaava. Maksuvalmiusriskin kohdalla yritykset saivat pohtia todennäköisyyttä sille, onko yrityksellä vaikeuksia maksaa laskunsa ajallaan, jäävätkö laskut kokonaan maksamatta ja kasvaako yrityksen velkaantuminen. Luottoriskissä taas pohdittavana oli, kuinka todennäköistä on, että yrityksen saatavat eivät tule ajallaan tai etteivät ne tule lainkaan. Korko- ja valuuttariskeissä sekä osakkeiden ja hyödykkeiden hintariskeissä yritysten tuli pohtia, kuinka uhkaavina he kokevat tällaisten markkinoilla hinnoiteltavien hyödykkeiden hintojen vaihtelut. Yksi vastaus per rivi oli jälleen pakollisena. Jollei vastauksista olisi tehty pakollisia, olisi monella vastanneella voinut huomaamattaan tai tarkoituksella jäädä osa kysymyksistä kokonaan huomioimatta.

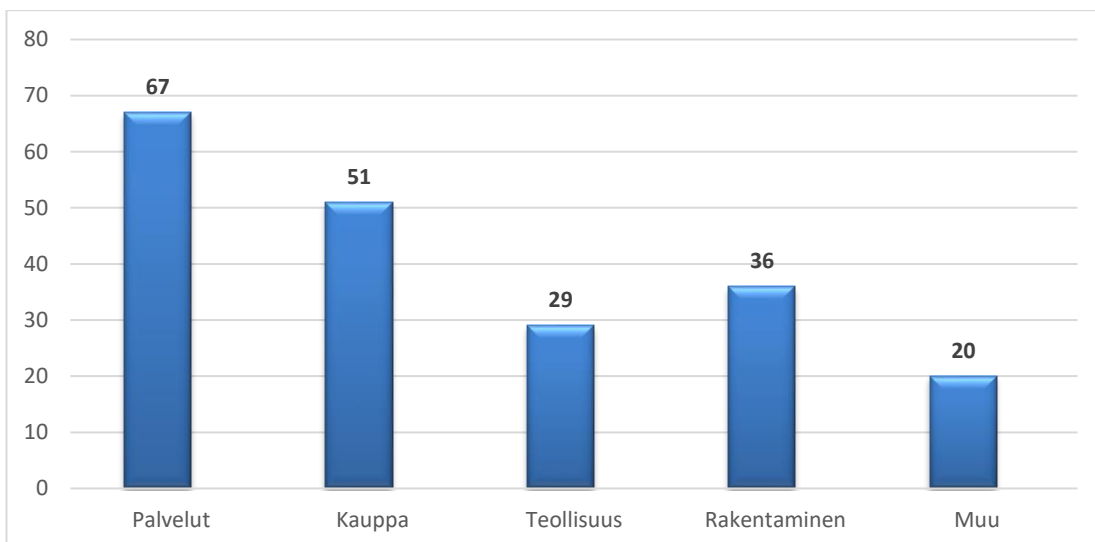
Tämän jälkeen yritysten tuli valita valmiiksi annetuista vastauksista yksi tai useampi keino, jolla/joilla se rahoitusriskejään käsittelee. Vaihtoehtoina olivat tyypillisimmät riskienhallintamenetelmät: välttäminen, pienentäminen, siirtäminen ja kantaminen ja vähintään yksi kohta oli valittava. Lopuksi kyselylomakkeen avulla pyrittiin selvittämään, mitä eri keinoja yritys käyttää kunkin rahoitusriskin hallintaan. Maksuvalmius-, luotto-, korko- ja valuuttariskeihin tuli valita vähintään yksi vaihtoehto ja listassa olevien vaihtoehtojen lisäksi yritykset saivat vapaasti lisätä oman vaihtoehdon ”muu” -kohtaan. Mikäli yrityksellä jokin riski ei kuulunut lainkaan yrityksen toimintaan tai riski kuuluu toimintaan, muttei siltä suojauduta, löytyivät myös kyseiset vaihtoehdot listoista. Maksuvalmiusriskin hallintakeinoiksi listasta löytyi maksuvalmiuden mittaustunnusluvuilla, kassavirtojen ennustaminen, pankkisuhteiden hallinta, myyntisaamisten seuraaminen sekä ostovelkojen seuraaminen. Luottoriskin hallintakeinoja olivat asiakkaiden seuranta, tehokas perintätoimi, ennakkomaksun vastaanotto, pankkitakaus, luottoriskin vakuuttaminen sekä saatavien myyminen rahoit-

tusyhtiölle tai pankille. Korkoriskin hallintakeinoiksi listasin korkojen ennustamisen, option, termiinin sekä koronvaihtosopimuksen. Valuuttariskissä oli sekä sisäisiä että ulkoisia hallintavaihtoehtoja: valuuttavirtojen tasapainottaminen, maksurytmin muuttaminen, netotus, valuuttavirtojen hajauttaminen, klausuuli, termiini, optio, valuuttavaihtosopimus sekä valuuttalaina tai -sijoitus. Osakkeiden ja hyödykkeiden hintariskeihin en listannut lainkaan vaihtoehtoja, sillä halusin kokeilla myös avointa kysymystyyppiä, johon yritykset saisivat vapaasti vastata omin sanoin. Tämä osoittautui huonoksi ideaksi, sillä kun kysymyksiä ei oltu merkitty pakollisiksi ja vastausvaihtoehdot puuttuivat, eivät monet yritykset vastanneet lainkaan kyseisiin kohtiin.

6 TUTKIMUSAINEISTON ANALYSOINTI

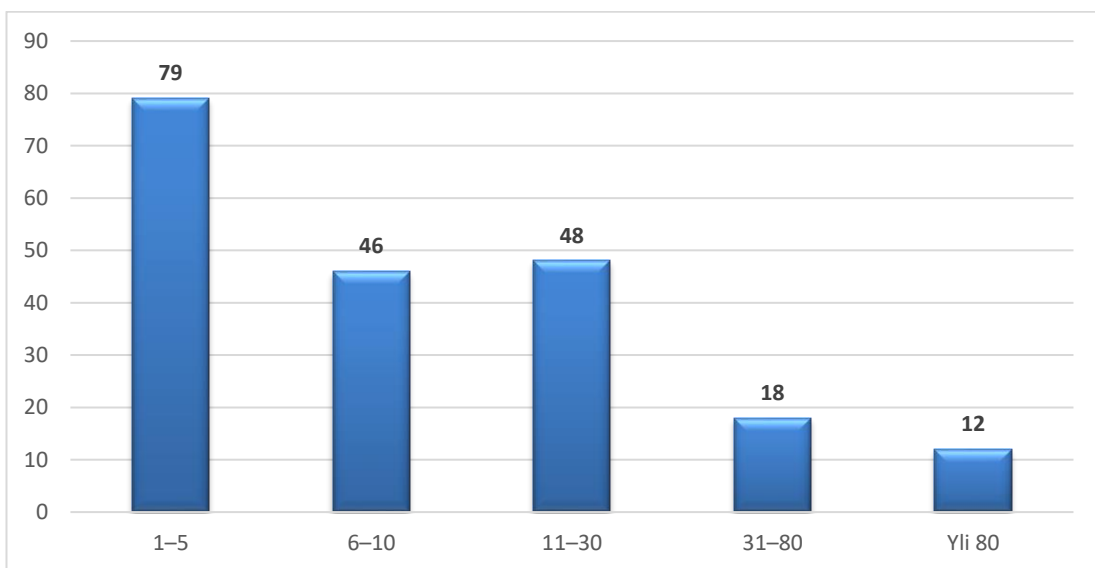
6.1 Vastanneiden taustatiedot

Tutkimusaineisto kerättiin Google Forms -työkalulla tekemäni kyselylomakkeen avulla. Lähetin sen 600:lle Turussa toimiville eri alojen yrityksille ja vastauksia sain yhteensä 203 kpl. Näin ollen vastausprosentiksi saatiin 34. Seuraavaksi käydään läpi, millaisista yrityksistä vastanneet koostuivat, kuinka todennäköisenä ja uhkaavana he kokevat kunkin rahoitusriskin sekä miten he eri rahoitusriskejä pyrkivät hallitsemaan. Vastaukset on koottu graafisiin kuvioihin, jotta suuren aineiston hahmottaminen olisi helpompaa.

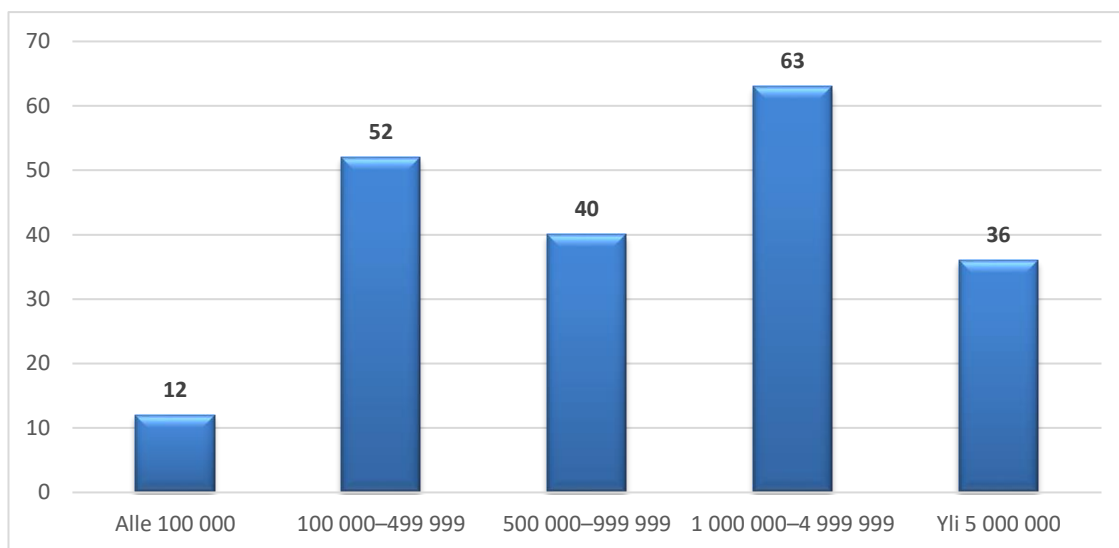
Kuvio 19. Vastanneiden toimiala.

Aluksi tarkastellaan vastanneiden toimialoja. Sähköposteja etsiessäni pyrin samalla ottamaan huomioon sen, että valitsisin tutkimukseen mukaan mahdollisimman laajan kirjon eri alojen yrityksiä. Yllä oleva kuvio (Kuvio 19) kertoo onnistuneeni, sillä eri aloja kertyi mukavasti niin palvelu- ja kaupan alalta kuin rakentamis- ja teollisuudenaloiltakin. Vastanneista suurin osa, 33 prosenttia (67 kpl), toimii palvelualalla. Myös kaupan alan yritykset vastasivat ahkerasti kyselyyni, sillä neljäsosa (51 kpl) vastanneista koostuu heistä.

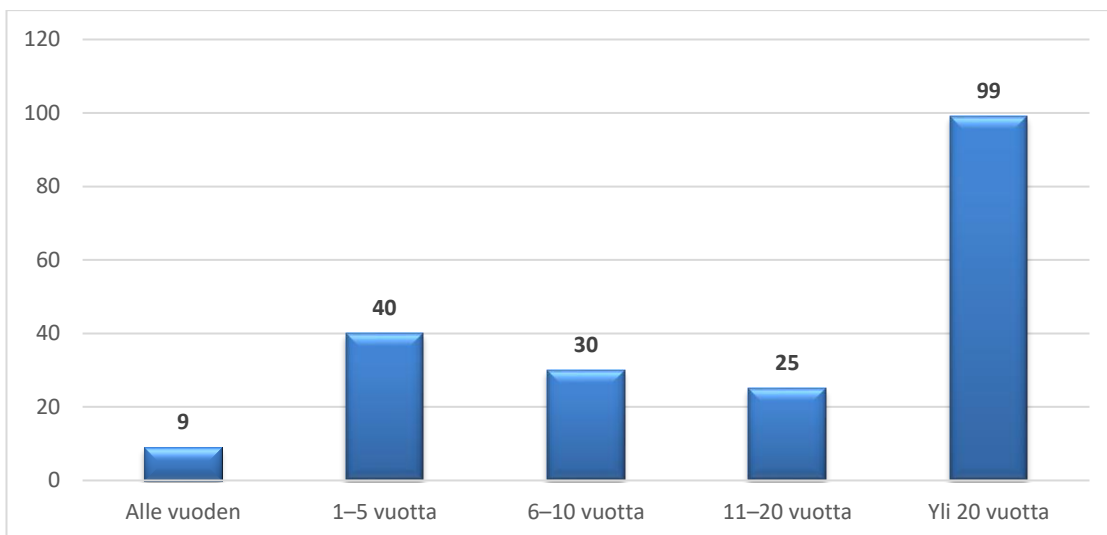
Kuvio 20. Vastanneiden henkilöstön suuruusluokka.

Suurten ja keskisuurten yritysten sähköpostiosoitteiden löytäminen osoittautui hankalaksi, joka heijastuukin vastaustuloksiin. Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 20) nähdään, että suurin osa vastanneista, 62 prosenttia (125 kpl), on 1–5 tai 6–10 henkilön mikroyrityksiä. Lähes neljäsosa (48 kpl) vastanneista työllistää 11–30 henkilöä ja yhdeksän prosenttia (18 kpl) 31–80 henkilöä. Vain kuusi prosenttia (12 kpl) vastanneista on keskisuuria yrityksiä yli 80 henkilön suuruudellaan. Tutkimus olisi onnistunut paremmin, jos suuria tai edes keskisuuria yrityksiä olisi ollut enemmän, mutta niiden sähköpostiosoitteiden keräämiseen olisi tarvittu muita lähteitä.

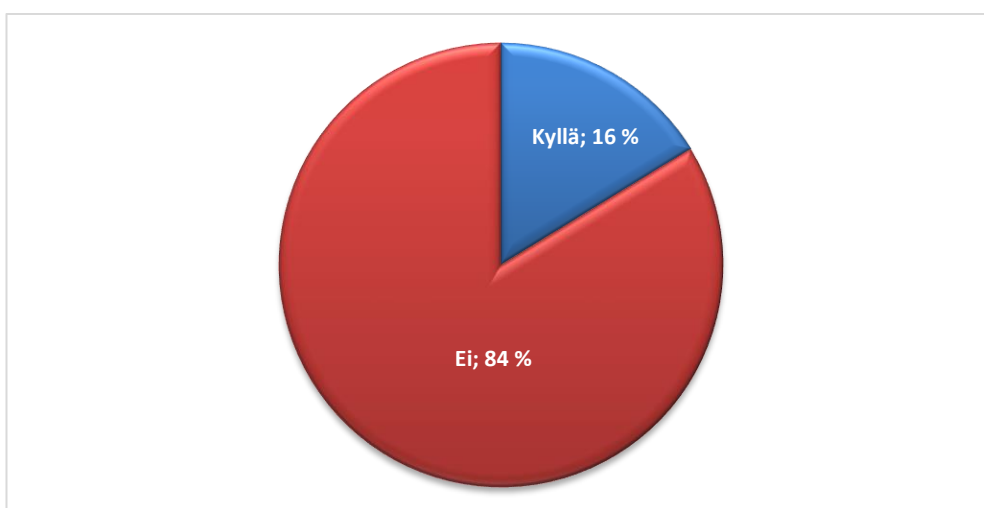
Kuvio 21. Vastanneiden liikevaihto euroina.

Vaikka suurin osa yrityksistä on pieniä, nähdään yllä olevasta kuviosta (Kuvio 21), että liikevaihto on suurimmalla osalla eli 31 prosentilla (63 kpl) kuitenkin 1 milj.–4,9 milj. välillä. Hyvin pieniä, alle 100 000 euron liikevaihdon omaavia yrityksiä on vastanneista kuusi prosenttia (12 kpl). Yli viiden miljoonan euron liikevaihtoon yltää 18 prosenttia (36 kpl).

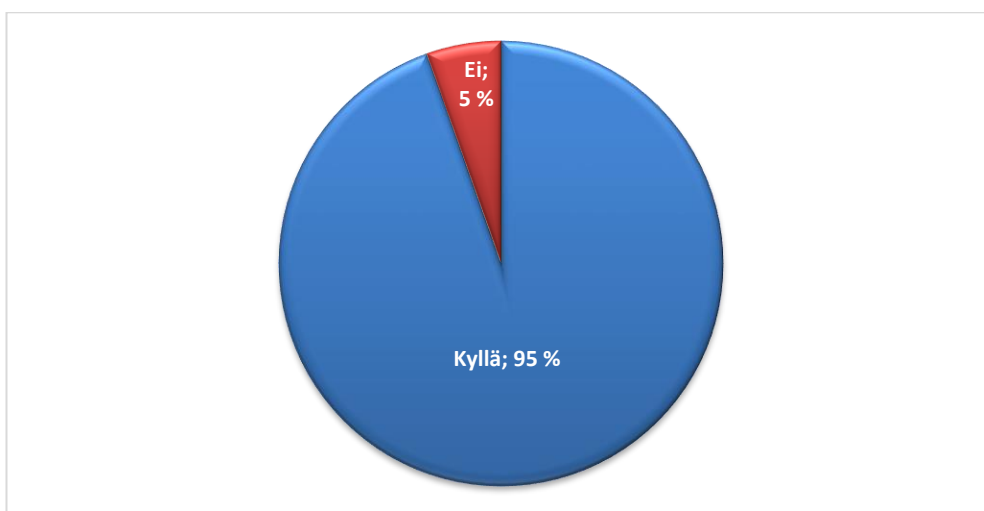
Kuvio 22. Vastanneiden toiminta-aika vuosina.

Yllä oleva kuvio (Kuvio 22) koskee yritysten toiminta-aikaa. Melkein puolet vastanneista, 49 prosenttia (99 kpl), on toiminut alallaan jo yli 20 vuotta, joten kokemusta rahoitusriskeistä pitäisi olla kertynyt. Kuvioista nähdään myös, että 12 prosenttia (25 kpl) vastanneista on toiminut 11–20 vuotta, 15 prosenttia (30 kpl) 6–10 vuotta ja 20 prosenttia (40 kpl) 1–5 vuotta. Pieni osa, neljä prosenttia (9 kpl) yrityksistä, on ollut toiminnassa alle vuoden. Uusilla yrityksillä ei välttämättä ole vielä laajaa kokonaiskuvaa kaikista rahoitukseen liittyvistä riskeistä, joten toivon, että lähettämäni kyselylomake auttoi edes yhtä yritystä paneutumaan rahoitusriskien hallintaan paremmin.

Kuvio 23. Vastanneilta kysyttiin, toimivatko he myös ulkomailla.

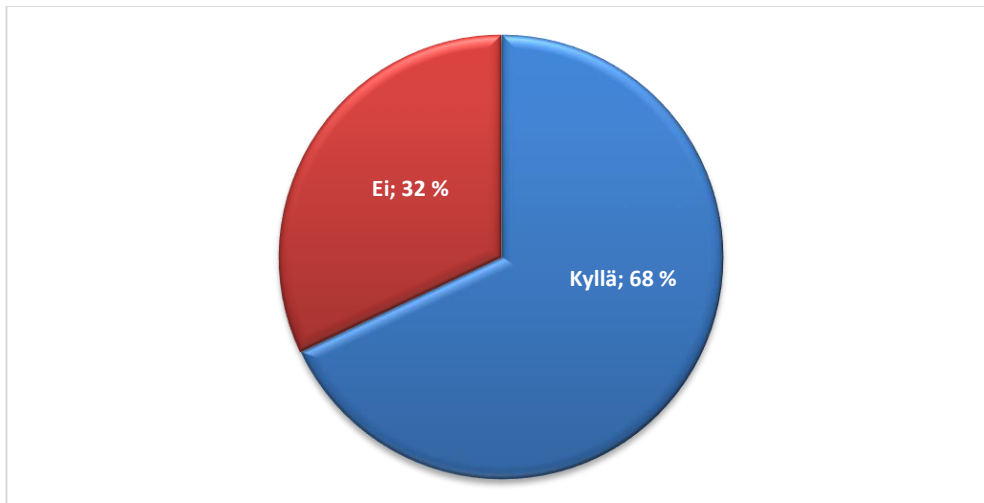
Seuraavaksi vastanneilta kysyttiin, toimivatko he myös ulkomailla. Yllä olevasta kuvioista (Kuvio 23) käy ilmi, että kyselyyn vastanneista 84 prosenttia (170 kpl) ei toimi lainkaan ulkomailla. Suurin osa vastanneista yrityksistä on pieniä, moni luultavasti vain yhden henkilön työllistäviä yrityksiä, joilla ei välttämättä ole tarvetta eikä vaadittavia resursseja laajentaa toimintaansa ulkomaille. Tämän vuoksi olisi ollut hyvä, jos mukaan olisi löytynyt enemmän keskisuuria ja suuria yrityksiä, joilla olisi myös toimintaa muissa maissa, jonka myötä myös esimerkiksi valuuttakurssien heilahtelut vaikuttaisivat yrityksen toimintaan enemmän ja näin valuuttariskikin olisi osana useamman vastanneen toimintaa.

Kuvio 24. Vastanneilta kysyttiin, ovatko he pyrkineet tunnistamaan liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit.

Seuraavaksi vastanneilta kysyttiin, ovatko he pyrkineet tunnistamaan liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit. Yllä olevasta kuvioista (Kuvio 24) huomataan, että 95 prosenttia (192 kpl) kyselyyn vastanneista on pyrkinyt tunnistamaan liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit. Se, miksi vastanneista viisi prosenttia (11 kpl) ei näin ole tehnyt, voi johtua siitä, ettei näillä yrityksillä ole ylimääräistä aikaa tai edes halua ryhtyä kartoittamaan yritystoimintaansa liittyviä riskejä. Tällainen toiminta ei ole lainkaan suositeltavaa yrityksen kannalta, sillä nämä yritykset eivät voi varautua tulevaisuudessa tapahtuviin riskeihin mitenkään, jos niitä ei vaivauduta tunnistamaan ja kartoittamaan hyvissä ajoin ennen mahdollisten riskien toteutumista. Voi myös olla, etteivät kaikki vastanneet edes tiedä tällaisten riskien olemassa olost, jolloin niiltä suojautuminen on mahdotonta. Jos yritys on esimerkiksi juuri aloittanut toimin-

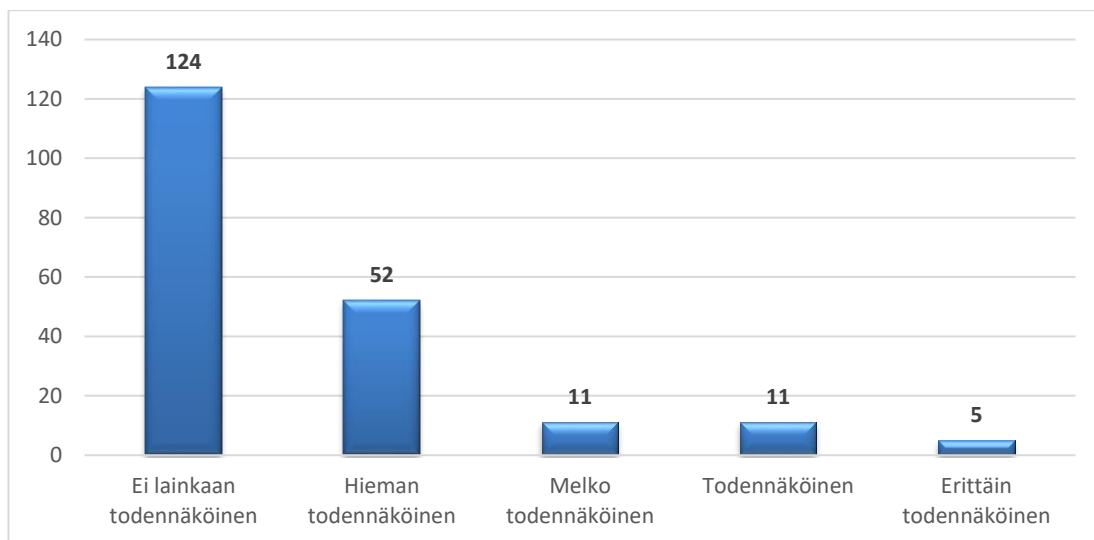
tansa ja on vielä suhteellisen pieni, ei sillä välttämättä tule mieleenkään, että esimerkiksi luoton myöntäminen tietyille asiakkaille voi olla riskialtista ja yrityksen tulisi aina tarkastaa asiakkaidensa taustat ennen kaupankäyntiä.

Kuvio 25. Vastanneilta kysyttiin, kokevatko he tunnistaneensa kaikki liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit.

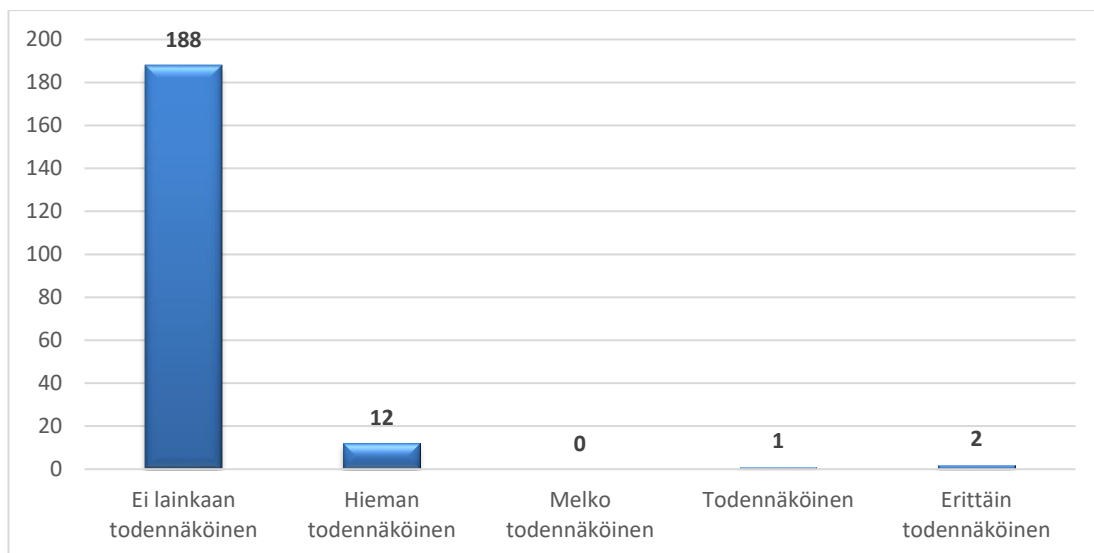
Seuraavaksi vastanneilta kysyttiin, kokevatko he tunnistaneensa kaikki liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit. Kun vertaa edellistä kuviota (Kuvio 24) yllä olevaan kuvioon (Kuvio 25), 95 prosentista (192 kpl) 27 prosenttia (54 kpl) on pyrkinyt tunnistamaan liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit, muttei koe onnistuneensa siinä. Rahoitusriskien hallinta saattaa olla hyvin tehtynä haastavaa ja aikaa vievää etenkin uusille yrityksille, joilla on paljon muitakin asioita hoidettavana toimintaa aloittaessaan. Myös henkilöstön puutteellinen kouluttaminen voi olla syynä siihen, ettei riskijä osata hallita niin hyvin kuin pitäisi tai kuten jo aiemmin mainittiin, niiden olemassaolosta ei edes tiedetä.

6.2 Maksuvalmiusriski

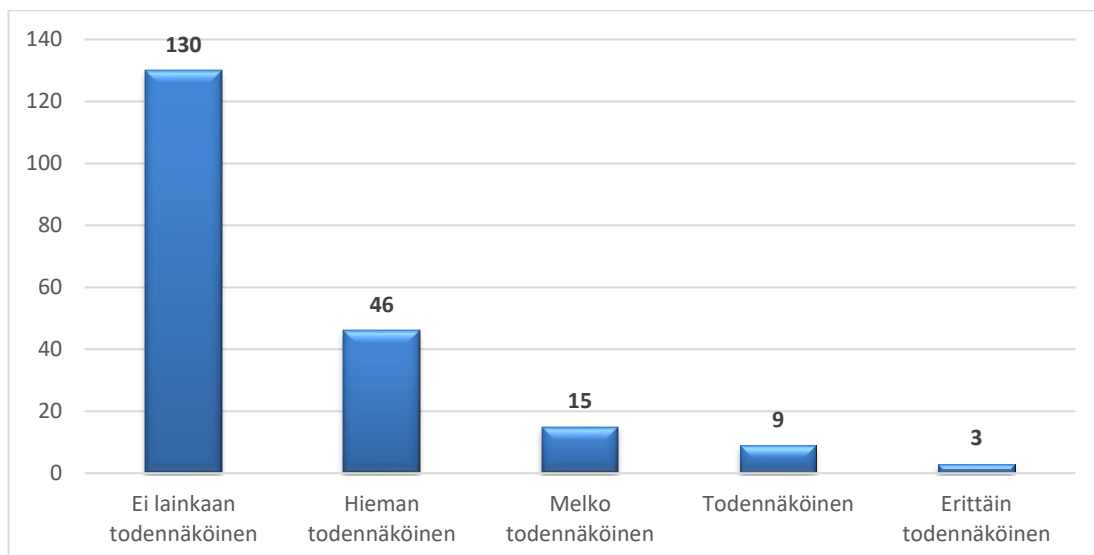
Kuvio 26. Vastanneilta kysyttiin, onko heillä vaikeuksia maksaa laskunsa ajallaan.

Ensimmäinen kysymys maksuvalmiusriskistä koski sitä, onko yrityksellä vaikeuksia maksaa laskunsa ajallaan. Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 26) nähdään, että jopa 61 prosentilla (124 kpl) vastanneista ei ole lainkaan tätä ongelmaa. Yli puolella yrityksistä likvidit rahat riittävät siis varmasti kattamaan tulevat kulut ja tarpeet maksuvalmiuden ollessa hyvällä pohjalla. Puolestaan 26 prosentille (52 kpl) vastanneista on hieman todennäköistä, että laskuja ei pystytty ajallaan maksamaan. Heillä laskujen ja muiden sitoumusten maksaminen hoituu luultavasti suurimmaksi osaksi hyvin, mutta saattaa tulla kuukausia, jolloin tilanne on hieman hankalampi. Lopuilla vastaajista, 13 prosentilla (27 kpl), tilanne on heikompi ja suurella todennäköisyydellä nämä yritykset joutuvat jossain vaiheessa vaikeuksiin erääntyvien laskujen vuoksi. Näiden yritysten tulisi keskittyä kartoittamaan yrityksensä maksuvalmiuden tilaa esimerkiksi tunnuslukujen avulla sekä pitämällä tarkassa seurannassa myyntisaamisiaan sekä ostovelkojaan, ettei tilanne pääse etenemään maksukyvyttömyyteen.

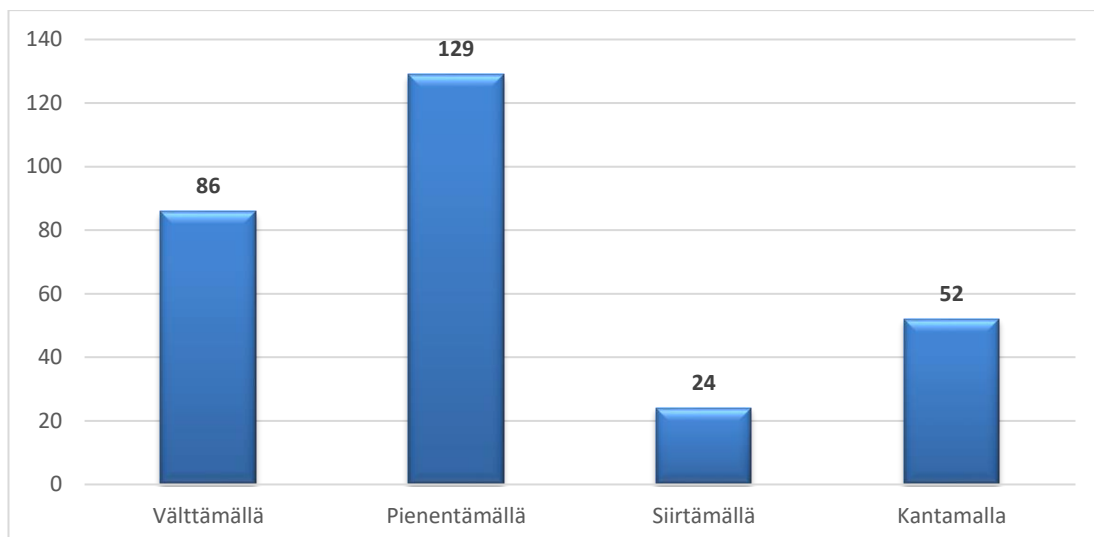
Kuvio 27. Vastanneet pohtivat, kuinka todennäköistä on, että yrityksen laskut jäävät kokonaan maksamatta.

Seuraava kysymys maksuvalmiusriskistä oli pohtia, kuinka todennäköistä on, että yrityksen laskut jäävät kokonaan maksamatta. Yllä oleva kuvio (Kuvio 27) kertoo, että peräti 93 prosenttia (188 kpl) vastanneista ei pidä laskujen kokonaan maksamatta jäämistä lainkaan todennäköisenä. Vaikka tätä edeltävässä kuviossa (Kuvio 26) 13 prosentilla (27 kpl) vastanneista laskuja on vaikea maksaa ajallaan, hoitavat suurin osa ne kuitenkin jossakin vaiheessa. Maksujen viivästyminen voi johtua siitä, että tällaisilla yrityksillä tulot muodostuvat suurista kertaeristä, jolloin maksut saattavat viivästyä. Tämä on tyypillistä esimerkiksi pienillä ja keskisuurilla rakennusalan yrityksillä. Kuvioista (Kuvio 27) nähdään myös, että muutamalla yrityksellä on kuitenkin todennäköistä tai erittäin todennäköistä, ettei laskuja makseta ollenkaan. Tällaisilla yrityksillä velkaantuminen kasvaa ja toiminnan jatkuminen saattaa olla epävarmaa. Yritykset voivat joutua ikävään oravanpyörään, sillä velkaantumisen kasvu tietää myös velan korkokulujen kasvua, jolloin kulut kasvavat entisestään ja yrityksen tilanne on tällöin vielä tukalampi.

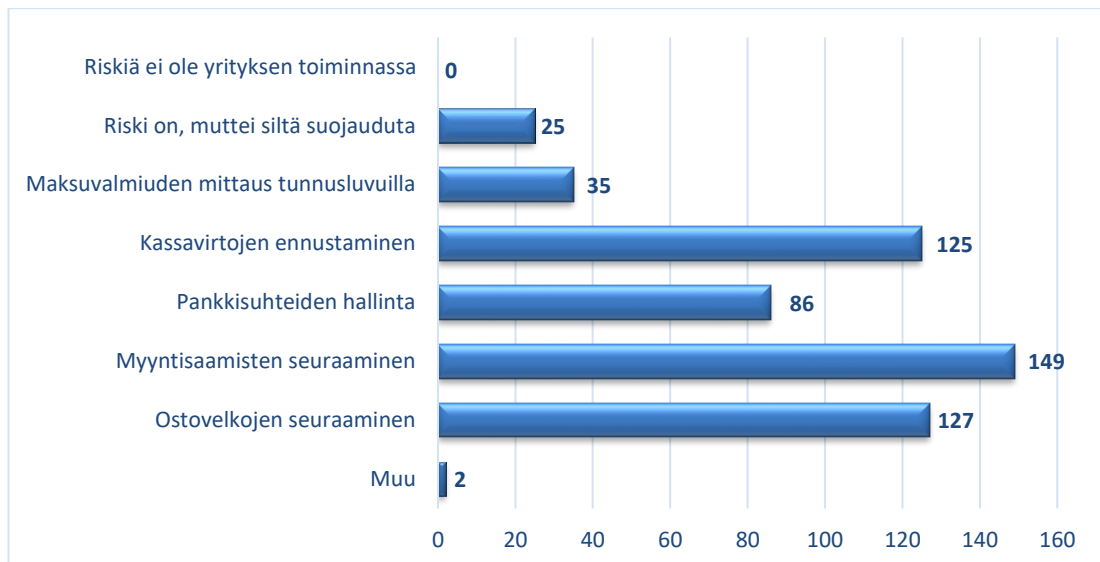
Kuvio 28. Vastanneet pohtivat, kuinka todennäköistä on, että heidän yrityksensä velkaantuminen kasvaa.

Seuraavaksi vastanneet saivat pohtia, kuinka todennäköistä on, että yritysten velkaantuminen kasvaa. Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 28) nähdään, että yli puolet, 64 prosenttia (130 kpl), ei pidä velkaantumisen kasvua lainkaan todennäköisenä. Tällaisten yritysten toiminta on kannattavaa, sillä yrityksen tulot ovat kuluja suuremmat. Näillä yrityksillä on myös mahdollisuuksia toiminnan kasvuun. Puolestaan 23 prosentilla (46 kpl) velkaantumisen mahdollisuus on hieman todennäköinen ja loppuilla yrityksillä on odotettavissa, että velkaantuminen kasvaa ajan myötä. Tilanne ei kuitenkaan voi jatkua ikuisesti, sillä jossain vaiheessa yritys ei enää saa lisää velkaa ja saattaa ajautua konkurssiin. Näiden yritysten tulisi pohtia, mikä toiminnassa on vika, eli mikä johtaa siihen, etteivät tulot riitä kattamaan erääntyviä sitoumuksia. Tuotteella tai palvelulla ei välttämättä ole riittävästi kysyntää, kilpailijalla on halvemmat hinnat tai ihmiset eivät ole edes tietoisia koko yrityksestä. Yritys ei siis ole markkinoilla tarpeeksi kilpailukykyinen, joka voi olla syynä yrityksen huonoon tilanteeseen.

Kuvio 29. Vastanneet käsittelevät yritystoimintaansa liittyvää maksuvalmiusriskiä seuraavilla keinoilla.

Seuraava kysymys koski sitä, millä keinoilla yritykset käsittelevät maksuvalmiusriskiään. Yritykset saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Yllä oleva kuvio (Kuvio 29) kertoo, että käytetyin maksuvalmiusriskin hallintamenetelmä on *pienentäminen*, sillä 64 prosenttia (129 kpl) vastanneista valitsi sen. Nämä yritykset pyrkivät siis ennaltaehkäisemään mahdollisia maksuvalmiuteen liittyviä riskejä esimerkiksi laskemalla rahojensa riittävyyttä pidemmälle aikavälille erilaisten tunnuslukujen avulla tai seuraamalla myyntisaamisiaan ja ostovelkojaan ahkerasti. Toiseksi suosituin hallintamenetelmä maksuvalmiusriskiin on *välttäminen*, jonka valitsi 42 prosenttia (86 kpl) vastanneista. Tällä tarkoitetaan sitä, että nämä yritykset pyrkivät jättämään riskialttiin toiminnan kokonaan pois yrityksen toiminnasta, jolloin ei ole niin suurta riskiä varojen loppumisesta. Maksuvalmiusriskiä on kuitenkin mahdotonta välttää kokonaan, sillä jokaiseen yritystoimintaan liittyy riski rahavarojen riittävyydestä. Puolestaan 26 prosenttia (52 kpl) vastanneista valitsi hallintamenetelmäksi riskin *kantamisen*. Nämä yritykset pitävät maksuvalmiusriskin omalla vastuullaan eli hoitavat maksuvalmiuteen liittyvät riskit itse. Tällöin esimerkiksi myyntisaamisten hoitamista ei siirretä rahoitusyhtiön tai pankin vastuulle, toisin kuin vastanneista 12 prosenttia (24 kpl) tekee, kun he käsittelevät maksuvalmiusriskiään *siirtämällä*.

Kuvio 30. Vastanneiden käyttämiä keinoja maksuvalmiusriskin hallintaan.

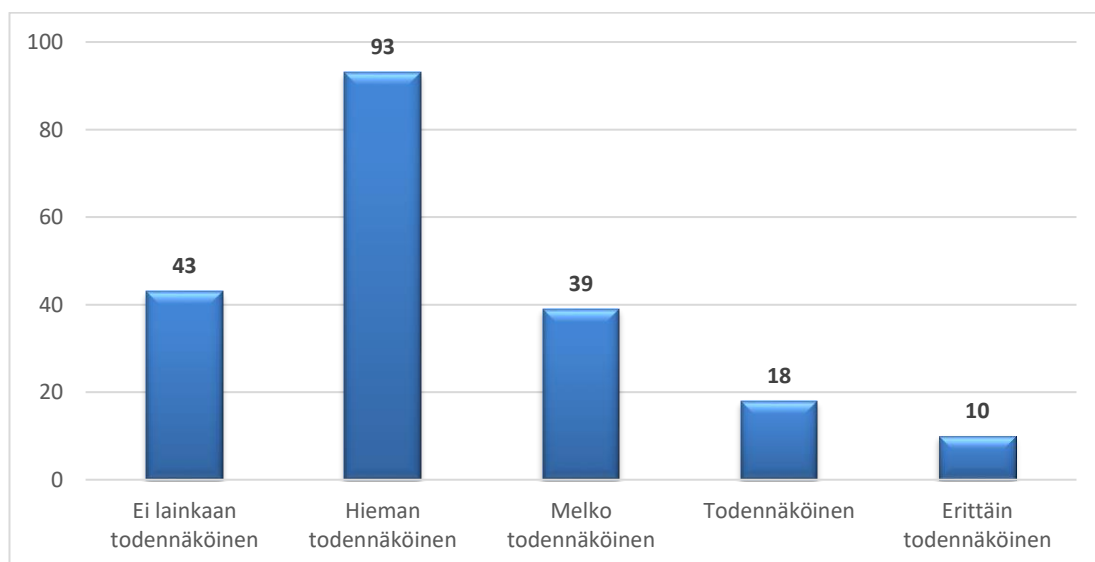
Viimeinen kysymys maksuvalmiusriskistä koskee keinoja, joita yritys käyttää riskin hallintaan ja kyseiseen kohtaan oli mahdollista valita useampi vaihtoehto. Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 30) nähdään, että 12 prosentilla (25 kpl) vastanneista maksuvalmiusriski kuuluu yrityksen toimintaan, mutta siltä *ei suojauduta* millään tavoilla. Tämän, kuin myös muiden tutkimuksessa olevien riskien kohdalla kyse voi olla siitä, ettei tiedetä, että riskiltä tulisi suojautua joillakin keinoilla.

Käytetyin keino maksuvalmiusriskin hallintaan vastanneilla on *myyntisaamisten seuraaminen*, sillä reippaasti yli puolet, 73 prosenttia (149 kpl), seuraa myyntisaamisi-
aan esimerkiksi laskemalla niiden kiertoaikoja, joilla selvitetään saamisten keskimääräinen aika kertyä kassaan (Niskanen & Niskanen 2007, 381). Myyntisaamisten tarkempi seuraaminen voi johtua esimerkiksi siitä, että nykyisen taloustilanteen vuoksi yritykset ovat antaneet laskuilleen pitkiä maksuaikoja. Myös *ostovelkoja seuraa* vastanneista 63 prosenttia (127 kpl), joka onkin tarpeen silloin, kun yritys on ostanut paljon velaksi. Ostovelkojenkin seuraaminen onnistuu esimerkiksi niiden kiertonopeuksien selvittämisellä, jossa saatu kiertonopeus kertoo sen, kuinka pitkälle yritys on siirtänyt ostovelkojensa maksua (Niskanen & Niskanen 2007, 390). Kuviosta huomataan myös, että 62 prosenttia (126 kpl) vastanneista pyrkii *ennustamaan tulevia kassavirtoja*. Kassavirtojen pohjalta päätetään sopivansuuruinen summa, jolla mahdolliset maksuvalmiusriskit rahoitetaan (Kasanen ym. 1997, 27). Lisäksi 42 prosenttia (86 kpl) vastanneista pitää huolta myös *pankkisuhteistaan*, sillä pankin hyvien

maksuliikennejärjestelmien sekä -yhteyksien avulla yritysten on helpompi toimia sekä kotimaassa että ulkomailla. Yritysten on myös helpompi integroitua pankin järjestelmiin hyvien pankkisuhteiden myötä. (Leppiniemi 2009, 178–179.) Vastauksista minut yllätti se, miten vähän vastanneet *mittaavat maksuvalmiuttaan erilaisten tunnuslukujen avulla*, sillä vain 17 prosenttia (35 kpl) yrityksistä valitsi kyseisen kohdan. Tunnuslukujen avulla yritys kuitenkin saa tärkeää tietoa maksuvalmiudestaan, kannattavuudestaan sekä vakavaraisuudestaan ja yrityksen on helpompi varmistaa rahoituksensa riittävyys (Juvonen ym. 2014, 32). Syynä vastausten vähyyteen voi löytyä siitä, että monet vastanneista yrityksistä ovat kuitenkin pieniä 1–5 henkilön yrityksiä, joilla ei välttämättä ole riittävää tietoa ja taitoa käsitellä erilaisia tunnuslukuja tai tulkita niistä saatuja lukuja.

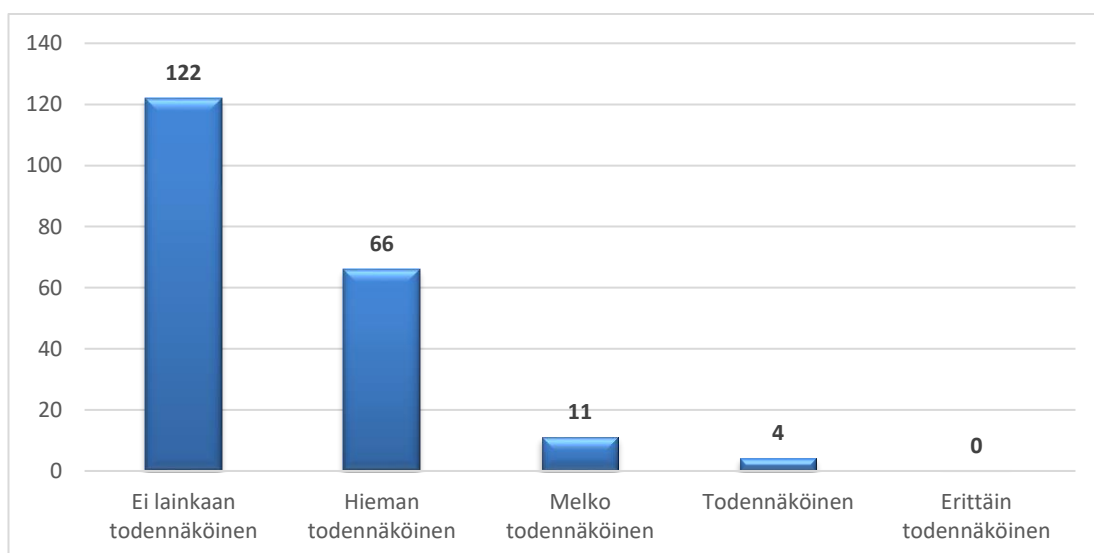
Mikäli listassa olevien keinojen lisäksi yritys halusi kertoa muista käyttämistään keinoista maksuvalmiusriskin hallintaan, sai listasta valita *”muu”* -kohdan. Kaksi yrityksistä vastasi käyttävänsä factoringia, jolla tarkoitetaan sitä, että nämä yritykset myyvät myyntisaamisensa rahoitusyhtiölle tai pankille.

6.3 Luottoriski

Kuvio 31. Vastanneilta kysyttiin, kuinka todennäköistä on, että yrityksen saatavat eivät tule ajallaan.

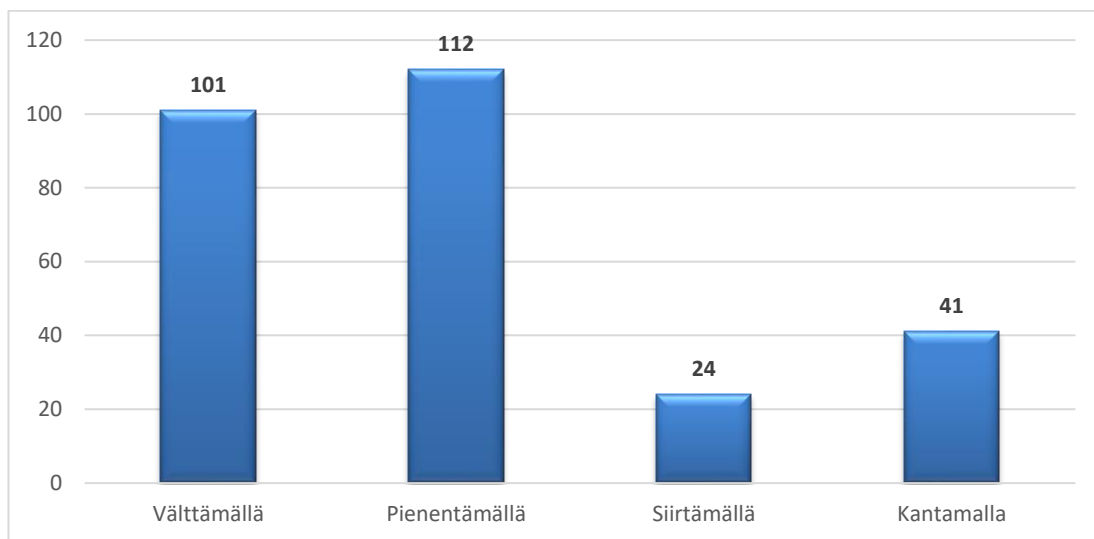
Luottoriskin kohdalla yritysten tuli aluksi pohtia, kuinka todennäköistä on, ettei yrityksen saatavat tule ajallaan. Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 31) nähdään, että suurimmalla osalla, 46 prosentilla (93 kpl), on hieman todennäköistä, että saatavat eivät tule ajallaan. Puolestaan 21 prosentilla (43 kpl) vastanneista riski taas ei ole lainkaan todennäköinen. Osa näistä yrityksistä eivät välttämättä myy ollenkaan velaksi tai luottokauppa on niin pientä, ettei riskiä sen takia juurikaan ole. Melko todennäköisenä sitä, etteivät saatavat tule ajallaan, pitää 19 prosenttia (39 kpl) vastanneista ja 14 prosentilla (28 kpl) tilanne on joko todennäköinen tai erittäin todennäköinen. Kun saatavien saaminen viivästyy näin varmasti, kannattaa yritysten antaa tällaisille asiakkaille tiukemmat maksuehdot sekä ryhtyä heti tehokkaisiin perintätoimiin, mikäli saatavia ei saada eräpäivään mennessä. Tällaisilta asiakkailta myös luoton antaminen voidaan evätä kokonaan.

Kuvio 32. Vastanneilta kysyttiin, kuinka todennäköistä on, että yrityksen saatavat eivät tule lainkaan.

Seuraava kysymys luottoriskistä koski sitä, kuinka todennäköistä on, että yrityksen saatavat eivät tule lainkaan. Kuviosta (Kuvio 32) nähdään, että 60 prosentilla (122 kpl) vastanneista tilanne ei ole lainkaan todennäköinen ja saatavat saadaan aina. Kolmasosalla (66 kpl) vastanneista on hieman todennäköistä, että näin käy. Luottokaupassa on aina riskinsä, kun tuotteita tai palveluita myydään velaksi ja seitsemällä prosentilla (15 kpl) vastanneista onkin suuria vaikeuksia saada rahojaan asiakkailta.

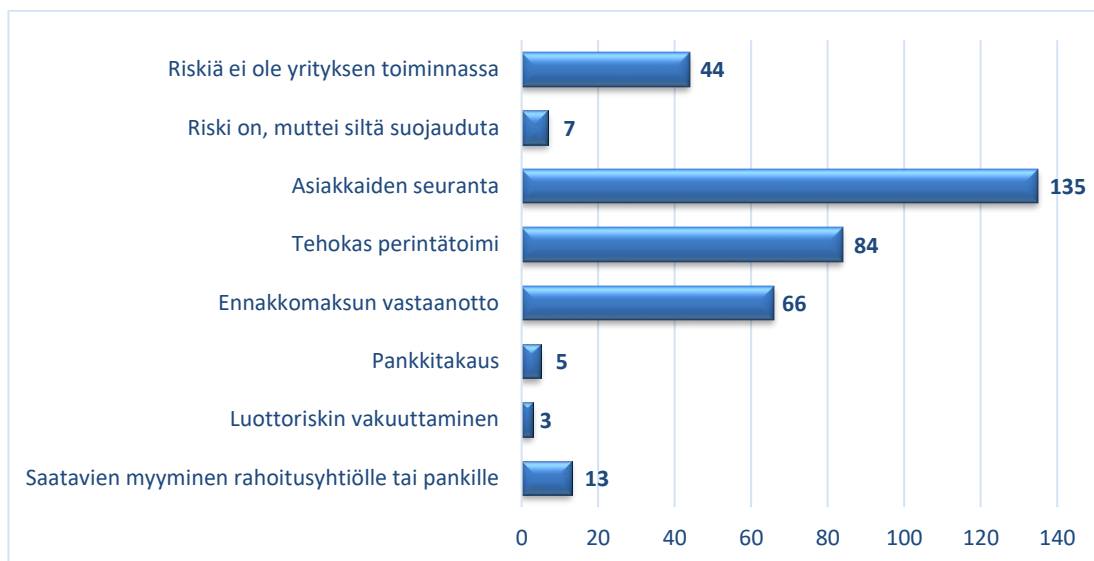
Tästä syystä luottoriskiltä kannattaa suojautua eri keinoilla etenkin silloin, kun tilanne esimerkiksi saman asiakkaan kohdalla toistuu useasti.

Kuvio 33. Vastanneet käsittelevät yritystoimintaansa liittyvää luottoriskiä seuraavilla keinoilla.

Seuraava kysymys luottoriskeistä koski sitä, millä keinoilla yritykset käsittelevät luottoriskiään. Yritykset saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 33) huomataan, että käytetyin luottoriskin hallintamenetelmä on riskin *pienentäminen*, sillä jopa 55 prosenttia (112 kpl) vastanneista valitsi kyseisen menetelmän luottoriskin hallintaan. Riskin pienentämisellä tarkoitetaan sitä, että yritykset pyrkivät parhaansa mukaan ennaltaehkäisemään mahdollista luottoriskiä esimerkiksi selvittämällä asiakkaidensa taustoja tai vastaanottamalla ennakkomaksun tuotteesta tai palvelusta ennen luottokaupan syntyä. Lähes puolet vastanneista (101 kpl) käsittelee luottoriskiään *välttämällä* eli yritys pyrkii osittain myös välttämään luottokauppaa sen riskien vuoksi. Vastanneista suurin osa toimi palvelualalla ja moni myös kaupan alalla, joissa ei yleensä myydä velaksi, joten tästä syystä monet luultavasti valitsivat kyseisen kohdan. Viidesosa (41 kpl) vastanneista valitsi luottoriskin hallintamenetelmäksi *kantamisen*. Monella yrityksistä toiminta voi olla sen verran pientä, ettei uskota luottoriskistä aiheutuvan suuria vahinkoja ja päätetään kantaa riski itse. Tällöin riskiä ei esimerkiksi vakuuteta lainkaan, vaan hoidetaan riskistä aiheutuvat kustannukset itse. Toisin tekee 12 prosenttia (24 kpl) vastanneista, jotka kä-

sittelevät luottoriskiään *siirtämällä*. Tällöin luottoriski siirretään sopimuksella toisen osapuolen hoidettavaksi joko factoring-sopimuksella tai vakuutusten avulla.

Kuvio 34. Vastanneiden käyttämiä keinoja luottoriskin hallintaan.

Viimeinen kysymys luottoriskistä koski keinoja, joita yritys käyttää riskin hallintaan ja kyseiseen kohtaan oli mahdollista valita useampi vaihtoehto. Kuviosta (Kuvio 34) nähdään, että 22 prosentilla (44 kpl) vastanneista *luottoriski ei kuulu toimintaan lainkaan*. Kuten aiemmin käytiin läpi, kolmasosa vastanneista toimii palvelualalla ja neljäsosa kaupan alalla, joissa luottoriskiä ei pääse syntymään, koska tuotteita tai palveluja harvemmin myydään velaksi. Puolestaan kolmella prosentilla (7 kpl) luottoriski on yrityksen toiminnassa, *muttei siltä suojauduta* lainkaan. Näillä vastanneilla luottokaupan osuus saattaa olla niin pieni, ettei koeta tarpeelliseksi siltä suojautua.

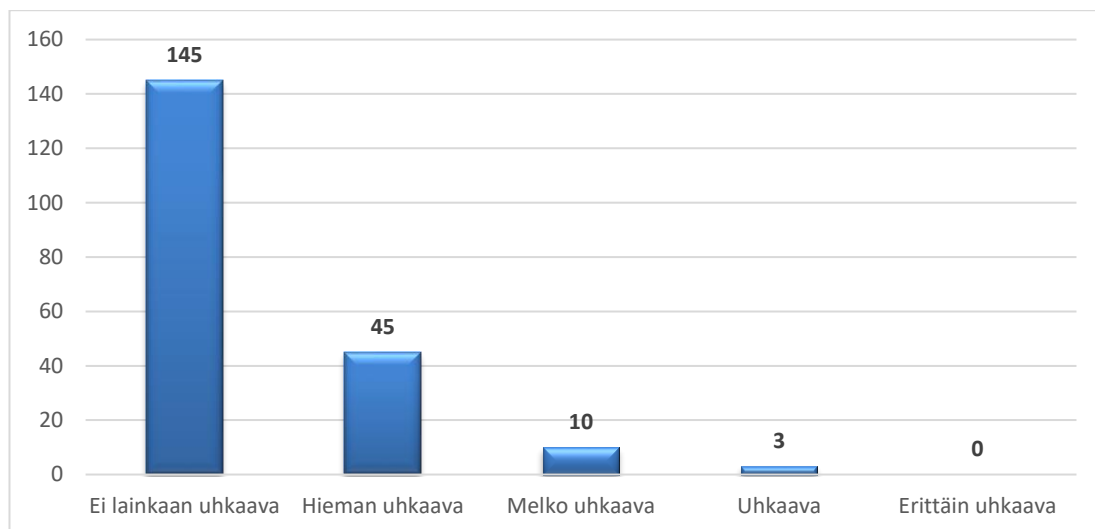
Asiakkaiden seuranta on yleisin luottoriskin hallintakeino, sillä jopa 67 prosenttia (135 kpl) vastanneista käyttää sitä apunaan luottoriskin hallinnassa. Tällöin yritys selvittää asiakkaidensa maksukäyttäytymisen sekä talouden tilan, jotta välttyttäisiin mahdollisista saatavien viivästyksiltä ja luottotappioilta (Juvonen ym.2014, 32–33). Nykypäivänä asiakkaiden seuraamisesta on tehty helppoa, jonka vuoksi se on suosittu luottoriskin hallintakeino. Puolestaan 41 prosenttia (84 kpl) yrityksistä pyrkii saamaan velat asiakkailtaan *tehokkailla perintätoimilla*, joihin ryhdytään, mikäli asiakas ei maksa velkaansa. Perinnällä pyritään saamaan velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan se velka, joka on erääntynyt (Martikainen & Martikainen 2009, 125). Nykyään

monet yritykset käyttävät ulkoisia toimijoita perinnän suorittamiseen. Tällaisia toimijoita ovat esimerkiksi Intrum Justitia ja Lindorff. Perintätoimistojen käytön nousun voi selittää se, että luotto asiakkaiden maksukykyyn on heikentynyt taloudellisen tilanteen vuoksi.

Kuviosta nähdään myös, että noin kolmasosa (66 kpl) vastanneista suojautuu luottoriskiltä *vastaanottamalla ennakkomaksun* tilatuista tuotteista tai palveluista. Näin velkaa ei synny lainkaan tai velan määrä on pienempi, kun koko maksu tai osa siitä saadaan etukäteen. Tämä hallintakeino korostuu varsinkin suurissa kaupoissa. Puolestaan kuusi prosenttia (13 kpl) vastanneista *myy saatavansa rahoitusyhtiölle tai pankille*. Tästä käytetään myös termiä factoring, joka tarkoittaa siis sitä, että yritys myy osan myyntisaamisistaan rahoitusyhtiölle tai pankille saaden vastineeksi 80 prosenttia kokonaishinnasta. Kun asiakas maksaa laskunsa, saa yritys loput 20 prosenttia. Tällä tavoin yritys saa enemmän käyttöpääomaa, kun myyntisaamisista vapautuu sitoutuneita varoja. Vain kaksi prosenttia (5 kpl) vastanneista käyttää luottoriskin hallintaan *pankin myöntämää takausta*, jossa pankki sitoutuu maksamaan tietyn summan takauksen edunsaajalle takauksessa olevien ehtojen mukaisesti. (Helppi & Paloheimo 2005, 45, 57, 160.) Kuviosta nähdään myös, että hyvin pieni osa, vain prosentti (3 kpl) vastanneista, *vakuuttaa luottoriskinsä*, jolloin kaikki myyntisaatavat siirtyvät vakuutusyhtiön vastuulle. Vakuutusyhtiö siis hoitaa yrityksen asiakkaiden maksukykyyn tutkinnan sekä valvonnan poistaen näin yritykseltä luottoriskin kokonaan. (Osuuspankin www-sivut 2016.)

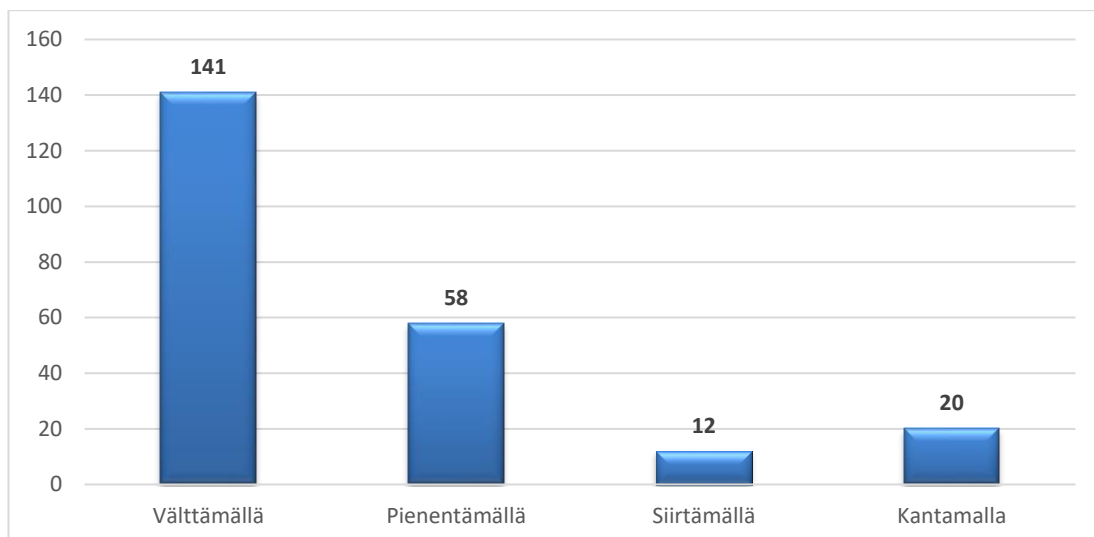
6.4 Rahoituksen markkinariskit

6.4.1 Korkoriski

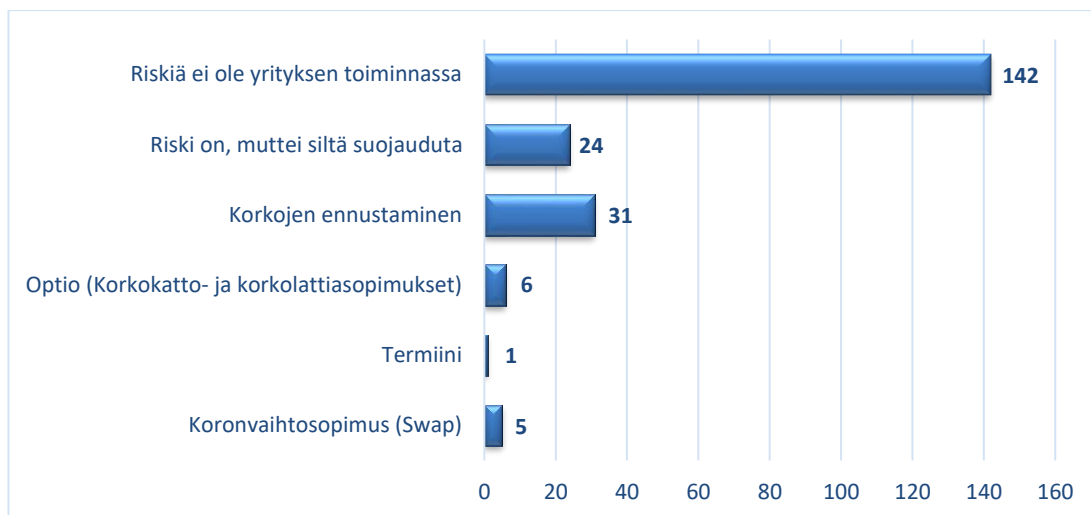
Kuvio 35. Vastanneilta kysyttiin, kuinka uhkaavana he kokevat korkotason vaihtelun.

Ensimmäinen kysymys korkoriskistä koski sitä, kuinka uhkaavana vastanneet kokevat korkotason vaihtelun ja siitä aiheutuvan korkoriskin. Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 35) nähdään, että peräti 71 prosenttia (145 kpl) vastanneista ei pidä korkotason vaihtelua lainkaan uhkaavana. Luku koostuu yrityksistä, joilla ei ole toiminnassaan lainkaan vierasta pääomaa tai vieraan pääoman määrä on pieni. Varsinkin pienissä yrityksissä pyritään usein jopa välttämään vierasta pääomaa, sillä yritykset saattavat liikaa pelätä lainan ottamista, vaikka siitä saattaisi olla myös hyötyä. Puolestaan 22 prosenttia (45 kpl) vastanneista kokee korkotason vaihtelun hieman uhkaavana, jolloin riskiin on syytä varautua jollakin hallintamenetelmällä, esimerkiksi jollain korkoinstrumentilla. Kuudella prosentilla (13 kpl) korkotason vaihtelu tuntuu joko melko uhkaavalta tai uhkaavalta eli näillä yrityksillä on luultavasti suuri määrä vierasta pääomaa, jonka korkoa korkotason muutos voi heitellä suunnasta toiseen. Tällaisilla yrityksillä korkoriskiltä suojautuminen on tärkeää. Yritys voi käyttää apunaan esimerkiksi korkojohdannaisia tai ennaltaehkäistä riskiä kiinnittämällä lainansa koron kiinteäksi, jolloin korkotason vaihtelut eivät vaikuta koron suuruuteen.

Kuvio 36. Vastanneet käsittelevät yritystoimintaansa liittyvää korkoriskiä seuraavilla keinoilla.

Seuraava kysymys koski sitä, millä keinoilla yritykset käsittelevät korkoriskiään. Yritykset saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Kuvioista (Kuvio 36) nähdään, että suurin osa vastanneista, 69 prosenttia (141 kpl), käsittelee korkoriskiään *välttämällä*. Reilusti yli puolet vastanneista pyrkii siis välttämään korkoriskiä esimerkiksi niin, ettei lainaa oteta turhaan eikä sitä käytetä vipuna liiketoiminnassa. Tällöin taseessa ei ole lainkaan vierasta pääomaa, josta korkoa maksetaan. Toiseksi yleisin menetelmä, jolla korkoriskiä käsitellään, on *pienentäminen*. Pienentämistä käyttää 29 prosenttia (58 kpl) vastanneista ja sillä pyritään ennaltaehkäisemään korkoriskiä esimerkiksi valitsemalla korkoon joko vaihtuva tai kiinteä korko sekä määrittämällä korkosidonnaisuusaika sopivaksi. Kymmenen prosenttia (20 kpl) vastanneista käsittelee korkoriskiään *kantamalla* eli yritykset ovat tietoisia korkotason vaihtelun aiheuttamasta riskistä, mutteivät suojaudu siltä mitenkään, vaan ovat päättäneet kantaa riskin itse. Tällöin vieraan pääoman osuus taseessa tuskin on kovinkaan suuri, jotta suuria tappioita ei pääse syntymään. Vain kuusi prosenttia (12 kpl) vastanneista käyttää korkoriskin käsittelemiseen *siirtämistä* eli koron aiheuttamaa riskiä pyritään siirtämään toisille osapuolille korkojohdannaisten avulla. Yritykset voivat käyttää apunaan esimerkiksi korkotermiiniä, koronvaihtosopimusta sekä erilaisia korko-optioita, kuten korkokatto- ja korkolattiasopimuksia.

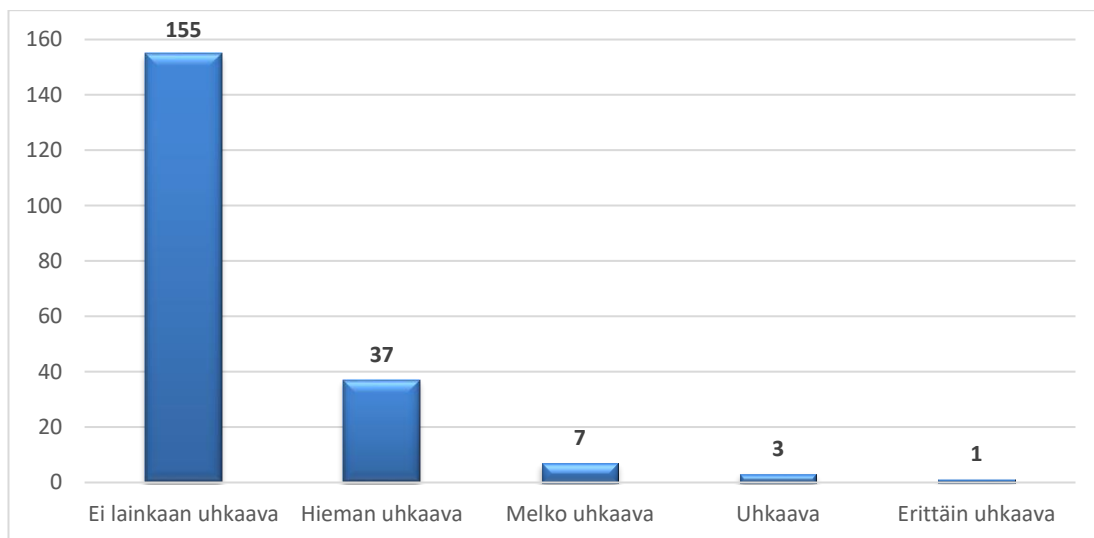

Kuvio 37. Vastanneiden käyttämiä keinoja korkoriskin hallintaan.

Viimeinen kysymys korkoriskistä koskee keinoja, joita yritys käyttää riskin hallintaan ja kyseiseen kohtaan oli mahdollista valita useampi vaihtoehto. Kuvio 37) nähdään, että suurimmalla osalla vastanneista, jopa 70 prosentilla (142 kpl), *korkoriski ei kuulu lainkaan yrityksen toimintaan* eli näillä yrityksillä ei ole lainkaan lainaa. Puolestaan 12 prosentilla (24 kpl) korkoriskiltä ei välttyä, *muttei myöskään suojauduta* millään keinoilla.

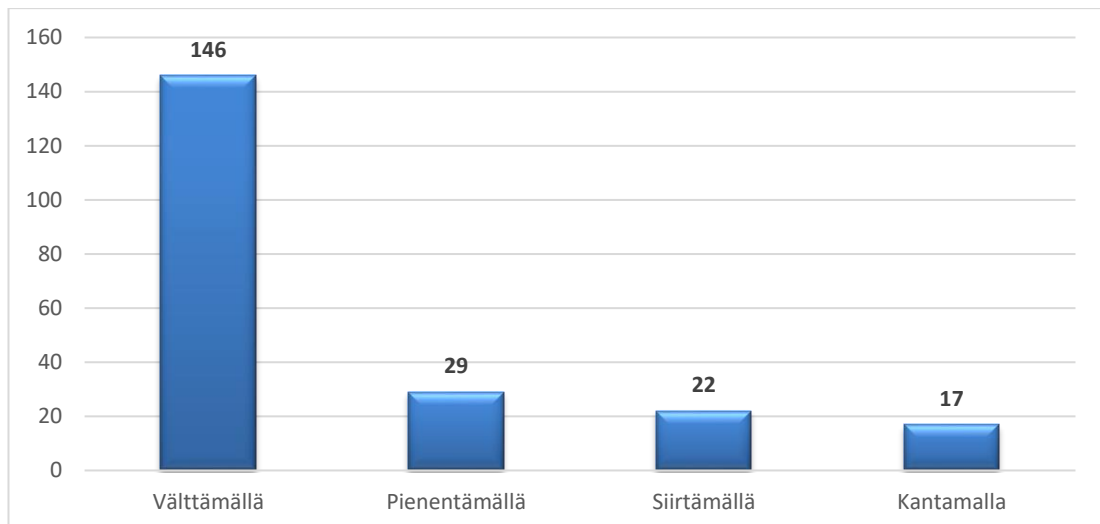
Niille vastanneille, joilla korkoriski on mukana yrityksen toiminnassa, suosituin hallintamenetelmä siihen on tulevien *korkojen ennustaminen*, jonka valitsi 15 prosenttia (31 kpl) vastanneista. Korkoinstrumenttien käyttö korkoriskiltä suojautumiseen on vastanneiden keskuudessa hyvin vähäistä. Vain kolme prosenttia (6 kpl) käyttää apunaan *korko-optioita*, esimerkiksi korkokatto- tai korkolattiasopimuksia. Korkokattosopimuksen avulla yritykset suojautuvat korkojen nousulta kiinteäkorkoisella lainalla, kun taas korkolattiasopimuksessa sijoituksen korko sidotaan ennalta sovittuun vähimmäiskorkoon. Kaksi prosenttia (5 kpl) vastanneista puolestaan käyttää korkoriskin hallintaan apunaan *koronvaihtosopimuksia* eli korkoswappeja, jonka avulla voidaan esimerkiksi muuttaa vaihtuvakorkoinen laina kiinteäkorkoiseksi. Vain yksi yritys käyttää *korkotermeinejä* apunaan korkoriskin hallinnassa. Termiinin avulla yritys voi sopia ennalta tulevaisuudessa tapahtuvan lainan tai sijoituksen korosta. (Tuhkanen 2006, 282, 294, 301–302.) Korkoinstrumenttien käytön vähyys johtuu luultavasti vastanneiden yritysten koosta, sillä suurin osa oli pieniä yrityksiä.

6.4.2 Valuuttariski

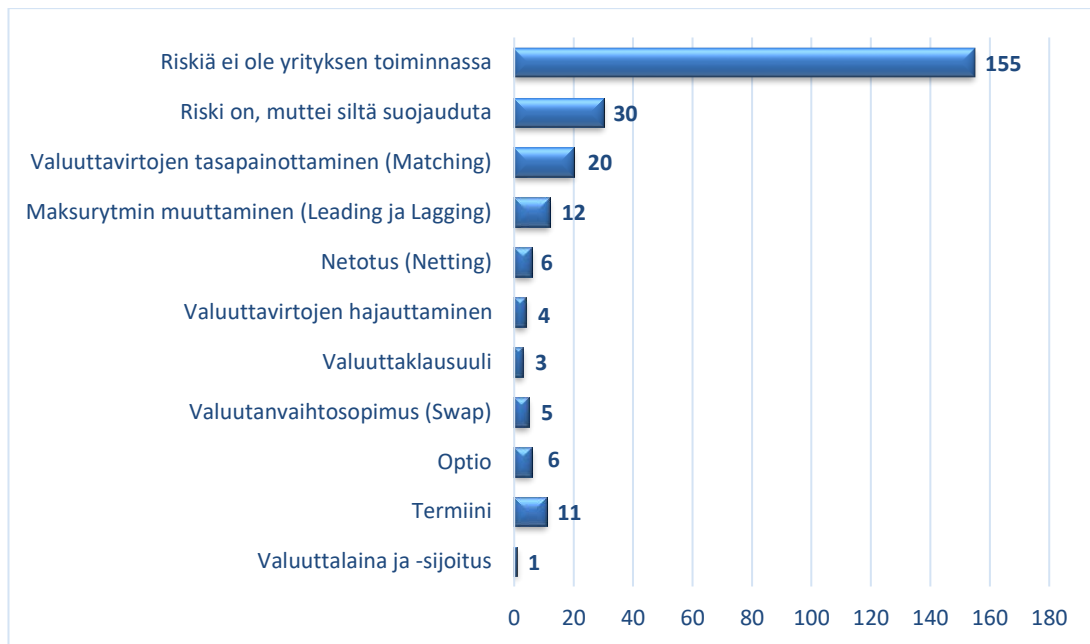
Kuvio 38. Vastanneilta kysyttiin, kuinka uhkaavana he kokevat valuuttakurssien muutokset.

Ensimmäinen kysymys valuuttariskistä koski sitä, kuinka uhkaavana vastanneet kokevat valuuttakurssien muutokset. Yllä olevasta kuvioista (Kuvio 38) huomataan, että 76 prosenttia (155 kpl) vastanneista ei koe valuuttakurssien muutoksia lainkaan uhkaavana. Koska monet vastanneista olivat pieniä yrityksiä ja kaupankäyntiä ulkomaille oli 16 prosentilla vastanneista, ei valuuttariskiäkään synny lukuun ottamatta kansainvälisen kilpailun aiheuttamaa valuuttariskiä, joka voi syntyä kotimaassakin. Puolestaan 22 prosenttia (44 kpl) vastanneista kokee valuuttakurssien muutokset hieman uhkaavana tai melko uhkaavana. Tällöin riski on melko suuri, joten yrityksen kannattaa suojautua valuuttakurssien muutoksilta jollain suojautumiskeinolla, esimerkiksi erilaisilla valuuttainstrumenteilla. Vain kahdella prosentilla (4 kpl) vastaajista tilanne on joko uhkaava tai erittäin uhkaava, jolloin suojausta tarvitaan varmasti. Näillä yrityksillä on luultavasti paljon kaupankäyntiä eri valuutoissa eli valuuttakurssien muutoksilla on suuri vaikutus yritykseen.

Kuvio 39. Vastanneet käsittelevät yritystoimintaansa liittyvää valuuttariskiä seuraavilla keinoilla.

Seuraava kysymys koski sitä, millä keinoilla yritykset käsittelevät valuuttariskiään. Yritykset saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 39) nähdään, että suurin osa vastanneista, jopa 72 prosenttia (146 kpl), käsittelee korkoriskiään *välttämällä*. Luvun koosta nähdään, että hyvin moni vastanneista pyrkii välttämään valuuttakurssien tuomia riskejä esimerkiksi toimimalla pelkästään kotimaassaan, jolloin riskiä ei juuri ole. Puolestaan 14 prosenttia (29 kpl) vastanneista käsittelee valuuttariskiään *pienentämällä* eli pyrkii ennaltaehkäisemään tulevia riskejä esimerkiksi huomioimalla valuuttariskin mahdollisuuden jo silloin, kun yritys suunnittelee investointeja, laatii budjettia, tekee hinnoitteluun liittyviä päätöksiä sekä kohdentaessaan ostoja ja myyntejä eri maihin (Knüpfen & Puttonen 2014, 218). Kuviosta nähdään myös, että 11 prosenttia (22 kpl) vastanneista käyttää *siirtämistä* valuuttariskin hallintaan eli siirretään riski toisen osapuolen hoidettavaksi esimerkiksi jollain valuuttainstrumentilla. Puolestaan kahdeksan prosenttia (17 kpl) vastanneista valitsi valuuttariskien hallintakeinoksi *kantamisen*. Nämä yritykset ovat tietoisia valuuttakurssimuutosten aiheuttamasta riskistä, mutta ovat päättäneet kantaa riskin itse suojautumatta sitä vastaan lainkaan. Näillä yrityksillä tuskin on paljoa kaupankäyntiä monessa eri valuutassa, joten riski pysyy luultavasti kohtuullisen pienenä.

Kuvio 40. Vastanneiden käyttämiä keinoja valuuttariskin hallintaan.

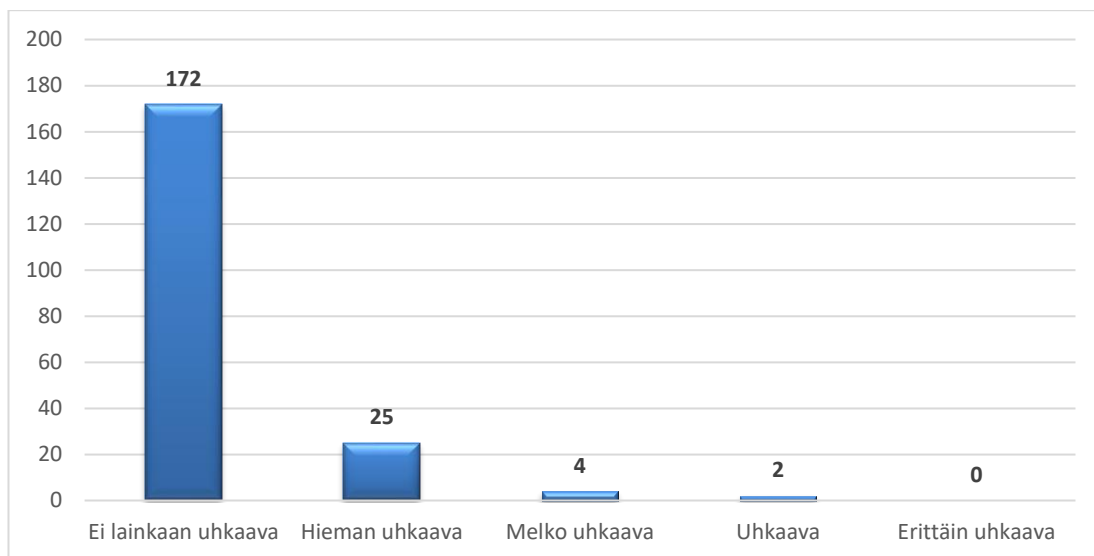
Viimeinen kysymys valuuttariskistä koskee keinoja, joita yritys käyttää riskin hallintaan ja kyseiseen kohtaan oli mahdollista valita useampi vaihtoehto. Kuvio 40) nähdään, että 76 prosentilla (155 kpl) vastanneista *valuuttariski ei kuulu lainkaan yrityksen toimintaan*. Moni vastanneista toimii siis pelkästään kotimaassaan, eikä kaupankäyntiä ole muissa valuutoissa, jolloin riskiä ei synny. Puolestaan niitä vastanneita, joilla valuuttariski kuuluu toimintaan, *muttei siltä suojauduta*, oli 15 prosenttia (30 kpl). Näillä yrityksillä menetykset eivät luultavasti ole kovin suuria valuuttakurssien heilahdellessa, kun suojautumistakaan ei tarvita.

Sisäisiä valuuttariskin suojautumiskeinoja vastanneet käyttävät melko vähän. Suosituin näistä on kuitenkin *valuuttavirtojen tasapainottaminen*, jossa valuuttatuloja ja menoja yhteensovitetaan, sillä sen valitsi kymmenen prosenttia (20 kpl) vastanneista. *Maksurytmin muuttamista* käyttää vastanneista kuusi prosenttia (12 kpl) eli he pyrkivät aikaistamaan tai viivästyttämään valuuttamaksujaan joko saadakseen muutettua positiota tai mahdollistaakseen valuuttavirtojen netottamisen. (Kasanen ym. 1997, 153.) Kuvio 40) nähdään myös, että kolme prosenttia (6 kpl) vastanneista käyttää *netotusta eli nettingiä* apunaan valuuttariskien hallinnassa. Vastanneet siis nettouttavat kaikkien eri maissa sijaitsevien yksiköiden valuuttamääräiset velat ja saatavat keskenään tietyin aikavälein. Näillä vastanneilla on luultavasti toimintaa monessa eri

maassa, jolloin netotus kannattaa, sillä se auttaa pienentämään transaktioriskiä huomattavasti. (Niskanen & Niskanen 2007, 421.) Puolestaan kaksi prosenttia (4 kpl) vastanneista *hajauttaa valuuttavirtojaan* eli myy monessa eri valuutassa pienentääkseen valuuttariskiään ja vain prosentti (3 kpl) käyttää apunaan *valuuttaklausuulia*. Klausuulin avulla valuuttariskiä voidaan siirtää asiakkaalle tai toimittajalle niin, että kaupan arvo sidotaan johonkin tiettyyn valuuttakurssiin. (Helppi & Paloheimo 2005, 48; Kasanen ym. 1997, 153.)

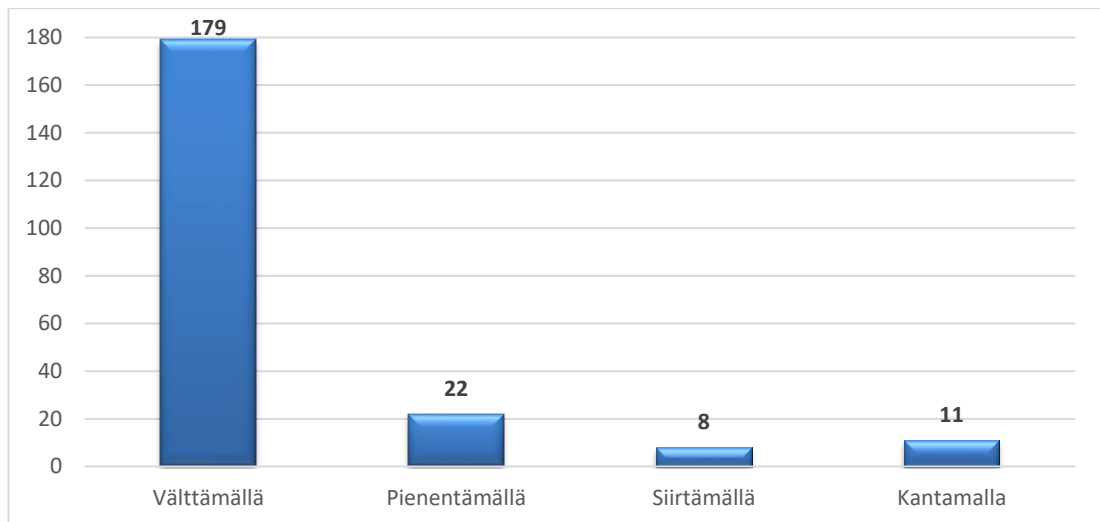
Ulkoisia suojausmenetelmiä käyttää myös hyvin pieni osa vastanneista, sillä esimerkiksi *valuuttatermiinejä* käyttää vain viisi prosenttia (11 kpl) heistä. Termiinien avulla yritykset voivat määrittää valuuttakurssin jo etukäteen ja näin välttyä valuuttariskiltä kokonaan. *Valuuttaoptioita* puolestaan käyttää kolme prosenttia (6 kpl) vastanneista silloin, kun tulevaisuudessa tapahtuvan valuuttakaupan toteutuminen on epävarmaa. Kuviosta nähdään myös, että *valuutanvaihtosopimuksia*, joilla voidaan muuttaa valuuttamääräisiin lainoihin tai sijoituksiin liittyviä maksuja, ei kovin moni vastanneista käytä, sillä vain kaksi prosenttia (5 kpl) valitsi sen valuuttariskin hallintamenetelmäksi. (Kasanen ym. 1997, 156.) Puolestaan *valuuttalainoja ja -sijoituksia* käyttää vain yksi yrityksistä. Tällä yrityksellä on luultavasti kansainvälistä kauppaa sekä lainantarve tai ylimääräisiä likvidejä varoja sijoitettavaksi, jolloin kyseinen keino sopii hyvin valuuttariskiltä suojautumiseen. (Handelsbankenin www-sivut 2016; Kasanen ym. 1997, 155).

6.4.3 Osakkeiden hintariski

Kuvio 41. Vastanneilta kysyttiin, kuinka uhkaavana he kokevat osakkeiden hintojen vaihtelun.

Ensimmäinen kysymys osakkeiden hintariskistä koski sitä, kuinka uhkaavana vastanneet kokevat osakkeiden hintojen vaihtelun ja siitä aiheutuvan riskin. Kuviosta (Kuvio 41) nähdään, että peräti 85 prosenttia (172 kpl) vastanneista ei pidä osakkeiden hintojen vaihtelua lainkaan uhkaavana. Tästä nähdään, että kovin monella vastanneista ei ole lainkaan sijoituksia, joista riskiä voisi syntyä. Osakkeiden hintojen vaihtelua puolestaan piti hieman uhkaavana 12 prosenttia (25 kpl) yrityksistä. Tällaisilla yrityksillä saattaa olla varmoja rahastosijoituksia tai hyvin hajautettuja sijoituksia, jossa ei ole kovin suuri mahdollisuus menettää varojaan. Loput kolme prosenttia (6 kpl) vastanneista kokee riskin melko uhkaavana tai jopa uhkaavana, joka saattaa tarkoittaa sitä, että heillä on varoja kiinni sellaisissa sijoituksissa, joissa on suuri riski menettää rahansa tai sitten suuri määrä rahaa kiinni suhteellisen varmoissa sijoituksissa. Riski on kuitenkin suuri ja näiden yritysten on syytä suojautua osakkeiden hintariskiltä joillakin keinoilla, esimerkiksi osakejohdannaisen avulla.

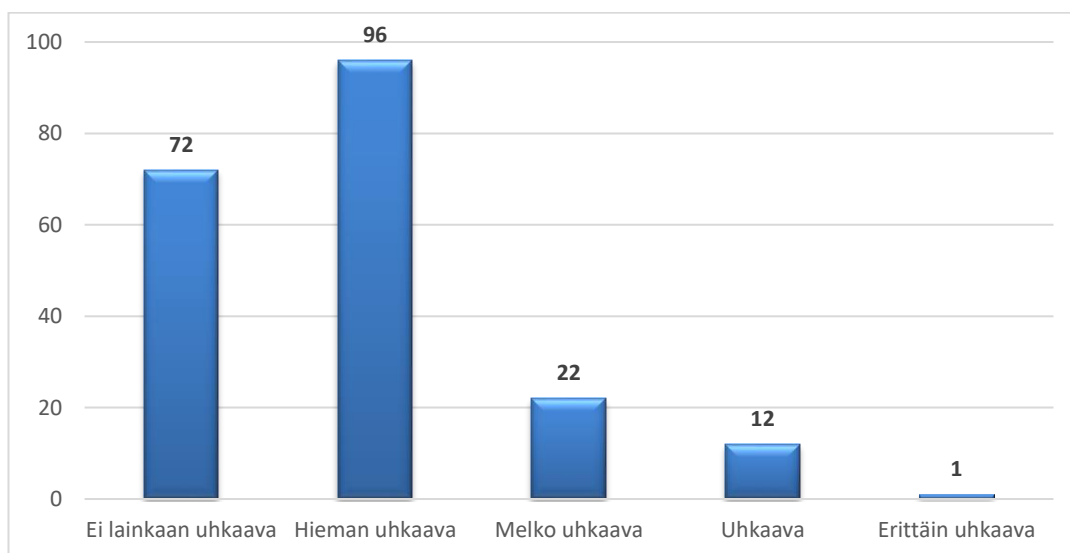
Kuvio 42. Vastanneet käsittelevät yritystoimintaansa liittyvää osakkeiden hintariskiä seuraavilla keinoilla.

Seuraava kysymys koski sitä, millä keinoilla yritykset käsittelevät osakkeiden hintariskiään. Yritykset saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Kuviosta (Kuvio 42) nähdään, että lähes kaikki vastanneista, jopa 88 prosenttia (179 kpl), käsittelee osakkeiden hintariskiään *välttämällä*. Nämä yritykset eivät sijoita varojaan lainkaan. Puolestaan 11 prosenttia (22 kpl) vastanneista valitsi osakkeiden hintariskin hallintamenetelmäksi riskin *pienentämisen*. Riskin pienentämisellä tarkoitetaan sitä, että yritykset pyrkivät parhaansa mukaan ennaltaehkäisemään mahdollista osakkeiden hintariskiä esimerkiksi hajauttamalla riskiään eri riskikohteisiin, jolloin riski pienee, koska sijoituskohteiden tuotot eivät koskaan muutu samanaikaisesti samaan suuntaan (Lauriala 2008, 102). Viisi prosenttia (11 kpl) vastanneista puolestaan on päättänyt *kantaa* osakkeiden hintamuutoksista aiheutuvan riskin itse. Näillä yrityksillä tuskin on paljon sijoituksia, ainakaan riskisijoituksia, sillä he eivät käytä esimerkiksi osakejohdannaisia apunaan osakkeiden hintariskiltä suojautumiseen, vaan ovat päättäneet kantaa riskin itse. Kuviosta nähdään myös, että *siirtämistä* käyttää osakkeiden hintariskiltä suojautumiseen apunaan vain neljä prosenttia (8 kpl) vastanneista. Osakkeiden hintariskiä voi siirtää esimerkiksi erilaisten osakejohdannaisten avulla, kuten osaketermiinillä tai -optiolla.

Seuraavassa kyselylomakkeen kohdassa yritykset saivat omin sanoin kertoa, millä tavoilla he suojautuvat osakkeiden hintariskiltä. Kysymys ei ole aseteltu monivalintaiseksi, sillä osakkeiden hintariskiltä on mahdollista suojautua niin monella eri ta-

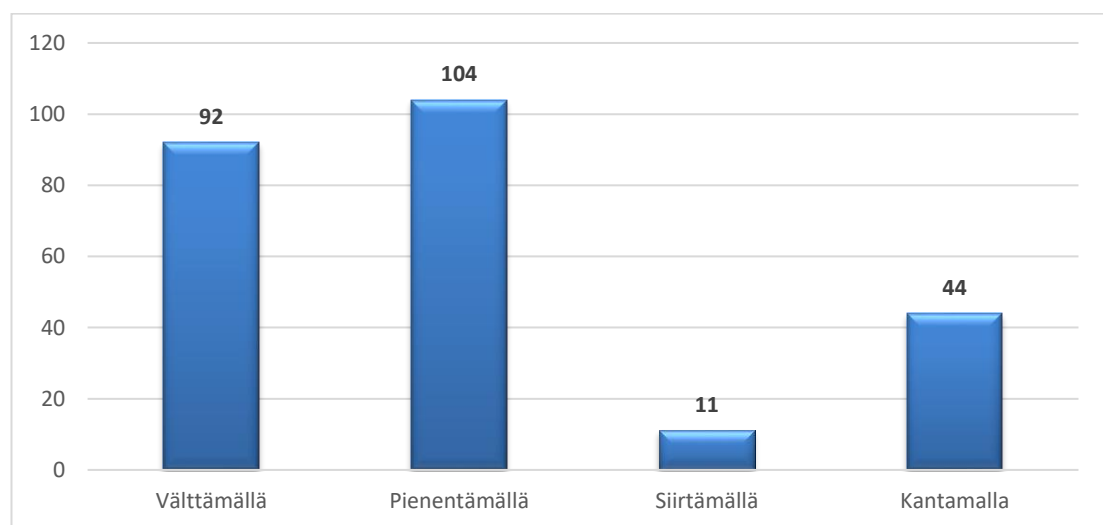
valla ja halusin kyselylomakkeeseen mukaan myös avoimia kysymyksiä. Vastauksia kyseiseen kohtaan tuli vain 26 prosenttia, sillä suurimmalla osalla vastanneista osakkeiden hintariski ei liity toimintaan millään lailla. Kysymys ei myöskään ollut pakollinen, joten moni jätti siihen kokonaan vastaamatta. Kuitenkin niistä yrityksistä, jotka kyseiseen kohtaan vastasivat, sijoittaa moni osakkeisiin vain sen summan, josta voidaan luopua. Osakepaino salkussa pidetään noin kymmenessä prosentissa, jolloin osakemarkkinoiden heilahtelut eivät vaikuta likvideihin kassavaroihin. Osakesijoitukset ovat siis hyvin pienimuotoisia yhtiön taseeseen verrattuna. Moni vastanneista myös mainitsi yhdeksi osakkeiden hintariskin suojautumiskeinoksi osakkeiden hajauttamisen. Osakkeita hajautetaan eri riskikohteisiin, esimerkiksi eri yhtiöihin ja/tai maanosiin, jolloin osakkeiden hintariski pienenee. Pörssien seuranta on myös vastanneilla käytetty keino pitää osakkeita silmällä. Kukaan vastanneista ei maininnut käyttävänsä osakejohdannaisia apunaan suojautuessaan osakkeiden hintariskiltä, vaikka edellisestä kuvioista (Kuvio 42) nähdäänkin, että neljä prosenttia vastaajista pyrkii siirtämään osakkeiden hintariskiä esimerkiksi erilaisten johdannaisten avulla. Moni jätti kysymykseen vastaamatta, kun se ei ollut pakollisena.

6.4.4 Hyödykkeiden hintariski

Kuvio 43. Vastanneilta kysyttiin, kuinka uhkaavana he kokevat hyödykkeiden hintamuutokset.

Ensimmäinen kysymys hyödykkeiden hintariskistä koski sitä, kuinka uhkaavana vastanneet kokevat hyödykkeiden hinnanmuutokset. Yllä olevasta kuviosta (Kuvio 43) nähdään, että suurin osa vastanneista, 47 prosenttia (96 kpl), kokee hyödykkeiden hintamuutokset hieman uhkaavina. Monet vastanneista ovat pieniä yrityksiä, joilla on luultavasti suhteellisen pienet hyödykeostot, joista riskiä hieman syntyy. Puolestaan 35 prosenttia (72 kpl) vastanneista ei koe hyödykkeiden hinnanmuutoksia lainkaan uhkaavana. Kolmasosa yrityksistä toimiikin palvelualalla, jossa hyödykeriski on pienempi. Kuviosta nähdään myös, että 11 prosentilla (22 kpl) vastanneista riski koetaan melko uhkaavana, jolloin yritysten kannattaa jo alkaa miettiä mahdollista suojautumista. Kuusi prosenttia (12 kpl) vastanneista taas kokee hyödykkeiden hintamuutokset uhkaavana ja yksi vastanneista erittäin uhkaavana. Näillä yrityksillä on tuotannossaan luultavasti suuria määriä jotakin raaka-ainetta, esimerkiksi öljytuotteita tai sähköä, jonka hinnanmuutokset aiheuttavat suuren riskin yritykselle. Näiden yritysten on ehdottomasti suojauduttava hyödykkeiden hintamuutoksilta esimerkiksi jonkin hyödykeinstrumentin avulla.

Kuvio 44. Vastanneet käsittelevät yritystoimintaansa liittyvää hyödykkeiden hintariskiä seuraavilla keinoilla.

Seuraava kysymys koski sitä, millä keinoilla yritykset käsittelevät hyödykkeiden hintariskiään. Yritykset saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Kuviosta (Kuvio 44) nähdään, että suurin osa vastanneista, 51 prosenttia (104 kpl), käsittelee hyödykkeiden hintariskiään *pienentämällä*. Riskin pienentämisellä tarkoitetaan sitä, että yritykset pyrkivät parhaansa mukaan ennaltaehkäisemään mahdollista hyödykkeiden

hintariskiä esimerkiksi ennakoimalla hyödykkeiden hintoja pitkältä ja lyhyeltä aikaväliltä, kilpailuttamalla tavarantoimittajia tai ostamalla hyödykkeitä edullisimpana ajankohtana. Puolestaan 45 prosenttia (92 kpl) vastanneista pyrkii *välttämään* hyödykkeiden hinnanmuutoksista aiheutuvan riskin jättämällä tuotannostaan kokonaan pois suuret määrät raaka-aineita, joista hyödykeriskiä aiheutuu. Suurin osa vastanneista toimiikin palvelualalla, jossa hyödykkeiden hintariskin pystyy helpostikin välttämään. Kuvioista nähdään myös, että 22 prosenttia (44 kpl) vastanneista käsittelee hyödykkeiden hintariskiä *kantamalla* eli nämä yritykset eivät käytä mitään suojausmenetelmää kyseiseen riskiin, vaan ovat valmistautuneet kantamaan riskin itse. Luultavasti näillä yrityksillä ei ole suuria hyödykeostoja, joista voisi aiheutua suurta riskiä yritykselle. Vain viisi prosenttia (11 kpl) vastanneista käyttää hyödykkeiden hintariskin käsittelemiseen *siirtämistä* eli hyödykkeiden hintariskiä pyritään siirtämään toiselle osapuolelle hyödykejohdannaisten avulla. Yritys voi käyttää apunaan esimerkiksi hyödyketermiiniä tai -optiota.

Seuraavassa kyselylomakkeen kohdassa yritykset *saivat omin sanoin* kertoa, millä tavoilla he suojautuvat hyödykkeiden hintariskiltä. Kysymys ei ole aseteltu monivalintaiseksi, sillä hyödykkeiden hintariskiltä on mahdollista suojautua niin monella eri tavalla ja halusin kyselylomakkeeseen mukaan myös avoimia kysymyksiä. Yrityksistä vain 29 prosenttia vastasi kyseiseen kohtaan, mutta ne suojautumiskeinot, joita vastanneet luettelivat, ovat varmasti monella vastaamatta jättäneelläkin käytössään. Pitkäaikaiset toimittajat ja niiden kilpailutus ovat monen vastanneen yrityksen suojautumiskeino hyödykkeiden hintariskiä vastaan. Toimittajien kanssa myös pyritään neuvottelemaan vuosisopimukset eli hankinta- ja myyntisopimukset neuvotellaan tilikaudeksi etukäteen. Tärkeänä asiana vastanneet pitivät myös hyvien suhteiden luomista toimittajiin. Osa vastanneista pyrkii ennakoimaan hintojensa kehittymistä ja lisäämään mahdolliset hintojen korotukset mahdollisuuksien mukaan yrityksen omiin myyntihintoihin. Muutama yritys ajoittaa ostonsa edullisimpaan ajankohtaan ja pyrkii hajauttamaan ostopalveluaan mahdollisimman hyvin. Vastauksista kävi myös ilmi se, että varaston kokoon kiinnitetään huomiota, sillä muutama vastasi tilaavansa tavaroita lisää vasta silloin, kun kaupat on tehty välttyäkseen varaston arvon pudotukselta. Kukaan vastanneista ei maininnut käyttävänsä hyödykejohdannaisia apunaan suojautuessaan hyödykkeiden hintariskiltä, vaikka edellisestä kuvioista (Kuvio 44) nähdäänkin, että viisi prosenttia pyrkii siirtämään hyödykkeiden hintariskiä esimer-

kiksi erilaisten johdannaisten avulla. Kysymystä ei oltu aseteltu pakolliseksi, jonka vuoksi moni jätti vastaamatta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että rahoitusriskien hallinta Turun alueen yrityksissä on keskinkertaista. Lähes jokainen vastanneista on jollain tasolla pyrkinyt tunnistamaan liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit, mutta niistä vain 68 prosenttia kokee myös tunnistaneensa nämä kaikki. Tämä voi johtua esimerkiksi puutteellisesta koulutuksesta tai tiedonhankinnasta tai yksinkertaisesti siitä, ettei riskienhallintaan haluta käyttää aikaa ja vaivaa. Ajan puute voi olla todellinen etenkin pienillä 1–5 henkilön yrityksillä, joista suurin osa vastanneista koostui.

Maksuvalmius on vastanneilla yrityksillä suhteellisen hyvä. Suurin osa nimittäin vastasi, ettei ole lainkaan todennäköistä, että yrityksellä olisi vaikeuksia maksaa laskunsa ajallaan tai että laskut jäisivät kokonaan maksamatta. Myöskään velkaantumisen kasvua ei pidetty suurimmalla osalla vastanneista lainkaan todennäköisenä. Käytetty menetelmä, joilla vastanneet käsittelevät maksuvalmiusriskiään, on pienentäminen. Tällöin riskiltä pyritään suojautumaan ennaltaehkäisevällä toiminnalla. Käytetty hallintakeino taas on myyntisaamisten ja ostovelkojen seuranta. Lisäksi iso osa vastanneista käyttää aikaa myös kassavirtojen ennustamiseen, jotta mahdollisiin maksuvalmiusriskeihin voidaan varautua mahdollisimman hyvin.

Luottoriskin kohdalla vastanneet saivat pohtia, kuinka todennäköistä on, että yrityksen saatavat eivät tule ajallaan tai lainkaan. Suurimmalla osalla vastanneista on hieman todennäköistä, että saatavien saaminen voi hieman viivästyä, mutta yritys saa kuitenkin hyvin todennäköisesti suorituksen niistä jossain vaiheessa. Puolestaan suosituin luottoriskin käsittelymenetelmä tutkimustulosten mukaan on pienentäminen, sillä sen valitsi hieman yli puolet. Nämä vastanneet pyrkivät siis ennaltaehkäisemään riskiä erilaisten suojausmenetelmien avulla. Kokonaisuudessaan tutkimustuloksista käy hyvin ilmi, että luottoriski on yrityksillä hyvin hallinnassa ja siltä pyritään myös

suojautumaan erilaisten keinojen avulla. Ylivoimaisesti käytetyin luottoriskin hallintakeino vastanneilla on asiakkaiden seuranta, eli selvitetään asiakkaiden taustoja ennen kaupankäyntiä.

Korkoriski tuntui olevan hieman vieras asia vastanneille. Tutkimustuloksista käy nimittäin ilmi, että suurimmalla osalla vastanneista ei ole taseessaan lainkaan vierasta pääomaa, jolloin myöskään korkotason vaihtelut eivät vaikuta yrityksen toimintaan lainkaan. Suurin osa vastasikin, ettei koe korkotason vaihteluja lainkaan uhkaavina. Myös yleisin keino korkoriskin käsittelyyn vastanneilla on välttäminen, joka tarkoittaa juuri sitä, että he pyrkivät esimerkiksi välttämään turhan lainan ottoa välttyäkseen korkokustannuksilta ja korkotason vaihtelujen aiheuttamalta epävarmuudelta. Niillä vastanneilla, joilla korkoriski liittyy yrityksen toimintaan, suosituin hallintakeino korkoriskiltä suojautumiseen on tulevien korkojen ennustaminen. Erilaisia korkoinstrumentteja käyttää hyvin pieni osa vastanneista. Suosituin näistä on korko-optio, mutta senkin valitsi yrityksistä vain kuusi.

Valuuttariskikään ei korkoriskin tavoin kuulunut kovin monen vastaajan yritystoimintaan juuri lainkaan, jonka vuoksi suurimmalla osalla valuuttakurssien muutoksia ei koeta lainkaan uhkaavina. Tämä johtuu varmasti siitä, että vastanneista vain 16 prosenttia toimii ulkomailla. Käytetyimmäksi menetelmäksi valuuttariskin käsittelyyn nousi vastanneilla välttäminen, joka tarkoittaa juuri sitä, että moni vastanneista on päättänyt toimia pelkästään kotimaassaan välttyäkseen enimmäkseen kyseiseltä riskiltä. Monet vastanneista ovat pieniä mikroyrityksiä, joilla ei välttämättä ole tarvetta tai vaadittavia resursseja laajentaa toimintaansa ulkomaille. Käytetyimmäksi valuuttariskien sisäiseksi suojautumiskeinoksi tuli tutkimustulosten mukaan matching eli valuuttavirtojen tasapainottaminen. Käytetyin ulkoinen suojautumiskeino puolestaan on valuuttatermiinien käyttö, joskaan niitäkään ei kovin moni vastanneista maininnut käyttäneensä.

Osakkeiden hintariski oli vastanneille selvästi vieras, sillä kovinkaan monella ei ollut sijoituksia lainkaan, joista riskiä syntyisi. Moni vastasikin, ettei koe osakkeiden hintariskiä lainkaan uhkaavana ja suurin osa käsitteleeekin riskiä välttämällä. Kun kysyttiin osakkeiden hintariskin hallinnasta ja vastanneet saivat kyseiseen kohtaan vapaasti vastata mitä halusivat, vain neljäsosa vastasi kyseiseen kohtaan. Suosituimmaksi

keinoksi osakkeiden hintariskin hallintaan nousi selvästi hajauttaminen, jossa riskiä hajautetaan eri riskikohteisiin sen pienentämiseksi.

Hyödykkeiden hintariskin kokee suurin osa vastanneista hieman uhkaavana. Monella on selvästi tuotannossaan jonkin verran raaka-ainetta, joiden hintojen muutoksista pieni riski syntyy. Sen vuoksi suurin osa käsitteleeekin hyödykkeiden hintariskiä pienentämällä eli pyritään ennaltaehkäisemään riskistä aiheutuvia menetyksiä erilaisten suojausmenetelmien avulla. Hyödykkeiden hintariskin hallintamenetelmistä kysyttäessä yritykset saivat vapaasti vastata ilman ennalta annettuja vastausvaihtoehtoja. Kysymys ei ollut pakollisena, joten vastauksia kertyi vain 29 prosenttia. Suosituimmaksi vastaukseksi hyödykkeiden hintariskin hallintaan nousi vastanneilla pitkäaikaisen toimittajien tärkeys. Luomalla hyviä suhteita toimittajiin, saa yritys tilauksensa helpommin viivästyksettä ja sopimuksessa sovitulla tavalla eli toimitusvarmuus on tällöin hyvä.

Tutkimus onnistui mielestäni hyvin. Alussa asettamani tavoitteet täyttyivät, sillä sain selville, mitä eri rahoitusriskejä yritystoimintaan liittyy, tunnistavatko kyselyyn vastanneet yritykset liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit ja suojautuvatko yritykset myös niiltä. Vastauksia kertyi myös mukavasti ja sain paljon vertailukelpoista aineistoa tutkimukseeni, sillä 34 prosenttia 600:sta yrityksestä vastasi kyselyyni.

Tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa olen aika varma, että tutkimukseni reliabiliteetti on hyvä, sillä tulokset olisivat aika varmasti samat, jos tutkimus tehtäisiin samalla kyselylomakkeella uudestaan. Kuitenkin validius saattaa olla hieman kärsinyt, sillä kyselylomakkeeni piti sisällään paljon käsitteitä, jotka saattoivat olla hankalia joillekin vastaajille. Ja koska moni kysymys oli merkitty pakolliseksi, oli vastaajien valittava vähintään yksi vaihtoehdoista silläkin uhalla, ettei tiennyt sen tarkoitusta. Käsitteitä olisi ehkä pitänyt avata hieman enemmän, jotta väärinymmärryksiltä oltaisiin välttytty tai edes laittaa vastauksiin lisävaihtoehdoksi ”en tiedä/en osaa sanoa”. Vastausvaihtoehto ”muu” löytyi kyllä listasta, että olisihan vastanneet voineet kyseiseen kohtaan kirjoittaa oman vastauksensa, jos listasta ei sopivaa käsitettä löytynyt.

Tästä päästäänkin jatkotutkimusaiheeseen. Tutkimus voitaisiin tehdä samankaltaisella kyselylomakkeella, jossa tiettyjä käsitteitä selkiytettäisiin, jolloin epäselviltä vas-

tauksilta voitaisiin välttyä. Kohderyhmä voisi myös koostua suuremmista yrityksistä, joka kylläkin edellyttäisi muiden tiedonhakukanavien käyttöä, joista voisi paremmin löytyä suurten ja keskisuurten yritysten yhteystietoja. Jatkotutkimuksen kyselylomake tulisi myös tehdä sellaisella työkalulla, jossa tietyn vastausvaihtoehdon valinta sulkisi pois jonkin toisen vastausvaihtoehdon, jolloin vastauksista ei voisi tulla ristiriitaisia toisiinsa nähden. Esimerkkinä tilanne, jossa yritys vastaa, että korkoriski ei kuulu yrityksen toimintaan lainkaan ja heti seuraavassa kohdassa se valitseekin jonkin hallintakeinon, jolla se korkoriskiltä pyrkii suojautumaan. Tällöin vastaukset eivät ole yhdenmukaisia. Tutkimuksessani ristiriitaisia vastauksia tuli muutamia, jonka vuoksi jatkotutkimus olisi hyvä tehdä toisenlaisella työkalulla.

Kyselylomake voisi myös sisältää enemmän vapaamuotoisia kysymyksiä, jolloin vastanneet saisivat kertoa juuri sen seikan, joka heidän mielessään on tietyn kysymyksen kohdalla, jolloin vastaus olisi totuudenmukaisempi. Vapaamuotoisissa kysymyksissä on kuitenkin riskinä se, ettei vastaaja jaksaa kirjoittaa vastaustaan ja jättää kohdan tyhjäksi, jonka vuoksi kysymykset kannattaa asetella pakollisiksi. Kutakin rahoitusriskiä voisi myös tutkia erikseen, jolloin riskistä saataisiin kokonaislaatusempi kuva. Jos kyselylomake keskittyisi pelkästään esimerkiksi korkoriskiin, helpottaisi se vastaajankin työtä, sillä hän pohtisi pelkästään korkoriskiltä suojautumista, eikä sekoittaisi riskejä toisiinsa. Luulen, että aiheesta saataisiin tämän kaltaisia hyviä tutkimuksia jatkossakin aikaiseksi etenkin, jos pienet puutteet kyselylomakkeessa korjattaisiin ja mukaan saataisiin entistä laajempi ja suuremmista yrityksistä koostuva kohderyhmä.

LÄHTEET

Balance Consulting www-sivut. 2016. Viitattu 20.3.2016. www.balanceconsulting.fi

Finanssivalvonnan www-sivut. 2016. Viitattu 24.3.2016. www.finanssivalvonta.fi

Flink, A-L., Reiman, T. & Hiltunen, M. 2007. Heikoin lenkki? Riskienhallinnan inhimilliset tekijät. Helsinki: Edita Prima Oy.

Danske Bankin www-sivut. 2016. Viitattu 20.9.2016. www.danskebank.fi

Erola, E. & Louto, P. 2000. Riskit voimavaraksi – liiketoimintariskien hallinta yrityksessä. Helsinki: Edita Oy.

Fortum Oyj:n www-sivut. 2014. Viitattu 13.1.2016. www.fortum.com

Handelsbankenin www-sivut. 2016. Viitattu 15.11.2016. www.handelsbanken.fi

Hild, D., Luttenton, R. & Stalcup, P. 2014. Liquidity Risk Management. Texas Banking 7, 10–11. Viitattu 12.11.2016. <http://search.proquest.com.lillukka.samk.fi/docview/1547802286?accountid=13708>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Ilmonen, I., Kallio, J., Koskinen, J., & Rajamäki, M. 2013. Johda riskejä - Käytännön opas yrityksen riskienhallintaan. Helsinki: Finva. Viitattu 12.1.2016. <https://www.ellibs-com.lillukka.samk.fi/fi/book/978-952-5684-47-6>

International Organization for Standardization www-sivut. 2016. Viitattu 6.1.2016. www.iso.org

Jaakkola, J. 2013. Miksi suomalaisyhtiöiden vakuutustoiminta pyörii veroparatiisien kautta? Viitattu 13.1.2016. www.yle.fi/uutiset/3-6579909

Juvonen, M., Koskensyrjä, M., Kuhanen, L., Ojala, V., Pentti, A., Porvari, P. & Tala, T. 2014. Yrityksen riskienhallinta. Vantaa: Hansaprint.

Kasanen, E., Lundström, T., Puttonen, V. & Veijola, R. 1997. Rahoitusriskit yrityksissä. Porvoo: WSOY

Kemira Oyj:n www-sivut. 2015. Vuosikertomus. Viitattu 14.11.2016. <http://www.kemira.com/SiteCollectionDocuments/newsroom/publications/annual-reports/kemira-full-annual-report-2015.pdf>

Kinkki, S. & Lehtisalo, A. 1997. Yritystietous. Porvoo: WSOY.

Knüpfer, S. & Puttonen, V. 2014. Moderni rahoitus. 7. p. Helsinki: WSOYpro Oy. Viitattu 22.3.2016. <http://verkkokirjahylly.talentum.fi.lillukka.samk.fi/teos/BAXBBXATBBFEC#kohta:1>

Krentz, S. E. & Miller, T. R. 2011. How To Evaluate Financial Risks. *Trustee* 3, 17–20. Viitattu 21.11.2016. <http://search.proquest.com.lillukka.samk.fi/business/docview/861038058/fulltext/F5F19FE535874A3BPQ/1?accountid=13708>

Kuusela, H. & Ollikainen, R. 2005. *Riskit ja riskienhallinta*. Tampere: Tampereen yliopistopaino-Juvenes Print Oy.

Kuusela, H. & Ollikainen, R. 1998. *Riskit ja riskienhallinta*. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Lauriala, J. 2008. *Rahoitusstrategia*. Helsinki: WSOY.

Leppiniemi, J. 2009. *Rahoitus*. 5. uud. p. Helsinki: WSOY.

Mandatum Lifen www-sivut. 2015. Vuosikertomus. Viitattu 16.11.2016. www.mandatumlife.fi

Martikainen, T. & Martikainen, M. 2009. *Rahoituksen perusteet*. 7. uud. p. Helsinki: WSOYpro.

NASDAQ OMX Helsinki Oy:n www-sivut. 2016. Viitattu 22.8.2016. www.nasdaqomxnordic.com

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2007. *Yritysrahoitus*. 5. uud. p. Helsinki: Edita.

Nordean www-sivut. 2016. Viitattu 18.9.2016. www.nordea.fi

Orion Oyj:n www-sivut. 2012. Vuosikertomus. Viitattu 16.11.2016. http://www.orion.fi/globalassets/documents/orion-group/investors/annual-reports/orion_vuosikertomus_2012.pdf

Osuuspankin www-sivut. 2016. Viitattu 3.10.2016. www.op.fi

Purdy, G. 2010. ISO 31000:2009-Setting a New Standard for Risk Management. *Risk Analysis* 6, 884. Viitattu 8.2.2016. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1539-6924.2010.01442.x>

Sanoma Oyj:n www-sivut. 2015. Viitattu 15.11.2016. www.sanoma.com

Santanen, P., Laitinen, E., & Kekäle, T. 2002. *Vakuutus ja riskit*. Helsinki: Edita Prima Oy.

SFS-ISO 31000. 2012. *Riskienhallinta. Periaatteet ja ohjeet*. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.

Suomen Riskienhallintayhdistys ry:n www-sivut. 2016. Viitattu 6.1.2016. www.pk-rh.fi

Suomen Yrittäjien www-sivut. 2016. Viitattu 24.8.2016. www.synergia.yrittajat.fi

Suominen, A. 2003. *Riskienhallinta*. 3. uud. p. Vantaa: WSOY.

Riskikompassin www-sivut. 2016. Viitattu 6.1.2016. www.riskikompassi.fi

- Taloussanomien www-sivut. 2016. Viitattu 23.8.2016. www.taloussanomat.fi
- Tuhkanen, J. 2006. Korkokäsikirja sijoittajalle ja lainanottajalle. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Ulkomaankaupan pankkipalvelut. 2002. Osuuspankki. Viitattu 14.11.2016. <http://docplayer.fi/563197-Ulkomaankaupan-pankkipalvelut.html>
- Valmet Oyj:n www-sivut. 2016. Viitattu 12.11.2016. www.valmet.com
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Yrittäjien www-sivut. 2014. Viitattu 21.8.2016. www.yrittajat.fi
- Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän www-sivut. 2016. Viitattu 24.8.2016. www.ytj.fi
- Wärtsilä Oyj:n www-sivut. 2015. Vuosikertomus. Viitattu 12.11.2016. http://wartsilareports.studio.crasman.fi/file/dl/i/W08ihw/mbrY9kcRo03Xq2uZhiEZGg/Wrtsil_Vuosikertomus_2015.pdf
- Wärtsilä Oyj:n www-sivut. 2016. Viitattu 6.1.2016. www.wartsila.com
- Zsidisin, G. A. & Hartley, J. L. 2012. A Strategy for Managing Commodity Price Risk. Supply Chain Management Review 2, 46–53. Viitattu 12.11.2016. <http://search.proquest.com.lillukka.samk.fi/docview/929461915?accountid=13708>

Rahoitusriskien hallinta Turun alueen yrityksissä

*Pakollinen

Yrityksen toimiala *

Henkilöstön suuruusluokka *

Yrityksen liikevaihto (€) *

Kuinka kauan yritys on ollut toiminnassa? *

Toimiiko yritys myös ulkomailla? *

Jatka »

Onko yritys pyrkinyt tunnistamaan liiketoimintaansa liittyvät rahoitusriskit? *

- Kyllä
 Ei

Kokeeko yritys tunnistaneensa kaikki liiketoimintaansa vaikuttavat rahoitusriskit? *

- Kyllä
 Ei

« Takaisin

Jatka »

Seuraavissa kysymyksissä (1-6) vastaajaa pyydetään arvioimaan, kuinka todennäköinen ja uhkaava kukin rahoitusriski on yritykselle.

1. Maksuvalmiusriski *

	Ei lainkaan todennäköinen	Hieman todennäköinen	Melko todennäköinen	Todennäköinen	Erittäin todennäköinen
a. Yrityksellä on vaikeuksia maksaa laskunsa ajallaan	☐	☐	☐	☐	☐
b. Laskut jäävät kokonaan maksamatta	☐	☐	☐	☐	☐
c. Yrityksen velkaantuminen kasvaa	☐	☐	☐	☐	☐

2. Luottoriski *

	Ei lainkaan todennäköinen	Hieman todennäköinen	Melko todennäköinen	Todennäköinen	Erittäin todennäköinen
a. Yrityksen saatavat eivät tule ajallaan	☐	☐	☐	☐	☐
b. Yrityksen saatavat eivät tule lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐

3. Korkoriski *

	Ei lainkaan uhkaava	Hieman uhkaava	Melko uhkaava	Uhkaava	Erittäin uhkaava
Korkotason vaihtelu	☐	☐	☐	☐	☐

4. Valuuttariski *

	Ei lainkaan uhkaava	Hieman uhkaava	Melko uhkaava	Uhkaava	Erittäin uhkaava
Valuuttakurssien muutokset	☐	☐	☐	☐	☐

5. Osakkeiden hintariski *

	Ei lainkaan uhkaava	Hieman uhkaava	Melko uhkaava	Uhkaava	Erittäin uhkaava
Osakkeiden hintojen vaihtelu	☐	☐	☐	☐	☐

6. Hyödykkeiden hintariski *

	Ei lainkaan uhkaava	Hieman uhkaava	Melko uhkaava	Uhkaava	Erittäin uhkaava
Hyödykkeiden hintamuutokset	☐	☐	☐	☐	☐

« Takaisin

Jatka »

60 % valmiina

Seuraavissa kohdissa (7-12) vastaajaa pyydetään merkitsemään ne keinot, joilla yritys käsittelee rahoitusriskejään. Kysymyksiin on mahdollista valita useampi vaihtoehto.

7. Maksuvalmiusriski *

- Välttämällä, eli luovutaan toiminnasta, johon liittyy liialliseksi koettu riski
- Pienentämällä, eli pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisia riskejä (esim. tekemällä varasuunnitelmia)
- Siirtämällä, eli riski siirretään sopimuksella toisen osapuolen hoidettavaksi (esim. vakuutuksilla tai rahoitusinstrumenteilla)
- Kantamalla, eli vahingon sattuessa yritys on valmistautunut kantamaan riskinsä itse

8. Luottoriski *

- Välttämällä, eli luovutaan toiminnasta, johon liittyy liialliseksi koettu riski
- Pienentämällä, eli pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisia riskejä (esim. tekemällä varasuunnitelmia)
- Siirtämällä, eli riski siirretään sopimuksella toisen osapuolen hoidettavaksi (esim. vakuutuksilla tai rahoitusinstrumenteilla)
- Kantamalla, eli vahingon sattuessa yritys on valmistautunut kantamaan riskinsä itse

9. Korkoriski *

- Välttämällä, eli luovutaan toiminnasta, johon liittyy liialliseksi koettu riski
- Pienentämällä, eli pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisia riskejä (esim. tekemällä varasuunnitelmia)
- Siirtämällä, eli riski siirretään sopimuksella toisen osapuolen hoidettavaksi (esim. vakuutuksilla tai rahoitusinstrumenteilla)
- Kantamalla, eli vahingon sattuessa yritys on valmistautunut kantamaan riskinsä itse

10. Valuuttariski *

- Välttämällä, eli luovutaan toiminnasta, johon liittyy liialliseksi koettu riski
- Pientämällä, eli pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisia riskejä (esim. tekemällä varasuunnitelmia)
- Siirtämällä, eli riski siirretään sopimuksella toisen osapuolen hoidettavaksi (esim. vakuutuksilla tai rahoitusinstrumenteilla)
- Kantamalla, eli vahingon sattuessa yritys on valmistautunut kantamaan riskinsä itse

11. Osakkeiden hintariski *

- Välttämällä, eli luovutaan toiminnasta, johon liittyy liialliseksi koettu riski
- Pientämällä, eli pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisia riskejä (esim. tekemällä varasuunnitelmia)
- Siirtämällä, eli riski siirretään sopimuksella toisen osapuolen hoidettavaksi (esim. vakuutuksilla tai rahoitusinstrumenteilla)
- Kantamalla, eli vahingon sattuessa yritys on valmistautunut kantamaan riskinsä itse

12. Hyödykkeiden hintariski *

- Välttämällä, eli luovutaan toiminnasta, johon liittyy liialliseksi koettu riski
- Pientämällä, eli pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisia riskejä (esim. tekemällä varasuunnitelmia)
- Siirtämällä, eli riski siirretään sopimuksella toisen osapuolen hoidettavaksi (esim. vakuutuksilla tai rahoitusinstrumenteilla)
- Kantamalla, eli vahingon sattuessa yritys on valmistautunut kantamaan riskinsä itse

« Takaisin

Jatka »

80 % valmiina

Seuraavissa kohdissa (13-16) vastaajaa pyydetään merkitsemään ne keinot, joita yritys käyttää rahoitusriskien hallintaan. Kysymyksiin on mahdollista valita useampi vaihtoehto.

13. Maksuvalmiusriski *

- Yrityksen toimintaan ei liity kyseinen riski
- Yrityksen toimintaan liittyy kyseinen riski, mutta siltä ei suojauduta
- Maksuvalmiuden mittaustunnuksilla (esim. Quick Ratio, Current Ratio)
- Kassavirtojen ennustaminen
- Pankkisuhteiden hallinta
- Myyntisaamisten seuraaminen
- Ostovelkojen seuraaminen
- Muu:

14. Luottoriski *

- Yrityksen toimintaan ei liity kyseinen riski
- Yrityksen toimintaan liittyy kyseinen riski, mutta siltä ei suojauduta
- Asiakkaiden seuranta
- Tehokas perintätoimi
- Ennakkomaksun vastaanotto
- Pankkitakaus
- Luottoriskin vakuuttaminen
- Saatavien myyminen pankille
- Muu:

15. Korkoriski *

- Yrityksen toimintaan ei liity kyseinen riski
- Yrityksen toimintaan liittyy kyseinen riski, mutta siltä ei suojauduta
- Korkojen ennustaminen
- Optio (Korkokatto- ja korkolattiasopimukset)
- Termiini
- Koronvaihtosopimus (Swap)
- Muu:

16. Valuuttariski *

- Yrityksen toimintaan ei liity kyseinen riski
- Yrityksen toimintaan liittyy kyseinen riski, mutta siltä ei suojauduta
- Valuuttavirtojen tasapainottaminen (Matching)
- Maksurytmin muuttaminen (Leading ja Lagging)
- Netotus (Netting)
- Valuuttavirtojen hajauttaminen
- Klausuuli
- Termiini
- Optio
- Valuutanvaihtosopimus (swap)
- Valuuttalaina tai -sijoitus
- Muu:

17. Osakkeiden hintariski

Tähän kohtaan vastaajaa pyydetään kertomaan lyhyesti, millä tavoilla yritys suojautuu osakkeiden hintariskiltä.

18. Hyödykkeiden hintariski

Tähän kohtaan vastaajaa pyydetään kertomaan lyhyesti, millä tavoilla yritys suojautuu hyödykkeiden hintariskiltä.

« Takaisin

Lähetä

Älä koskaan lähetä salasanaa Google Formsin kautta.

100 %. Sait sen valmiiksi.